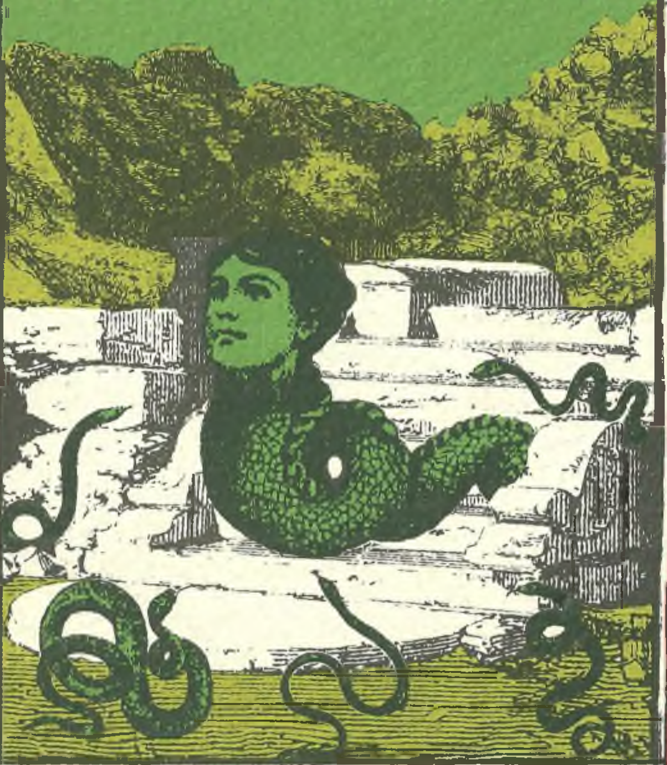
BURTON

Bin Bir Gece Masalları

Babil Kitaplığı

Jorge Luis Borges tarafından hazırlanan fantastik edebiyat dizisi

Dost Kitabevi Yayınları

Her büyük yazar işe iyi bir okur olmakla başlar ve yıllar geçtikçe, tercih ettiği ya da dışladığı okumalarıyla kişisel bir kitaplık yaratır. Buenos Aires'teki Ulusal Kitaplık'ın (ki burada dünyanın başka yörelerinde bulunmayan kitapların olduğu söylenir) yöneticisi Jorge Luis Borges bu kitap bolluğundan yararlanmasını bildi: Zaten büyülenmiş okurlarına, derin bilgi ve neşesiyle, şaşırtıcı derecede ilginç derlemeler hazırlayıp sundu.
Düşsel edebiyatın mücevherlerini oluşturan metinleri bir araya getirdi ve onun en güzel hikâyelerinden biri olan Babil Kitaplığı, aynı zamanda dizinin adı oldu.
1975 ile 1985 arasında yayımlanan bu dizi, daha şimdiden bir edebiyat klasiğidir. Bir araya gelen bu kitaplar aynı zamanda Buenos Aires'in bu büyük kütüphanecisine adanmış en duygusal anıtlardan da birini oluşturur.

İyi okumalar.

F. M. Ricci

Dost Kitabevi

Babil Kitaplığı

Bin Bir Gece Masalları
Richard Burton

önsöz

Jorge Luis Borges

Yahudi Doktorun Anlattığı Masal
Yılanlar Kraliçesi
Belkiya'nın Öyküsü
Canşah'ın Öyküsü

İngilizceden Çeviren:
Hasan Fehmi Nemli

Önsöz, İtalyancadan Çeviren:
Cemal Kaan Emek

ISBN 975-298-104-6

Birinci Baskı, Ocak 2004, Ankara

Tasarım: Franco Maria Ricci, Marcella Boneschi
Fotokompozisyon: Fototype, Milano
Baskı: Pelin Ofset, Ankara

Yayına Hazırlayan:
Ali Karabayram
Teknik Hazırlık:
Mehmet Dirican

Bu kitaplar, Adobe PageMaker 6.5'*te formatlanmış ve* Adobe Type Library Bodoni *yazı karakterleri kullanılarak hazırlanmıştır.*

Önsöz

Trieste'de, 1872 yılında, sütunları nemli ve sağlık altyapısı yetersiz bir sarayda, yüzü Afrika'da aldığı bir yaranın izini taşıyan bir centilmen –İngiliz konsolosu yüzbaşı Richard Francis Burton– Bin Bir Gece Masalları *da denen* Elf Leyle ve Leyle'*nin ünlü tercümesine girişiyordu. Çalışmasının gizli amaçlarından biri de, Burton onu gölgede bırakmadan çok önce İngiltere'de engin bir sözlük derlemiş olan (o da Mağripliler'e özgü koyu renkli bir sakala sahip, teni de tıpkı kendisininki gibi güneş yanığı) bir başka centilmeni gölgede bırakmaktı. Bu kişi, Galland'ın yapıtını gölgede bırakan, oldukça edepli bir* Bin Bir Gece *çeşitlemesinin yazarı, oryantalist Edward William Lane'di.*

....

Rafael Cansinos Ansens, yapıtının bir yerinde,

gökteki yıldızları, klasik ve çağdaş on dört dilde selamlayabildiğini ileri sürer. Burton ise on yedi dilde düş görür, Semitik, Druid, Hint-Avrupa ve Afrika kökenli vs. otuz beş dili de layıkıyla bildiğinden söz ederdi. Bu dil bolluğu, betimlemelerini zayıflatmak şöyle dursun, abartılı görünen daha başka özelliklerle de örtüşür. Hudibras'*ın onca dilde tek bir şey dememeye 'muktedir' bilimadamlarına yöneltttiği sonu gelmez alaylara kimse ondan daha az hedef olamazdı. Burton söyleyecek çok şeyi olan bir adamdı ve yetmiş iki ciltten oluşan yapıtı da bunları söylemeyi sürdürüyor.*

Rasgele birkaç eserini sayalım: Goa ve Mavi Tepeler, *1851;* Süngüyle Egzersiz Dizgeleri, *1853;* Mekke ve Medine'ye Hac Yolculuğu, *1855;* Orta Afrika'nın Göller Bölgesi, *1860;* Azizler Kenti, *1861;* Brezilya Yüksekovalarının Keşfi, *1869;* Capo Verdeli Bir Hermafrodit Üzerine, *1869;* Paraguay Savaş Meydanlarından Mektuplar, *1870;* Ultima Thule ya da İzlanda'da Bir Yaz, *1875;* Altın Sahilde Altın Ararken, *1883;* Kılıcın Kitabı *(birinci cilt), 1884; yazar öldükten sonra ortaya çıkan ve Lady Burton tarafından ateşe atılan* Şeyh Nefzavi'*nin* "Kokulu Bahçesi"*nin kaderini paylaşan,* Priapos'*un ilham verdiği* satirik şiirler derlemesi. *Yazarın bu derlemeyle açığa çıkarttığı şey şudur: İngiliz yüzbaşının coğrafyaya ve insan olmanın insanlarca tanınan sayısız olanağına beslediği bir tutku vardır. Onu, uluslararası bir otelin asansörüyle sürekli inip çıkan ve sandığıyla yaptığı gösterinin üzerine tit-*

reyen, seyahatten hoşlanmayan, ikidilli centilmen Morand ile karşılaştırıp anısını lekelemeyeceğim. Afganlı kıyafetine bürünen Burton, Arabistan'ın kutsal şehirlerini ziyaret etmiş; kemiklerini, derisini, acılar içindeki etini ve kanını Cehennem'in ateşinden koruması için Tanrı'ya seslenmiş; samyelinden kavrulmuş dudaklarıyla Kâbe'de tapınılan göktaşına öpücük kondurmuştu. Bu serüven iyi bilinir; zira bir sünnetsizin, bir Hıristiyanın tapınağı kirlettiği fark edilseydi, ölümü kaçınılmaz olurdu. Daha önce de derviş kılığında Kahire'de, hastaların güvenini kazanmak için hokkabazlığa ve büyüye de baş vurmaktan geri durmayarak, hekimlik yapmıştı. 1858'e doğru, Nil'in gizli kaynaklarına yapılan bir sefere kılavuzluk etmiş ve bu görev sayesinde Tanganika Gölü'nü keşfetmişti. Bu seferde sıtmaya yakalanmış; 1855'te Somalililer yanağını kargıyla delmişlerdi (Burton Habeşistan'ın iç bölgelerinde bulunan ve Avrupalılar'a yasak bir şehir olan Harrar'dan gelmekteydi). Dokuz yıl sonra Dahomey'in törenlere düşkün yamyamlarının o korkunç misafirperverliğini yaşadı; dönüşünde "şüpheli bazı etler yediğine" dair –olasılıkla kendisi tarafından ortaya atılan ve kendisinin yaydığı şüphe götürmeyen– dedikodular eksik olmadı. Yahudiler, demokrasi, dışişleri bakanlığı ve Hıristiyanlık, en fazla nefret ettiği; Lord Byron'la İslam ise saygı duyduğu şeylerdi. Tek başına icra edilen bir meslek olan yazarlığı değerli ve çoğul kılmayı bilmiştir, yazmaya, gün doğarken, her birinin üzerinde bir

kitap için gerekli malzemenin bulunduğu on bir yazı masasıyla doldurulmuş geniş bir salonda başlardı; bazı masaların üzerindeyse, bir bardak su içinde ışıltılı bir yasemin olurdu. Çok saygın dostluklara ve aşklara esin kaynağı olmuştur; en önemlileri arasında "Poems and Ballads"*ın ikinci bölümünü ona adayan* –in recognition of a friendship which I must always count among the highest honors of my life–[1] *ve ölümüne onlarca dizeyle ağıt yakan Swinburne ile olan dostluğunu anımsatmam yeterlidir. Bir düşünce ve eylem insanı olan Burton, Mütenebbi'nin* Divanı*'ndaki şu böbürlenmeyi pekâlâ kendine atfedebilirdi:*

At, çöl ve gece beni tanırlar,
Konuk ve kılıç, kâğıt ve kalem.

Anlaşılacağı üzere, amatör yamyamlığından artık yaşamayan onlarca dile hâkim bilgeliğine dek, Burton'un efsanevi olarak niteleyebileceğimiz hiçbir özelliğini göz ardı etmedim. Nedeni çok açık; efsanevi Burton, Bin Bir Gece Masalları*'nın çevirmenidir. Kimi zaman şiirle düzyazı arasındaki radikal ayrımın, okuyucunun beklentilerindeki farkların büyüklüğünden kaynaklandığını düşünmüşümdür; şiirin düzyazıda asla göz yumulamayacak bir yoğunluğa sahip olduğu varsayılır. Buna benzer bir şeye Burton'un eserlerin-*

1) Daima hayatımın en yüksek onurları arasında sayacağım bir dostluğun anısına.

de de rastlanır; başka hiçbir Arap kültürü uzmanının rekabet edemeyeceği esaslı bir saygınlığa sahiptir o. Yasak olanın çekiciliğine kapılmıştır. Söz konusu olan, Burton Club'ın bin üyesi için bin kopyayla sınırlandırılmış tek bir baskıdır ve yasal zorunluluk nedeniyle bir daha yayımlanamaz. (Leonard C. Smithers'in yeniden basımı, "çıkarılmasından kimsenin şikâyetçi olmayacağı, en kötü zevklere hitap eden belli bölümleri metinden atmıştır"; Bennett Cerf'in temsili seçimiyse –ki metnin tamamı olduğu sanısını verir– bu arındırılmış metinden türemiştir.) Biraz abartma cesaretini göstereceğim; Sir Richard'ın Bin Bir Gece Masalları *çevirisi üzerinde kalem oynatmak, eserin Denizci Sindbad tarafından kelimesi kelimesine Arapça'dan çevrilip yorumlanmış bir çevirisi üzerinde kalem oynatmaktan daha az inandırıcı değildir. Burton'un çözmüş olduğu sorunlar sayısızdır ama basitleştirmek için bunları üç ana soruna indirgeyebiliriz; Arap kültürü uzmanı olarak ününü haklı ve daimi kılmak; ısrarla Lane'in metninden uzaklaşmak; yazılı bir çeşitlemeyle ondokuzuncu yüzyıl İngiliz centilmenlerinin ilgisini onüçüncü yüzyıl sözlü Müslüman anlatılarına çekmek. Bu amaçların ilki, belki de üçüncüsüyle çelişki içindedir; ikincisi ise, onu, şimdi açıklayacağım büyük bir yanlışa sürüklemiştir. Yüzlerce beyit ve şarkı* Bin Bir Gece Masalları*'nı süsler; Lane (kösnüllüğü ilgilendiren şeyler dışında yalan söylemeyi asla beceremezdi) onları aslına sadık kalarak sade bir düzyazı halinde*

çevirmişti. Burton ise bir şairdi; 1880 yılında, Lady Burton'un FitzGerald'ın çevirdiği rubailerden daha üstün bulduğu evrimci bir rapsodi olan Kaside'yi yayınlamıştı... Hasmının bulduğu, şiirsellikten uzak, düzyazı tarzındaki çözüm onu hep kızdırmıştı ve o da seçimini metni İngilizce dizeler haline dönüştürmekten yana kullandı; ne var ki, metne sadık kalma kuralına aykırı düştüğü için başarısız bir girişim olmuştu bu. Her şeyden öte, mantık kadar kulak zevki de aşağılanmıştı.

. . . .

Öykülerin ilk dinleyicileriyle Burton'un destekleyicisi olan kulüp arasındaki temel farka değindim. Birinci grup kurumlu, haydut takımından, okuma yazma bilmez cahillerdi, şimdiki zamana karşı sınırsız bir şüphe duyan ve uzak bir şahesere safça inanan kimselerdi; ikinci grup ise West End beyefendileri olup aşırı korku ve neşe gibi duygulardan çok küçümseme ve allamelik gibi eğilimlere sahiptiler. Balinanın insan çığlığını duyunca ölmesi fikri ilk grubun hoşuna giderken, diğerleri ise böyle bir çığlığın öldürücü gücüne inanan insanların var olması fikrinden hoşlanıyordu. Metnin mucizeleri –onları gerçek olarak sundukları Kordofan'da ve Bulak'ta hiç kuşkusuz yeterliydiler– inandırıcılık açısından İngiltere'de çok zayıf görünme riski taşıyorlardı. (Hiç kimse gerçeklik olgusundan inanılır veya zekice olmasını beklemez; Karl Marx'ın "Yaşamı ve Yazışmaları"nın okuyucularından çok azı Toulet'nin Contrerimes'inin simetrisinden veya bir "akrostişin kılı kırk yaran kesinliğinden"

şikâyet eder.) Destekleyicilerinin onu terk etmemesi için, Burton, açıklayıcı notlarında "Müslümanlar'ın geleneklerinden" bolca bahsetmiştir. Lane'in bu alanı daha önce doldurmuş olduğunu belirtmek yerinde olur. Giysiler, günlük besinler, dinsel uygulamalar, mimari, tarihten ve Kuran'dan alınmış referanslar, oyunlar, sanat, mitoloji; bütün bu konular huzursuz öncümüzün üç cildinde zaten açıklanmaktaydı. Eksik olan şey, öngörülebileceği üzere, erotizmdi. Burton (yazdığı ilk biçemsel araştırma kitabı, Bengal'in genelevleri üzerine çok kişisel bir araştırma yazısı olmuştur) böylesi bir ilave için fazlasıyla yetenekliydi. Kitabı, yedinci ciltte bulunan ve dizinde –hoş bir şekilde– "capotes mélancoliques"[2] *olarak adlandırılmış olan sıradışı bir metnin konu ettiği mahrem hazlar için iyi bir örnektir.* Edinburgh Review, *onu, çirkefçe yazmakla suçlamıştır;* Encyclopaedia Britannica, *eserin tümünün çevirisinin kabul edilemez olduğuna ve Edward W. Lane'in çevirisinin "görev ciddiyeti açısından üstünlüğü tartışılamaz bir eser olarak var olmaya devam ettiğine" karar vermiştir. Burton, "Sansürün bilimsel ve belgesel üstünlüğünün tekinsiz kuramı bizi fazla kızdırmamalı," diyerek öfkeli tepkilere mavi boncuk dağıtmaktaydı. Öte yandan, fiziksel aşkın oldukça sınırlı çeşitlemeleri, onun konuya duyduğu ilgiyi azaltmıyordu. Bilgisi ansiklopedik ve sınırsızdır, ilgisiyse gereksinimiyle ters*

2) Melankolik Kaputlar (prezervatif anlamında). (ç.n.)

orantılıdır. Bununla birlikte, elimin altında tuttuğum altıncı cilt, yaklaşık üç yüz konuyu kapsamaktadır, bunlar arasında altını çizmemiz gerekenleri şöyle sıralayabiliriz; hapishanelere ilişkin suçlamalar, bedensel ve parasal cezalandırma yönteminin savunusu; İslamiyet'te ekmeğe duyulan saygıya ilişkin bazı örnekler; Kraliçe Belkıs'ın bacaklarının inceliği üzerine bir efsane; ölümün simgesel dört rengi üzerine açıklama; nankörlük üzerine bir kuram ve Doğu'daki uygulaması; altın kertenkele cinleri gibi, kızıla çalan sarı renkli tüylerin melekler tarafından yeğ tutulduğuna dair bilgi; Yaradan'ın Gecesi ya da Gecelerin Gecesi miti üzerine bir özet; Andrew Lang'ın yüzeyselliğine dair bir ifşaat; demokratik rejime karşı bir yergi; Muhammed'in Yeryüzü'ndeki, Cehennem'deki ve Cennet'teki isimlerinin dökümü; antik ve yüce Amalek halkı üzerine bir ima; erkeklerde göbek deliğinden dize kadar, kadınlarda ayaktan başa kadar olmak üzere Müslümanlar'da edep yerleri; Arjantinli sığır çobanının asa'o övgüsü; üzerinde gidilen binit insan olduğunda "biniciliğin" uygunsuzluğu üzerine bir uyarı; köpek kafalı maymunlarla kadınların çiftleşmesi yoluyla iyi proleterleri oluşturacak bir alt-ırk yaratmaya ilişkin büyük tasarı. Burton, elli yaşına kadar biriktirdiği tüm duygusallık, ironi, müstehcenlik ve sayısız anekdotu notlarına dökmüştü.

Temel sorun hâlâ olduğu gibi duruyor. Ondokuzuncu yüzyıl centilmenleri onüçüncü yüzyıl romanslarıyla nasıl eğlendirilir?

Bin Bir Gece Masalları'*nın biçem açısından fakirliği pek iyi bilinmektedir. Burton, kimi zaman, Arap düzyazı ustalarının, İranlılar'ın aşırı retorik üslubuyla çelişen, "kuru ve ticari vurgusundan" bahseder; son çevirmen olan Littman,* "dedi"*den başka formül tanımayan beş bin sayfalık esere* "sordu", "cevapladı" *gibi sözcükleri serpiştirdiği için suçlanır. Burton ise bu tür değişiklikleri şevkle ve cömertçe yapar. Kelime haznesi, çeşitlilikte, notlarından aşağı kalmaz. Arkaizm argoyla, hapishane veya denizci jargonu teknik terminolojiyle iç içe geçmiştir. İngilizce'yi gösterişli bir şekilde melezleştirmekten utanmaz; ne Morris'in İskandinav dillerine has sözcük dağarcığını ne de Johnson'un Latincesi'ni onaylar ama bu iki dilin birbirine karışmasına ve etkileşimine onay verir.* Castré, inconséquence, hauteur, in gloria, bagno, langue fourrée, pundonor, vendetta, vezir *türünden yeni sözcükleri kullanma olgusu ve barbarizm diz boyudur. Bunların her biri kendi içinde doğru olmakla birlikte, bu şekilde araya sokuşturulmaları bir tür sapmayı da beraberinde getirir. Öte yandan, bu sözel –ve sözdizimsel– kötülükler,* Bin Bir Gece Masalları'*nın kimi zaman ezici bir hal alan akışını yolundan döndürmeye vesile olduğu için olumlu bir olgu olup çıkar. Burton bunlara yön verir: Başlarken, ciddiyetle,* Davut oğlu Süleyman *diye çevirir (on twain be peace[3]); daha sonra, kral bize daha tanıdık hale geldiğinde, onu* Solomon

3) Allah'ın selameti her ikisinin üzerine olsun. (ç.n.)

Davidson *haline getirir. Diğer çevirmenlerin "İran'da bulunan Semerkand'ın kralı" diye çevirdikleri kralı,* "Barbar ili Semerkand'ın Kralı" *diye çevirir; kolayca öfkelenen birini "a man of wrath"*[4] *haline getirir. Hepsi bu değil; giriş ve sonuç hikâyelerini –çevresel ayrıntılar ve felsefi parçalar ekleyerek– tamamen yeniden yazar.*

. . . .

Jorge Luis Borges

4) Gazap timsali. (ç.n.)

Bin Bir Gece Masalları

Gençliğimde, başımdan çok olağanüstü bir olay geçti. O zamanlar Suriye'nin Şam kentinde yaşıyor ve mesleğimde ilerlemeye çalışıyordum; bir gün, odamda otururken, bir memlukun geldiğini gördüm; Sahib'in evinden gelen bu memluk, bana, "Efendim seni emrediyor!" dedi. Peşine düşüp valinin evine gittim ve büyük salona girdiğimde salonun başköşesindeki sedir ağacından altın kakmalı bir divanda dünyalar güzeli, hasta bir delikanlının yattığını gördüm. Başucuna çöküp şifa vermesi için Tanrı'ya yakardım; genç adamın gözleriyle bana işaret etmesi üzerine ona şöyle dedim: "Elini bana ver, saygıdeğer efendim, inşallah tez zamanda şifa bulursun!" O zaman, delikanlı sağ elini değil de, sol elini uzattı ve ben buna şaşarak kendi kendime dedim ki: "Aman Yarabbi! Soylu bir ailenin oğlu olan bu yakışıklı delikan-

lının bu denli yol yordam bilmemesi ne garip şey! Bu, gururdan ve kendini beğenmişlikten başka bir şey olamaz!" Bununla birlikte, nabzına bakıp ona bir reçete yazdım ve on gün boyunca her gün ziyaretine gittim; bu sürenin sonunda delikanlı sağlığına kavuşup hamama gitti. Bunun üzerine, vali bana çok değerli bir giysi vererek beni Şam'daki hastaneye yönetici atadı. Rahatça yıkanması için kapatılan hamama giderken delikanlıya eşlik ettim; beraberimizdeki hizmetkârlar delikanlının giysilerini soyduklarında sağ elinin yeni kesilmiş olduğunu gördüm: Hasta düşmesinin nedeni de buydu. Çok şaşırdım ve delikanlıya acıdım. Gövdesine baktığımda, kabuk bağlamış ve üzerine merhem sürülmüş yol yol kamçı izleri bulunduğunu gördüm. Bu görüntü karşısında allak bullak oldum; duygularım yüzümden okunuyordu. Delikanlı yüzüme bakıp durumu anladı ve dedi ki: "Ey, yaşını başını almış hekim, durumumda şaşılacak bir şey yok; hamamdan çıkar çıkmaz sana hikâyemi anlatacağım." Yıkandıktan sonra eve dönüp bir şeyler yedik ve bir süre dinlendik; bundan sonra, genç adam, bana, "Yemek salonuna geçmeye ne dersin?" diye sordu; "Nasıl isterseniz," dedim. O zaman, delikanlı, kölelere, gerekli halı ve yastıkları getirmelerini, bir kuzu kızartmalarını ve meyve getirmelerini emretti. Köleler emirlerini yerini getirdiler; birlikte yedik, o bu amaç için sol elini kullandı. Bir süre sonra, ona, "Şimdi bana hikâyeni anlat," dedim. "Ey, yaşını başını almış hekim," diye yanıt verdi bana, "dinle bak, neler geldi başıma. Bilesin ki ben bir

Musulluyum; dedem, ardında, en büyükleri babam olan dokuz çocuk bırakarak öldü. Hepsi büyüdü, evlendi, ama babamdan başka hiçbirinin çocuğu olmadı; babama ise Yüce Yaradan beni bahşetti. Böylece, ergenliğe ulaşıncaya dek, varlığımdan çok büyük bir sevinç duyan amcalarımın arasında büyüdüm. Bir gün, ki bir Cuma idi, babam ve amcalarımla Musul'un Büyük Camii'ne gidip cemaatle birlikte cuma namazını eda ettik; namazdan sonra, yabancı ülkelerdeki olağanüstü şeylerden ve acayip kentlerdeki şaşırtıcı görüntülerden konuşan babamla amcalarım dışında cemaat dağıldı. Sonunda, söz döndü dolaştı Mısır'a geldi ve amcalarımdan biri, "Seyyahların anlattığına göre yeryüzünde Kahire'den ve Nil Nehri'nden daha güzel hiçbir yer yokmuş," dedi. Bu sözler bende Kahire'yi görme arzusu uyandırdı. Babamsa şu sözleri aktardı: "Kim ki Kahire'yi görmemiştir, dünyayı görmemiş demektir. Kahire'nin tozu altın, Nil'i harika, kadınları birer huridir, evleri eşi bulunmaz birer saraydır; suları tatlı ve içimi kolaydır; çamuruysa eşi menendi bulunmaz bir ilaçtır, ozanın tıpkı şu dizelerde dile getirdiği gibi:

'Nil'in suyu senin için en büyük nimet
Orada bulursun bolluk ve bereket
Nil benim ayrılık gözyaşlarımdır
Tek benim burada sevdiğine hasret.'

"Dahası, havası ılıman ve türlü türlü hoş kokularla doludur, sarısabır korusunun kokusu yanın-

da hiç kalır; Dünya'nın Anası olduğuna göre, başka nasıl olsun ki? Ve şu satırları yazan ozanı Allah esirgesin:

'Kahire'yi de zevklerini de ardımda bırakıyorum,
Başka nerede bulurum bu kadar hoş bir yaşamı?
Terk etmeli miyim bu kenti, güzel kokuları
Ruhları şenlendiren ve en büyük övgüleri hak eden?
Her sarayı başka bir Cennet,
Görkemli halıları ve ince işli yastıklarıyla;
Taşkın sevinçler peşinde bir kent,
Azizin günahkârla, neşenin çılgınlıkla karıştığı;
Yaradan'ın birleştirdiği dostun dostla karşılaştığı
Yeşil bahçelerde ve palmiyelerin labirentinde;
Kahireliler, Allah alnıma yazmışsa
Veda ediyorum size her zamanki düşünceler içinde!
Fısıldama Kahire'nin adını batı yelinin kulağına,
Bahçelerini doldurur gibi Kahire'yi doldurmasın diye.'

"Ve bakışlarınız onun toprağına, toprağını süsleyen rengârenk çiçeklere, Nil'in cennet gibi adalarına değmişse ve görüntünüz Habeş Havuzu'na düşmüşse, gözlerinizi onun harikalarından alamazsınız, çünkü bu manzaranın bir eşini hiçbir yerde göremezsiniz; hakikatte Nil'in iki kolu en koyu yeşilliği çevreler; tıpkı göz akının karasını ya da telkâri gümüşün sarı yakutu çevrelemesi gibi. Ve Kahire'yle ilgili şu beyitleri söyleyen ozan tanrısal bir esinin sahibiydi:

'Habeş Havuzu'nun kıyıcığında, ey kutsal gün!
Sabahın alacakaranlığında ve günortasının aydınlığında:
Yeşil çimen duvarların hapsettiği su
Kılıç gibi parıldar kamaşan gözün önünde:
Ve oturduk Bahçede akarken su yavaşça
Rengârenk çiçeklerle süslü kıyılar arasında
Akarsuyun yüzeyini kırıştırdı bulutların eli;
Esen yelle uzanıverdik halıların üzerine
İçtik halis şarabı, kim ki çekip gider buradan
Kurtulamaz pişman olmaktan
Ağzına bir dolu kâselerden kocaman yudumlarla
İçtik susuzluğu giderecek tek ilac olan şarabı.'

"Rasathane'ye gelince, eşi benzeri bulunmaz; oradan etrafı seyreden herkes büyülenerek, 'İşte her bakımdan harika bir yer!' diye haykırmaktan kendini alamaz. Nil'de gece ebemkuşağının bütün renkleriyle bir harikadır. Akşam üzeri, serin gölgeler uzayıp giderken Bahçe'yi seyredecek olursan kendini cennette sanır, bütün Mısır'ın zevkle kendinden geçtiğini düşünürsün. Gün batışında, akarsu diğer giysilerinin üzerine zırhını kuşanırken, Kahire'de nehrin kıyısında duracak olursan, tatlı esintilerinin ve yeterince serin gölgelerinin etkisiyle canlanır yeni bir hayata başlarsın." Bu sözlerle betimlediler babamla amcalarım Mısır'ı ve Nil Nehri'ni. Anlatılanlar çok ilgimi çekmişti; babamla amcalarım, aklımı bu düşüncelerle doldurduktan sonra, kalkıp savuştular. O gece uyumak üzere yatağıma uzandığımda Mısır'ı görme arzusuyla yanıp tutuşuyor

olmam yüzünden bir türlü uyku tutturamadım; ne yemekten zevk aldım ne içmekten. Birkaç gün sonra, amcalarım ticaret yapmak için Mısır'a gitmek üzere hazırlıklara başladılar; onlarla beraber gitmeme izin vermesi için babamın huzuruna çıkıp seller gibi gözyaşı döktüm, sonunda razı olan babam benim için oralarda satılacak mallar hazırlattı ve amcalarıma, "Onu Kahire'ye götürmeyin, Şam'da kalıp mallarını satsın," dedi. Böylece babamla helalleşip Musul'dan ayrıldık ve Halep'e kadar hiç durmadık. Halep'te birkaç gün konakladıktan sonra Şam'ın yolunu tuttuk. Çok sayıdaki ağaç ve akarsularıyla, kuşları ve çeşit çeşit meyveleriyle Şam adeta bir cennetti. Şam'da bir hana indik ve orada amcalarım bir süre alışverişle uğraştılar; ayrıca benim hesabıma da alışveriş yaptılar; her dirhem bana maliyetinin beş katı kâr getirdi; bu da, doğrusu, çok hoşuma gitti. Sonra, amcalarım beni yalnız bırakıp Mısır'a doğru yola çıktılar, ben de bir kuyumcudan aylığı iki dinara kiraladığım anlatılmaz güzellikte bir konakta kalmaya başladım. Burada, yiyip içerek, elimdeki bütün parayı har vurup harman savurdum; bir gün, evimin kapısında otururken, o güne dek görmediğim kadar zengin giysiler içinde genç bir kadının geldiğini gördüm. Kadına göz kırptım; o ise hiç duraksamadan içeri girip bekledi. Ardı sıra ben de eve girip kapıyı ikimizin ardından kapattım; bunun üzerine, kadın, yüzündeki peçeyi kaldırıp şahnı attı; o zaman, kadının ay parçası kadar güzel olduğunu gördüm ve kalbim aşk ateşiyle tutuştu. Kalkıp nefis yiyeceklerle ve

mevsim meyveleriyle dolu bir tepsi getirdim; güle oynaya yedik, şarap başımızı döndürünceye kadar içtik. Sonra, onunla gecelerin en güzelini geçirdim; sabahleyin ona on altın sundum; o zaman, yüzünü yere eğip kaşlarını öfkeyle çattı ve bağırarak, "Yazıklar olsun sana, ey benim tatlı arkadaşım! Senin paranda gözüm olduğunu mu sanıyorsun?" diye sordu. Sonra koynundan on beş dinar çıkararak önüme koydu ve, "Bunları almazsan, vallahi bir daha sana gelmem," dedi. Böylece paraları aldım, o zaman bana, "Ey benim sevgilim, beni üç gün içinde bekle, o zaman günbatımıyla akşam yemeği saati arasında sana geleceğim, bu dinarlarla bize dünkü gibi bir ziyafet hazırla," dedi. Bunları söyledikten sonra bana veda edip uzaklaştı; duygularım da onunla birlikte gitti. Üçüncü gün, altın ipliklerle örülmüş kumaşlardan giysiler giyinmiş ve öncekilerden de güzel süsler takınmış olarak geri geldi. O gelmeden önce hazırlanmıştım, yemek hazırdı; yedik içtik ve sabaha kadar birlikte yattık; sabahleyin yine on beş altın ve üç gün sonra tekrar geleceğine dair söz verdi. Buna göre hazırlandım, kararlaştırılan vakitte ilk ve ikinci seferlerinde olduğundan daha güzel ve daha süslü giysilerle çıkageldi ve bana, "Allah aşkına, söyle bana, güzel değil miyim?" dedi. "Vallahi çok güzelsin," diye yanıtladım onu. O, sözlerine şöyle devam etti: "Benden daha güzel ve daha genç bir kadını beraberimde getirmeme izin verir misin? O da bizimle birlikte yiyip içsin, gülüp eğlensin; uzun zamandır çok büyük acılar çekti, benden kendi-

sini yanıma almamı ve geceyi dışarıda benimle geçirmesine izin vermemi istedi." "Allah hakkı içün, elbette kabul ederim," diye yanıt verdim. Şarap başımızı döndürene kadar yiyip içtik ve sabaha kadar uyuduk, sabah olduğunda, "Beraberimde getireceğim genç hanım için sofraya her zamankinden farklı bir şeyler ilave et," diyerek bana yine on beş dinar verdi. Sonra, çıkıp gitti ve dördüncü gün evi her zamanki gibi hazır ettim; güneş battıktan kısa bir süre sonra yanında şalına iyice sarınmış bir hanımla geldi. İçeri girip oturdular ve onları gördüğümde şu dizeleri okudum:

"Ne kadar tatlıdır günlerimiz ve ne bahtlıyızdır
Kem sözlü edepsiz uzaklarda olduğunda!
Aşk, haz ve esrime, şarabın bu en büyük nimeti
Aklı yel yepelek uzaklara gönderdiğinde
Bulutların ardında parladığında dolunay
Ve dereler yeşillikler arasında parıldadığında
Yanakların en tazesini allar bürüdüğünde
Ve Narkissos sevdalı gözünü açtığında
Sevdiklerimle geçirdiğim anlar böylesine tatlı,
Dostluğum böylesine eksiksiz olduğunda!"

Onları gördüğüme çok sevindim ve büyük bir nezaketle onları selamladıktan sonra mumları yaktım. Giysilerinin üzerine örtündükleri kalın örtüleri soyundular ve yeni gelen kadın yüzünü açtığında, onun bir ay parçası kadar güzel olduğunu gördüm; ömrümde bu kadar güzel birini görmemiştim. Sonra kalkıp önlerine yiyecek ve içecek koydum, beraberce yedik içtik, yeni gelene

bol bol ikramda bulundum, boşaldıkça kadehini doldurdum ve ilk hanımdan önce onunla içtim, ilk hanım içten içe sinirlenip kıskançlık duyarak, "Söyle, Allah aşkına, benden çok daha güzel değil mi?" diye sordu. Bu soruya, "Allah adına öyle," diye yanıt verdim. "Arzum bu gece onunla yatmandır, ne de olsa ben ev sahibi sayılırım, o ise misafirimiz. Başım, gözüm üstünde yeri var," dedi. Sonra kalkıp yatakları serdi ve ben genç kadınla yatağa girdim, sabaha kadar beraber yattık; sabahleyin uyandığımda kendimi ıslanmış bulduğumda bunun terden olduğunu sandım. Doğruldum ve genç kadını da uyandırmaya çalıştım, ama omuzlarından tutup sarstığımda ellerim al kana bulandı ve kadının başı yastıktan düştü. Bunun üzerine, aklım başımdan gitti ve yüksek sesle "Allahım, sen beni koru!" diye haykırdım. Kadının boğazının kesilmiş olduğunu görünce fırlayıp ayağa kalktım ve gözlerimin önünde dünya karardı; diğer kadını, eski aşkımı aradım, ama göremedim. O zaman, bu genç kadını, kıskançlıktan diğerinin öldürmüş olduğunu anladım ve dedim ki: "Allahım, büyüklüğünden sual olmaz! Şimdi ne yapmalı?" Bir süre düşündüm, sonra giysilerimi çıkarıp avlunun ortasında bir çukur kazdım, öldürülmüş kızcağızı mücevherleri ve altın süsleriyle birlikte bu çukura koydum, üzerine toprak attıktan sonra döşemenin mermer levhalarını üzerine yerleştirdim. Bundan sonra, gusül abdesti alıp temiz giysiler giydim; sonra, elimde avucumda para olarak ne kalmışsa yanıma aldım, evi kilitledim, bütün cesaretimi topla-

yarak bir yıllık kirasını peşin ödediğim evin sahibini görmeye gittim, ona "Amcalarımla buluşmak amacıyla Kahire'ye gitmek üzere olduğumu" söyledim. Hemen yola koyuldum ve beni görmekten büyük bir sevinç duyan amcalarımı Kahire'de buldum. Mallarını satıp bitirmişlerdi. Kahire'ye gelme nedenimi sordular, onlara kendilerini çok özlemiş olduğumu söyledim, ama yanımda para bulunduğundan söz etmedim. Kahire'nin ve Nil'in keyfini sürerek amcalarımın yanında bir yıl geçirdim ve amcalarımın Kahire'den ayrılma vakti yaklaşıncaya kadar elimdeki parayı ziyafetlerde ve cümbüşlerde har vurup harman savurdum, gitme zamanı gelince de kaçıp saklandım. Amcalarım beni arayıp sordular, ama hiçbir haber alamayınca "Şam'a gitmiş olduğuma" hükmettiler. Onlar gittikten sonra saklandığım yerden çıktım ve hiç param kalmayıncaya kadar Kahire'de üç yıl yaşadım. Şam'daki evin sahibine her yıl yıllık kira tutarını göndermekteydim, ama şimdi sıkışık durumdaydım; bir yıllık kirayı ödemek için gereken paranın dışında hiç param kalmamıştı. Bu yüzden, Şam'a doğru yola çıktım ve beni gördüğüne sevinen kuyumcunun evine indim; evin kapısı bıraktığım gibi kilitli, her şey yerli yerindeydi. Çekmeceleri açtım ve giysilerimle diğer gerekli şeyleri alarak o gece kafası kesilen kızla aynı yere gömdüğüm on adet son derece güzel ve değerli taşla süslü altın bir gerdanlığın olduğu yere gittim. Onu oradan çıkardım, kan lekelerini temizledim ve ona bakarak bir süre için için ağladım. Sonra, evde iki gün oturdum ve üçüncü gün ha-

mama gittim, elbiselerimi değiştirdim. Artık beş param kalmamıştı, bu yüzden şeytana uydum ve alnıma ne yazılmışsa o olsun diyerek değerli taşlarla süslü gerdanlığı alıp çarşıya gittim; gerdanlığı uzattığım simsar beni ev sahibim olan kuyumcunun dükkânında oturttu ve benden alışveriş kızışıncaya kadar sabretmemi istedi, sonra benden habersiz olarak gerdanlığı gizlice satışa sundu. Gerdanlığa iki bin dinar değer biçilmiş, ama simsar geri gelip bana, "Kolye bakır, alafranga bir taklit; sadece bin dinar teklif ettiler," dedi. "Evet," diye yanıtladım onu, "bakır olduğunu biliyorum, biz onu alay olsun diye birisi için yaptırmıştık. Şimdi karıma miras kaldı, biz de onu satmak istiyoruz; bu yüzden, gidip şu bin dinarı alın." Simsar, bu lafları duyduğunda, ortada şüpheli bir durum olduğunu anladı. Bu yüzden, kolyeyi pazar mutemedine götürdü, mutemet de kolyeyi aynı zamanda polis müdürü de olan Vali'ye götürdü ve ona tam olarak gerçeği anlatmadı; "Bu kolye benim evimden çalınmıştı, şimdi hırsızı tüccar kılığında yakaladık," dedi. Böylece, ben daha ne olup bittiğini anlamadan, muhafızlar etrafımı sardılar ve beni yakalayarak yaka paça Vali'nin huzuruna götürdüler; Vali beni kolye hakkında sorguya çekti. Simsara anlattığım hikâyenin aynısını ona da anlattım, ama o gülerek, "Bu sözler yalan," dedi. Sonra, ben ne olduğunu anlamadan, muhafızlar giysilerimi soydular ve falaka sopaları kaburgalarımın üzerine inmeye başladı; sonunda, acıya dayanamayarak, kendi kendime, "Onu çalan bendim," diye itirafta bulunayım

dedim, "ben çaldım demek senin için daha iyi, zira kolyenin sahibinin öldürülmüş olduğunu öğrenmeleri halinde seni intikam için öldürürler." Böylece, onu çaldığımı kayıtlara geçirdiler ve elimi kesip bileğimin kesik yerini kaynar yağa batırdılar; o zaman, duyduğum acıdan bayıldım. Kendime geldiğimde içmem için bana şarap verdiler, biraz kendimi toplayınca kesilen elimi alıp kiraladığım eve gittim. Ev sahibim bana, "Ey oğul, mademki başına bu iş geldi, artık burada kalamazsın, kendine başka bir ev bulmalısın, çünkü sen hırsızlıktan mahkûm oldun. Yakışıklı bir delikanlısın, ama bundan sonra sana kim merhamet eder?" dedi. Ona, "Efendim, kendime başka bir yer bulana kadar iki üç gün burada kalmama izin verin," dedim. Ev sahibim, "Öyle olsun," diyerek yanımdan ayrıldı. Eve döndüm ve oturup, "Bu kopartılmış elimle ailemin yanına nasıl döneceğim, suçsuz olduğumu anlayacaklar mı? Allah bir kapıyı kapatırsa başka bir kapıyı açar," diyerek ağladım. İçimi çeke çeke, hüngür hüngür ağladım, iyice hüzün bastı; iki gün kendimi bilemedim. Üçüncü gün, ev sahibim, beni yalan yere kolyeyi çalmakla suçlayan pazar mutemedinin muhafızlarıyla çıkageldi. Kalkıp onları karşıladım ve, "Ne istiyorsunuz?" diye sordum, ama onlar pek konuşmadan elimi kolumu bağladılar ve, "Sendeki gerdanlığın, aynı zamanda Şam Valisi de olan Şam Veziri'nin malı olduğu ortaya çıktı," diyerek boynuma bir zincir doladılar ve sözlerine, "gerdanlık üç yıl önce valinin küçük kızıyla birlikte ortadan kaybolmuş" diye devam ettiler.

Bu sözleri duyunca yüreğim yarıldı ve kendi kendime, "Hiç kuşku yok ki yolun sonuna geldim! Acaba vezire hikâyemi olduğu gibi anlatsam mı? O da ister beni öldürsün, ister affetsin," dedim. Böylece, beni vezirin evine götürüp karşısına diktiler. Vezir beni gördüğünde göz ucuyla şöyle bir baktı ve orada bulunanlara, "Neden onun elini kestiniz?" dedi, "Bu adam bahtsızın teki; onun hiç kabahati yok, elini kesmekle hata etmişsiniz." Bu sözleri duyunca bana bir cesaret geldi, önsezilerim bunun iyiye alamet olduğunu söylüyordu; ona, "Allah adına yemin ederim ki, yüce efendim," dedim, "ben hırsız değilim, bana alçakça iftira ettiler, itiraf etmemi isteyerek beni pazarın orta yerinde kamçıladılar, sonunda yediğim dayağın acısına dayanamayarak kendime karşı yalan söyledim ve tamamen suçsuz olmama karşın gerdanlığı çaldığımı itiraf ettim." Vali, "Korkma," dedi, "kılına zarar gelmeyecek." Sonra, pazar mutemedinin tutuklanmasını emretti ve ona, "Bu adama, eli için kan parası ödeyeceksin, eğer geciktirecek olursan seni asar ve tüm malına mülküne el koyarım," dedi. Bundan sonra, muhafızlara onu sürükleyip götürmelerini ve bizi yalnız bırakmalarını emretti. Vezirin emriyle boğazımdaki zinciri açıp kollarımı çözdüler; sonra, vezir bana baktı ve, "Oğlum, bana doğruyu söyle," dedi, "bu gerdanlık sana nasıl geldi?" Ve şu dizeleri okudu:

"Sana her şeyden çok hakikat yaraşır,
İsterse hakikat yaksın seni ebedi ateşte."

"Allah adına yemin ederim ki, efendim," diye yanıt verdim, "size sadece hakikati anlatacağım." Sonra, ona ilk hanımla aramda geçen her şeyi, nasıl bana ikinci hanımı getirdiğini ve duyduğu kıskançlıkla onu nasıl öldürdüğünü en ince ayrıntılarına kadar anlattım. Hikâyemi duyunca başını salladı, sağ elini sol elinin üzerine vurdu ve mendiliyle yüzünü kapayarak bir süre ağladı, sonra şu dizeleri okudu:

"Görüyorum ki dünya dolu dert
Haz düşkünlüğünün sonu gam ve kasavet
İki kişinin birleşmesi üzerine uzaklaşanlar vardır
Uzaklaşmayanlara nadiren rastlanır."

Sonra, bana dönüp, "Şunu bilesin ki, oğlum," dedi, "sana gelen ilk kadın, benim sıkı sıkıya göz kulak olduğum büyük kızımdı. Büyüdüğünde, onu Kahire'ye gönderdim ve kardeşimin oğluyla evlendirdim. Bir süre sonra kocası ölünce, kızım baba evine döndü, ama Kahireliler'den ahlaksızlık ve nezaketsizlik öğrenmişti; böylece, dört defa senin ziyaretine geldi ve sonunda küçük kardeşini de getirdi. Bu iki kızkardeş birbirine çok bağlıydı; büyüğü seninle bu macerayı yaşadığında, sırrını küçüğüne açtı, o zaman, o da ablasıyla gelmeyi arzuladı. Bu yüzden, ablası senden izin alarak kardeşini de sana getirdi; daha sonra, tek başına geri döndüğünü görüp ağladığına tanık olduğumda, ona bacısını sordum, ama o, 'Bacımın nerede olduğunu bilmiyorum,' dedi, ama daha son-

ra annesine olanları ve bacısının boğazını nasıl kestiğini gizlice anlattı. Annesi de bunları bana anlattı. Bundan sonra, kızımın gözyaşları dinmedi ve, 'And olsun ki, onun için ölünceye kadar ağlayacağım,' dedi ve ağlayıp sızlamasına hiç ara vermedi, sonunda yüreğine indi. İşte olaylar böyle cereyan etti. Neler olup bittiğini anlıyorsun ya oğul, şimdi dileğim sana yapacağım teklife karşı çıkmamandır. Muradım seni en küçük kızımla evlendirmektir; o bir bakiredir ve başka bir anadan doğmadır. Senden başlık parası istemeyeceğim, tam tersine, sana bir gelir bağlayacağım ve oğlum olarak evimde benimle birlikte oturacaksın." "Nasıl isterseniz, öyle olsun," dedim, "bahtımın böyle açılacağını nasıl kestirebilirdim?" Sonra, vezir, hiç vakit geçirmeden Kadı'yı ve tanıkları çağırtarak, kızıyla evlilik mukavelemi kaleme aldırdı ve kızının kocası olarak eve yerleştim. Ayrıca, pazar mutemedinden de benim için yüklüce bir para aldı ve beni hep el üstünde tuttu. O sene babamın öldüğü haberini aldım; vezir, babamın bana miras bıraktığı parayı getirtmek için bir mektup yazıp imzalayarak özel ulakla gönderdi. Şimdi hayatın tüm nimetlerinden yararlanıyorum. İşte kesilen sağ elimin hikâyesi.

Çok çok eski günlerde, geçmiş çağlarda ve zamanlarda, pek çok öğrencisi olan Danyal adında bilge bir Yunanlı vardı, Yunanistan'ın tüm bilim adamları ve bilgeleri Danyal'ın ağzına bakar, öğretilerine yürekten inanırlardı. Ama gel gör ki, Allah ona bir erkek evladı ihsan etmemişti. Bir gece, derin düşünceler içinde, irfanını miras bırakacağı bir oğlu olmadığına yanarken, aklına Allah'ın (celle celaluhu ve celle şanuhu) kendisine yakaranları duyduğu, cömertliğinin kapısında kapıcı bulunmadığı, canının istediğine hesapsız ihsanda bulunduğu, kimseyi geri çevirmediği, hem de onların ellerini kollarını ihsanlarla, nimetlerle doldurduğu geldi. Ve her şeye kâdir, yüce Yaradan'a, kendisine, yerini alacak bir evlat vermesi ve doğacak evladına bol bol ihsanda bulunması için yakardı. Sonra, evine dönüp karısını bildi ve karısı aynı gece gebe kaldı.

Bir zaman sonra, bir yere gitmek için bir gemiye bindi, ama gemi kazaya uğradı ve Danyal bir tahta parçasına sarılarak kurtuldu, sahip olduğu bütün kitaplardan geriye sadece beş yaprak kaldı. Eve döndüğünde, elinde kalan beş yaprağı bir kutuya koyup kilitleyerek anahtarını karısına verdi ve ona şöyle dedi: "Bil ki, ölümüm yakındır; bu fani dünyadaki misafirliğimin sona ermesinin ve ebediyete göç etmemin zamanı yaklaştı. Şimdi artık çocuklusun, ölümümden sonra bir erkek çocuk dünyaya getireceksin; eğer böyle olursa, ona Hasib Kerameddin adını koy ve en iyi eğitimi ver. Çocuk büyüyüp de, 'Babam bana ne miras bıraktı?' diye sorduğunda ona bu beş yaprağı ver; bunları okuyup anladığında, zamanının en bilgili insanı olacaktır." Sonra, karısına veda etti, derin bir ah çekerek dünyayı ve bütün sakinlerini ardında bıraktı (Allah'ın rahmeti üzerine olsun). Ailesi ve dostları onun için gözyaşı döktüler, onu yıkayıp büyük bir cenaze töreniyle gömdüler; bundan sonra, herkes evine dağıldı. Çok geçmeden Danyal'ın dul karısı güzel bir oğlan doğurdu, kocasının emrettiği gibi ona Hasib Kerameddin adını verdi ve çocuğun doğumundan hemen sonra müneccimleri çağırttı; müneccimler yıldızlara bakıp hesaplar yaparak çocuğun talihini okudular ve kadına, "Şunu iyi bil ki Hanım! Oğlun çok uzun seneler yaşayacak, ancak hayatının ilk yıllarında büyük bir tehlike atlatacak, ama bundan kurtulacak ve kendisine bütün müspet bilimlerin bilgisi verilecek." Müneccimler böyle diyerek yollarına gittiler. Anne, çocuğunu iki yıl em-

zirdi, sonra sütten kesti ve beş yaşına basınca da kitabını öğrenmesi için onu bir okula yerleştirdi, ama çocuk okumayı sökemedi. Bu yüzden, annesi onu okuldan alıp bir meslek öğrenmesi için çırak verdi, ama çocuk hiçbir zanaati öğrenemedi, elinden hiçbir iş gelmiyordu. Annesi buna çok ağladı; konu komşu ona, "Onu evlendir," dediler, "belki karısı için yüreği yumuşar da bir meslek edinir." Bunun üzerine, annesi bir kız bulup oğlunu baş göz etti, ama evlenmesine ve aradan geçen zamana karşın, çocuk eskisi kadar aylaktı, hiçbir şey yapmıyordu. Bir gün, odunculuk yapan bazı komşuları, kadına gelip, "Oğluna bir eşek, biraz urgan ve bir balta satın al; bizimle dağa gelsin, hep beraber yakacak odun keselim; odunları satar parasını bölüşürüz, çocuk kazancıyla sana ve karısına bakar," dediler. Kadın bu sözleri duyunca büyük bir sevince kapıldı ve oğluna bir eşek, urganlar ve bir nacak satın aldı, sonra oğlunu götürüp oduncuların ellerine teslim etti ve onlardan oğluna göz kulak olmalarını istedi. Oduncular, "Sen çocuğu merak etme, Allah rızkını verir: O bizim Şeyh'imizin oğlu," dediler. Böylece, çocuğu alıp beraberlerinde dağa götürdüler, yakacak odun kesip eşeklerine yükleyerek kente döndüler, kestikleri odunu satıp kazandıkları parayla aileleri için öteberi satın aldılar. İkinci gün, üçüncü gün ve daha bir süre bunu yaptılar; bir gün şiddetli bir fırtınaya yakalandılar ve sağanağın kesilmesini beklemek üzere büyük bir mağaraya sığındılar. Hasib Kerameddin diğerlerinden ayrılıp mağaranın uzak bir köşesinde

oturdu ve baltasıyla yere vurmaya başladı. Ve toprağın verdiği sesin, altının boş olduğunu düşündürmesi üzerine, toprağı kazmaya başladı; sonunda, üzerinde bir halka bulunan, yassı, yuvarlak ve büyükçe bir taşa ulaştı. Bunu gördüğüne çok sevinerek oduncu arkadaşlarına seslendi. Oduncular koşup geldiler ve Hasib'in söylediğinin doğru olduğunu gördüler. Kısa bir uğraşıdan sonra taşı kaldırdılar; kapak açıldığında içi arı balıyla dolu bir sarnıç ortaya çıktı. "Bu," dediler birbirlerine, "büyük bir depo; yapmamız gereken tek şey, birimiz burada balı yabancılara karşı korumak için beklerken, kente dönüp balı taşıyacak kap kacak getirmek; sonra da balı satıp parasını bölüşmek." Hasib, "Siz gidip kap kacaklarınızı getirene kadar ben burada kalıp beklerim," dedi. Bunun üzerine, diğerleri, onu orada gözcü bırakarak, gidip kentten kap kacak getirdiler, bunları balla doldurarak eşeklerine yüklediler ve kente götürüp sokak sokak dolaşarak sattılar. Ertesi gün geri döndüler ve Hasib mağarada gözcü kalırken, çok az bal kalıncaya kadar geceleri kentte uyuyup gündüzleri balı çekerek, art arda günler boyunca aynı şeyi yaptılar; o zaman, birbirlerine, "Balı bulan Hasib Keramed-din idi, yarın kente gelecek, 'Onu bulan bendim,' diyerek bizi suçlayacak ve balın satışından elde ettiğimiz paranın kendi hakkı olduğunu ileri sürecek; iyisi mi balın kalanını toparlaması için onu sarnıca indirelim ve orada açlıktan ölmeye terk edelim; kimse ona ne olduğunu bilemez," dediler. Mağaraya gitmek üzere yola çıktıklarında

hepsi kumpasa ortak olmuşlardı; oraya vardıklarında içlerinden birisi, "Ey Hasib, kuyuya inip balın geri kalanını toparla," dedi. Böylece, Hasib aşağı indi ve balın geri kalanını da yukarı verdikten sonra, "Beni yukarı çekin, artık hiç bal kalmadı," diye seslendi. Oduncular karşılık vermediler ve Hasib'i sarnıçta tek başına bırakarak eşeklerini yükleyip kente döndüler. Bunun üzerine, Hasib, "Allah büyüktür, Allah'tan umut kesilmez!" diyerek ağlamaya başladı. O bu durumdayken, arkadaşları kente dönüp balı sattıktan sonra Hasib'in annesine gittiler ve ağlayarak ona, "Başın sağ olsun!" dediler. Kadın, "Oğlum nasıl öldü?" diye sordu, onlar da, "Dağda odun keserken fırtınaya yakalanınca bir mağaraya sığındık, ama oğlunun eşeği birden ipini kopararak vadiye doğru kaçtı, oğlun da onu geri getirmek için peşinden seğirtti; o sırada kocaman bir kurt çıkıp oğlunu parçaladı, eşeğini de öldürüp yedi," diye yanıtladı. Anne, bu lafları duyunca dizini dövüp yüzünü tırmalamaya, başından aşağı avuç avuç toz dökmeye başladı ve ruhu bedeninden ancak oduncuların her gün ona getirdiği yiyecek içecek sayesinde ayrılmadı. Odunculara gelince, kendilerine çarşıda birer dükkân açtılar; yiyip içerek, gülüp eğlenerek hayat sürmeye başladılar. Bu arada, ağlayıp sızlamaktan, imdat diye seslenmekten geri durmayan Hasib Kerameddin, üstüne düşmek üzere olan iri bir akrep gördüğünde sarnıcın kıyısında oturmaktaydı; akrebi görünce ayağa kalkıp onu öldürdü. Sonra, Hasib'i bir düşünce aldı: "Sarnıç balla doluydu; bu akrep

buraya nasıl geldi?" Bunun üzerine, kuyuyu çepeçevre incelemeye girişti, sonunda akrebin gelmiş olması gereken ve gün ışığı sızdıran bir yarık buldu. Oduncu bıçağını çıkararak yarığı genişletmeye başladı ve bir pencere kadar olduğunda içine süründü ve bir süre yürüyerek geniş bir dehlize geldi; dehlizin sonunda kara demirden kocaman bir kapı, kapının üzerinde gümüşten bir asma kilit, kilitin içinde de altın bir anahtar vardı. Yavaşça yaklaşıp kapının yarıklarından öte tarafa bir göz attı ve ışıl ışıl olduğunu gördü; bunun üzerine, anahtarı kullanarak kapıyı açtı ve bir süre yürüdükten sonra kocaman bir yapay gölle karşılaştı; orada gümüş gibi parıldayan bir şey vardı. Ona doğru yürüdü ve yeşil yeşim taşlarından bir tepecik, üzerinde de türlü çeşitli mücevherlerle bezeli altın bir taht olduğunu gördü. Tacın etrafında bazıları altın, bazıları gümüş, bazıları da zümrüt iskemleler vardı. Tepeciğin üzerine tırmanıp saydığında, iskemlelerin on iki bin tane olduğunu gördü; sonra, ortadaki tahta oturup şaşkınlıkla gölü ve iskemleleri düşünürken üzerine bir ağırlık çöktü ve uyuyakaldı. Tam o sırada, yüksek sesli kahkahalar, ıslığa benzer sesler ve hışırtılar uyanmasına sebep oldu; gözlerini açıp olduğu yerde doğrulduğunda bütün iskemlelerde kırkar ellişer metre boyunda kocaman yılanların oturduğunu gördü. Bu manzara karşısında büyük bir korkuya kapıldı, yılanların birer kor gibi parıldayan gözleri üzerine dikili olduğundan hayatından umudunu kesti, duyduğu korkudan dili damağı kurudu. Sonra, göle

doğru döndü ve parıldayan bir su kütlesi zannettiği şeyin Allah bilir kaç tane küçük yılandan oluşan bir yığın olduğunu gördü. Bir süre sonra, katır büyüklüğünde bir yılan Hasib'e yaklaştı; yılanın sırtında altın bir tepsi, tepsinin içinde de bir kristal gibi ışıldayan, insan sesiyle konuşan, kadın yüzlü başka bir yılan vardı. Yılan yaklaşınca Hasib'i selamladı, Hasib de selamına karşılık verdi. Bunun üzerine, iskemlelerde oturan yılanlardan biri gelip onu tepsisinden kaldırarak iskemlelerden birinin üzerine koydu, o da kendi dillerinde diğer yılanlara seslendi. Bunun üzerine, bütün yılanlar iskemlelerinden aşağı kayarak ona hürmet gösterisinde bulundular. Ama o, yılanlara oturmalarını işaret etti, olar da verilen emre uydular. Sonra, Hasib'e dönerek, "Ey genç adam, bizden korkma; ben yılanların kraliçesiyim; onların sultanıyım ben," dedi. Onun bu tarzda konuştuğunu duyan Hasib'e cesaret geldi ve yılanlardan kendisine yiyecek getirmelerini istedi. O zaman, yılanlar, elma, üzüm, nar, şamfısıtığı, fındık, ceviz, badem ve muz getirip Hasib'in önüne koydular. Kraliçe, "Hoş geldin delikanlı! Senin adın ne?" diye sordu. Hasib, "Hasib Keramed-din," diye yanıtladı. Kraliçe, "Başka yiyeceğimiz olmadığından bu meyveleri ye ve kesinlikle bizden korkma," dedi. Bu sözler üzerine, Hasib, doyuncaya kadar meyvelerden yedi; o zaman, tepsiyi önünden aldılar ve Kraliçe, "Söyle bana, Hasib," dedi, "nerelisin, buraya nasıl geldin, neler geldi başına?" Hasib, hikâyesini baştan sona anlattı; babasının ölümünü, kendi doğumunu, hiç-

bir şey öğrenemediği okula gönderilişini, nasıl oduncu olduğunu, bal sarnıcını nasıl bulduğunu, nasıl tek başına orada bırakıldığını, akrebi nasıl öldürdüğünü, yarığı nasıl genişlettiğini, demir kapıyı buluşunu ve Kraliçe'ye kadar gelişini bir bir sıralayarak uzun hikâyesini şu sözlerle bitirdi: "İşte başından sonuna benim serüvenim ve Allah bilir başıma daha neler gelir!"
Bu sözleri dinledikten sonra, Kraliçe, "Ey Hasib, başına yalnızca iyi şeyler gelecek," dedi, "yalnız bir süre seni yanımda alıkoyacak, sana kendi hikâyemi anlatacağım, başımdan geçen olağanüstü serüvenleri öğreneceksin." Hasib, "Semi'na ve ata'na, duydum ve emirlerine itaat ediyorum," diye yanıtladı.
O zaman kraliçe şu öyküyü anlattı:

Belkiya'nın Öyküsü

Bil ki, ey Hasib, Kahire kentinde, kitap okumaktan beli bükülmüş bilge ve dindar bir Beni İsrail kralı vardı; kralın Belkiya adında bir oğlu bulunuyordu. Kral yaşlanıp zayıflayarak ölüme yaklaştığında, vezirleri ve komutanları huzuruna çıkıp onu selamladılar; kral onlara, "Ey tebaam, şunu bilin ki, sizlerden yana hiçbir şikâyetim yok, yalnız size oğlum Belkiya'ya göz kulak olmanızı emrediyorum," dedi. Sonra da kelime-i şahadet getirdi ve derin bir iç çekişle ruhunu teslim etti, Allah'ın rahmeti üstüne olsun! Defin hazırlıkları yapıldı, yundu ve büyük bir

törenle gömüldü. Sonra, oğlu Belkiya'yı onun yerine sultan yaptılar. Belkiya krallığını adaletle yönetti ve onun zamanında halk huzur içinde yaşadı. Bir gün, Belkiya, bir göz atmak üzere babasının hazine dairesine girecek oldu; içeride kapıya benzer bir şey gördü ve açarak içinden geçtiğinde kendisini küçük bir odada buldu. Beyaz mermer bir sütunun üzerinde abanozdan küçük bir mücevher kutusu duruyordu. Bu kutuyu açtı, içinde altından bir başka kutu, onun içinde de bir kitap buldu. Kitabı okudu ve orada peygamber efendimiz Hazreti Muhammed Sallallahû Aleyhi Vessellem'in bir tasvirini, ahir zaman peygamberi olarak nasıl gönderildiğinin, nasıl ilk peygamberlerin efendisi ve sonuncu peygamber olduğunun hikâyesini buldu. Peygamber efendimizin fiziksel tasvirini görünce Belkiya'nın yüreğinde ona karşı bir aşk doğdu; bu yüzden, hemen Beni İsrail'in önde gelenlerini, Cohenleri ya da kâhinleri, yazıcıları ve rahipleri topladı, onları kitaptan haberdar etti, kitaptan bölümler okudu ve şöyle dedi: "Ey tebaam! Şimdi ben babamı mezarından çıkarıp yaksam yeri değil mi?" Huzurda bulunanlar, "Onu neden yakacaksınız?" diye sordu, o da, "Çünkü bu kitabı benden gizledi, bana varlığını bildirmedi," diye yanıtladı. Yaşlı kral, bu kitabı, Tevrat'tan ya da Eski Ahid'in ilk beş kitabından ya da Hazreti İbrahim'in Kitabı'ndan almış, hazine odalarından birine koyarak bütün canlılardan saklamıştı. "Ey kralımız," diye yanıtladılar, "babanız öldü, kemikleri toza karıştı; onun hesabı artık Allah'la; onu mezarından çı-

karmamalısınız." Belkiya, efendilerine bunu yapmasına izin vermeyeceklerini anladığından, onları orada bırakarak annesine gitti ve ona, "Ey anacığım, babamın hazine odalarından birinde ahir zaman peygamberi Hazreti Muhammed Sallallahû Aleyhi Vessellem'i tarif eden bir kitap buldum ve yüreğime onun aşkı düştü. Bu yüzden, ona rastlayıncaya kadar dünyayı dolaşmaya karar verdim, yoksa aşkına duyduğum hasretten öleceğim," dedi. Sonra, giysilerini soyundu ve annesine, "Anacığım, dualarında beni unutma," diyerek keçi kılından bir aba ve kaba çarıklar giyindi. Annesi ağlayarak, "Sensiz ne yaparız biz?" dedi, ama Belkiya, "Daha fazla dayanamayacağım, Allah'ın dediği olur," diye yanıtladı. Ve halkından kimseye haber vermeden Suriye'ye doğru yola çıktı, sahile vardığında bir gemi bulup gemiye tayfa yazıldı. Bir adaya varıncaya dek yol aldılar, Belkiya orada tayfayla birlikte karaya çıktı, ama diğerlerinden ayrılıp bir ağacın altına oturdu ve orada uyuyakaldı. Uyandığında gemiyi aradı, ama ne görsün, gemi kendisini almadan yelken açmamış mı; Belkiya, bu adada, "Ey Allahım birsin ve ulusun" sözleriyle Allah'ı (celle celaluhu ve celle şanuhu) öven ve Muhammed'i (Sallallahû Aleyhi Vessellem) kutsayan deve kadar büyük, hurma ağacı kadar uzun yılanlar görüp buna çok şaştı.

Yılanlar Belkiya'yı gördüğünde etrafına üşüştüler ve içlerinden birisi ona, "Kimsin, nereden gelip nereye gidiyorsun, adın ne?" diye sordu. Bu soruya Belkiya, "Benim adım Belkiya, İsrailoğul-

larındanım, Muhammed'in (Sallallahû Aleyhi Vessellem) aşkı aklımı başımdan aldığından, onu aramaya çıktım. Peki ama siz kimsiniz, ey soylu yaratıklar?" diye yanıt verdi. Yılanların yanıtı, "Biz cehennem sakinleriyiz, Kâdiri Mutlak bizi kâfirleri cezalandırmak için yarattı," oldu. Belkiya, "Peki buraya nasıl geldiniz?" diye sordu; yılanlar, "Bil ki, ey Belkiya, kaynar cehennem yılda iki kez solur, yazın soluk verir, kışın soluk alır, bu yüzdendir yazın sıcak, kışın soğuk olması. Cehennem soluğunu dışarı üflediğinde bizi kursağından dışarı atar, soluğunu içine çektiğindeyse yeniden içeri çekiliriz," diye yanıt verdiler. Belkiya, "Söyleyin bana," dedi, "cehennemde sizden daha büyük yılanlar da var mı?" Yılanlar, buna yanıt olarak, "Doğruyu söylemek gerekirse, cehennemin soluk vermesiyle dışarı atılmamızın nedeni, küçük oluşumuzdur; çünkü cehennemdeki her yılan o kadar büyüktür ki bizim en büyüğümüz onlardan birinin burun deliğinden geçer de, o farkına bile varmaz," dediler. Belkiya, "Allah'ı yüceltiyor ve Muhammed Sallallahû Aleyhi Vessellem hazretlerini kutsuyorsunuz; Muhammed'in nerede olduğunu biliyor musunuz?" diye sordu ve onlar da, "Ey Belkiya, gerçekte onun adı cennetin kapısında yazılıdır ve o olmasaydı, Allah ne dünyaları, ne cenneti, ne cehennemi, ne yeri, ne de göğü yaratırdı; her şeyi sadece onun yüzü suyu hürmetine yarattı ve her yerde onun adını kendi adıyla birleştirdi; bu yüzden, Muhammed'i (Sallallahû Aleyhi Vessellem) severiz," dediler. Yılanların sözlerini işitmek, Belkiya'nın

Hazreti Muhammed'e aşkını ve yüzünü görme arzusunu kamçılamaktan başka bir işe yaramadı; bu yüzden, onlardan izin isteyip deniz kıyısına gitti ve orada demir atmış bir gemi olduğunu gördü; bir denizci olarak gemiye bindi ve bir başka adaya gelinceye kadar hiç durmadan yol aldılar. Burada karaya çıktı ve bir süre yürüyerek, sayısını Allah bilir, irili ufaklı birçok yılan gördü; bunların arasında bulunan, kristalden berrak, beyaz bir yılan, fil büyüklüğünde bir başka yılanın sırtındaki altın bir tepsi içerisinde oturmaktaydı. Bu yılan, ey Hasib, Yılanlar Kraliçesi'nden, yani benden başkası değildi.

Hasib, "Peki, ona ne yanıt verdin?" diye sordu. Yılanlar Kraliçesi: Bil ki, ey Hasib, Belkiya'yı gördüğümde onu selamladım, o da selamıma karşılık verdi, ona, "Kimsin, nesin ve ne iş yaparsın, nerden gelir, nereye gidersin?" dedim. O, "İsrailoğullarındanım; adım Belkiya ve vahiy yoluyla gelen yazılarda tasvirini okuduğum Muhammed'in aşkıyla yollara düşmüş bir seyyahım, onu aramaktayım. Peki ama sen kimsin, etrafındaki bu yılanlar da ne?" dedi. Ben, "Ey Belkiya, ben Yılanlar Kraliçesi'yim; Muhammed'le (Sallallahû Aleyhi Vessellem) karşılaştığında benim de selamımı söyle," dedim. Sonra, Belkiya iznimi isteyip Kutsal Kent'e, Kudüs'e varıncaya kadar yolculuğuna devam etti. O sıralar, bu yerde, bütün bilimlerde, daha çok da geometri, astronomi, matematik ve beyaz büyü[1] ile ispritizma konularında çok

1) Simya. (ç.n.)

derin bilgi sahibi biri vardı ve bu adam Eski Ahid'in ilk beş kitabını, İncil'i ve İbrahim'in mezmurlarını ve kitabını incelemişti. Adı Affan'dı ve kitaplarından birinde, üzerinde Hazreti Süleyman'ın mührü bulunan yüzüğün sahibinin insanlara, cinlere, kuşlara, hayvanlara ve tüm yaratıklara hükmedebileceğini okumuştu. Bundan başka, Hazreti Süleyman'ın naaşının bir tabuta konularak mucizevi bir şekilde Yedi Deniz aşırılarak gömüleceği yere nakledildiğini keşfetmişti. Affan, bazı kitaplarda, ölümlü ya da ruh, hiç kimsenin yüzüğü Hazreti Süleyman'm parmağından çıkaramadığını ve hiçbir gemicinin gemisini onun naaşının götürüldüğü adaya götüremediğini okumuştu. Bundan başka, okumalarının sonucunda, sıkılarak çıkarılan suyunun ayağa sürülmesi halinde insanın tabanı ıslanmadan Yüce Yaradan'ın yarattığı bütün denizlerin üzerinde yürüyebileceği bir otlar otu bulunduğunu, ancak Yılanlar Kraliçesi'nin yardımı olmadan bu otun elde edilemeyeceğini öğrenmişti. Belkiya Kutsal Kent'e vardığında hemen namaza durdu; o namazını eda ederken Affan gelip onu gerçek bir mümin olarak selamladı. Sonra, Belkiya'nın Eski Ahid'in ilk beş kitabını okumakta ve Allah'a tapınmakta olduğunu görerek ona yanaşıp, "Adın ne, nereden gelip nereye gidiyorsun?" diye sordu. Beriki, "Benim adım Belkiya'dır, Kahireliyim ve Muhammed'i (Sallallahû Aleyhi Vessellem) aramak için yollara düştüm," diye yanıtladı. Affan, "Gel, benim evime konuk ol," dedi. Belkiya, "Semi'na ve ata'na, duyduk ve itaat ettik," diye karşılık verdi.

Böylece, dindar adam elinden tutup onu evine götürdü, ona izzeti ikramda bulundu ve, "Bana hikâyeni anlat, ey kardeşim," dedi, "yüreğini aşkla dolduran ve seni yollara düşüren Muhammed'den (Sallallahû Aleyhi Vessellem) nasıl haberdar olduğunu, ayrıca seni bu yöne yöneltenin kim olduğunu bana söyle." Belkiya bütün hikâyesini anlattı; şaşkınlıktan aklı başından gideyazan Affan, ona, "Beni Yılanlar Kraliçesi ile buluştur, ben de seni, gelmesine daha hayli zaman olan Muhammed'in yanına götüreyim. Ancak, Yılanlar Kraliçesi'ni ele geçirip bir kafese kapatarak üzerinde bazı otlar biten bir dağa götürmeliyiz; o bizimleyken yanından geçtiğimiz bütün otlar insan sesiyle konuşup Yüce Yaradan'ın emriyle nasıl bir erdeme sahip olduklarını açıklayacaklardır. Çünkü, kitaplarımdan öğrendiğime göre, öyle bir ot vardır ki, kim sıkıp suyunu çıkarır da onu ayaklarına sürerse Kâdiri Mutlak'ın yarattığı bütün denizlerin üzerinde tabanı ıslanmadan yürüyebilirmiş. Bu sihirli otu bulduğumuzda Kraliçe'yi serbest bırakır, ayağımıza o bitkinin özsuyunu sürerek Hazreti Süleyman'ın gömülü olduğu yere gelinceye kadar Yedi Deniz'i aşarız. Sonra, Hazreti Süleyman'ın parmağından yüzüğünü çıkarır, onun gibi bütün dünyaya hükmederek bütün isteklerimizi yerine getiririz; Karanlıklar Denizi'ne[2] girer, Hayat Suyu'ndan içeriz; böylece, Yüce Ya-

2) Mare Tenebrarum: Karanlıklar Denizi. Genellikle kasvetli ve sisli Atlantik Okyanusu'nu anlatmak için kullanılır. (Burton'un notu.)

radan, Zamanın Sonu'na kadar bu dünyada kalmamıza izin verir, biz de Muhammed'le (Sallallahû Aleyhi Vessellem) karşılaşırız." Bu sözleri duyan Belkiya, "Ey Affan, seni Yılanlar Kraliçesi'yle buluşturacağım, onun yaşadığı yeri sana derhal göstereceğim," dedi. Böylece, Affan demirden bir kafes yaptı, birinde şarap, diğerinde süt dolu iki kap edindi; Belkiya'yla birlikte bir gemiye binip adaya kadar gittiler; orada karaya çıkıp yürüdüler. Sonra, Affan kafesi kurdu, kafesin içine bir ilmik hazırladı, ilmiğin içine iki kabı yerleştirdi ve uzak bir köşeye çekilip saklandılar. Çok geçmeden, Yılanlar Kraliçesi (yani kendim) oraya gelip kafesi inceledi. Kraliçe (yani ben) sütün kokusunu alınca, tepsisini taşıyan yılanın sırtından inerek kafese girdi ve sütü içti. Sonra, şarap kabına gidip onu da içti; bunun üzerine, sersemleyip uyuyakaldı. Affan bunu görünce koşup kafesi Kraliçe'nin üzerine kapattı, başının üzerine yerleştirdi ve Belkiya ile birlikte gemiye doğru yola koyuldu. Kraliçe, bir süre sonra uyanıp da kendini bir insanın başı üzerindeki demir bir kafes içerisinde bulduğunda ve kafesi taşıyan adamın yanıbaşında yürüyen Belkiya'yı gördüğünde, ona, "Âdemoğlu, demek sana bir zarar vermeyenlerin ödülü buymuş!" dedi. Belkiya, "Ey Kraliçe, bizden korkma, sana zarar verecek değiliz. Senden sadece ezildiğinde çıkan özsuyu ayağa sürülünce Ulu Allah'ın yarattığı bütün denizlerde batmadan yürüme özelliği kazandıran otu bize göstermeni istiyoruz; onu bulduğumuzda, seni geri getirip serbest bırakacağız," dedi. Son-

ra, Affan'la Belkiya, otların bittiği tepelere yollandılar ve Kraliçe'yle birlikte dolaşırlarken yanlarından geçtikleri her bitki Yüce Allah'ın izniyle dile gelip erdemlerini söylüyordu. Onlar böyle dolaşır, sağdaki soldaki otlar da erdemlerini sayıp dökerken, bitkilerden birinin, "Ben, aradığınız otum, beni toplayıp ezerek çıkan özsuyumu ayağına sürenler Allah'ın yarattığı bütün denizlerde yürür de, topuğu bile ıslanmaz," diye konuştuğunu duydular. Affan, bunu duyunca, başının üzerindeki kafesi yere bırakıp ve ottan yeterince miktarda toplayıp ezerek çıkan özsuları gelecekte kullanmak üzere iki küçük şişeye doldurdu, kalanını da ayaklarına sürdüler. Sonra, Yılanlar Kraliçesi'nin kafesini alarak gece gündüz yolculuk yapıp adaya vardılar, orada kafesi açıp Kraliçe'yi, yani beni serbest bıraktılar. Serbest kalınca, özsudan nasıl yararlanacaklarını sordum; onlar da, "Niyetimiz, onu ayağımıza sürüp Yedi Deniz'i geçerek Hazreti Süleyman'ın yattığı yere varmak ve parmağından mühür yüzüğünü almaktır," dediler. Onlara, "Mühür yüzüğünü ele geçirmek sizin gücünüzü çok, ama çok aşar!" dedim. Onlar, "Nedenmiş o?" diye sordular. "Çünkü her şeye Kâdir Yüce Allah, Hazreti Süleyman'a bu yüzüğü bahşederek onu herkesten üstün kıldı; Bu vesileyle, Hazreti Süleyman, Allah'a, 'Ey Allahım, bana, benden sonra ele geçirilemeyecek bir krallık ver; çünkü sen krallıkları verensin,' diye yakarmıştı. Bu yüzden, o yüzük size göre değil," diye yanıtladım onları. Ve sözlerime şöyle devam ettim: "Siz ikiniz, yiyenleri, İsrafil Sûru-

nu üfleyinceye kadar öldürmeyecek olan ottan almış olsaydınız, aldığınız bu ottan daha çok işinize yarardı, çünkü bu amacınıza hiçbir şekilde ulaşmanız söz konusu değil." Bu sözleri duyduklarında büyük bir pişmanlığa kapıldılar ve yollarına gittiler. Onların durumu böyleydi; bana gelince, (diye devam etti Yılanlar Kraliçesi) kendi halkımı aramaya gittim ve gördüm ki yokluğumda güçlüler güçten düşmüş, zayıflarsa ölmüşlerdi. Beni görünce çok sevindiler, etrafıma toplanarak, "Sana n'oldu, nerelerdeydin?" diye sordular. Onlara başımdan geçenleri anlattım; bundan sonra, kuvvetimi toplayarak onlarla birlikte Kafdağı'na gittim; kışları orada geçirir, yazlarıysa beni gördüğün bu yere gelirim, ey Hasib Kerameddin. İşte benim hikâyem ve başımdan geçenler. Bu sözlere çok şaşan Hasib, Kraliçe'ye, "Senden bir lütuf istiyorum, halkımın yanına dönebileyim diye muhafızlarından birini yanıma verip beni yeryüzüne çıkarman için sana yalvarıyorum," dedi. Kraliçe'nin yanıtı, "Ey Hasib, kışa kadar bizden ayrılmaman, bizimle Kafdağı'na gelmen gerekiyor; dağların, kumsalın, ağaçların manzarasıyla, Allah'ın Tekliğini, Yüceliğini öven kuşların görüntüsüyle gönül avutur, sayılarını sadece Allah'ın bildiği maritleri,[3] ifritleri ve cinleri seyredersin,"

3) Marit: İbranice karşı gelmek, itaat etmemek anlamına gelen "Marad" kökünden, inatçı, asi, itaat etmeyen. Geç Sami dillerinde "Nimrod", insana her zaman olmasa da genellikle düşman olan bir cin kabilesinin adıdır. Dişil şekli "Maridah"tır. (Burton'un notu.)

oldu. Hasib, bu lafları duyunca, fena halde tedirginliğe kapılıp üzüldü, sonra Kraliçe'ye, "Senden ayrılıp kendi yollarına gittikleri zaman Belkiya ile Affan'a n'olduğunu anlat bana; Yedi Denizi geçtiler mi, Hazreti Süleyman'ın gömülü olduğu yere varabildiler mi, vardılarsa yüzüğü almaya güçleri yetti mi, yetmedi mi?" diye sordu. Kraliçe şöyle yanıtladı onu: "Bil ki, benden ayrıldıktan sonra, bitkinin özsuyunu ayaklarına sürdüler ve sular üzerinde yürüyerek denizden denize dolaştılar, derin denizlerin mucizeleriyle eğlenerek Yedi Denizi geçinceye kadar yolculuklarına ara vermediler; derken, başı göğe ağan bir dağ gördüler uzaktan; bu dağın taşları zümrütten, tozu misktendi ve dağdan aşağı inen bir akarsu vardı. Dağa vardıklarında, büyük bir sevince kapılarak birbirlerine, 'Çok şükür, sonunda amacımıza ulaştık,' dediler ve dağın geçitlerine dalıp yürümeye başladılar; sonra, gözlerine uzaktan parlak bir ışık saçan kocaman kubbeli bir mağara çarptı; oraya doğru yöneldiler ve mağaraya girdiklerinde çeşitli mücevherlerle bezeli altın bir tahtla, tahtın etrafında sayısını ancak Allah'ın bilebileceği iskemleler bulunduğunu gördüler; altın dokunmuş, mücevheratla, değerli metallerle süslenmiş yeşil ipek giysiler içerisindeki Hazreti Süleyman tahtın üzerinde boylu boyunca yatmaktaydı: Sağ elini göğsüne koymuştu ve orta parmağında bütün diğer mücevherlerden daha fazla parıldayan mühür yüzüğü vardı. O zaman, Affan, Belkiya'ya çok sayıda yemin ve büyü sözü öğretti ve ona, 'Ben yüzüğü alıncaya kadar bu

sözleri aralıksız tekrarla,' dedi. Sonra, tahta doğru yürüdü, ama tahta yaklaşırken, tahtın altından o kadar büyük bir yılan çıkıp öyle korkunç bir sesle bağırdı ki her yer sarsıldı ve 'uzak dur, yoksa ölürsün' derken ağzından kıvılcımlar saçıldı. Ama Affan hiç oralı olmayarak büyülü sözleri tekrarlamayı sürdürdü. Sonra, yılan ağzından öyle bir alev püskürttü ki bütün mağara tutuşayazdı; yılan, Affan'a, 'Lanet olsun sana! Geri dönmeyecek olursan seni yakıp yok edeceğim,' dedi. Bu sözleri duyan Belkiya mağaradan dışarı çıktıysa da Affan hiç umursamadan peygambere doğru yürümeye devam etti; elini uzatıp yüzüğe dokundu ve yüzüğü Hazreti Süleyman'ın parmağından çıkarmaya çalıştı; o zaman, yılan bir kez daha alev üfleyip onu bir avuç küle dönüştürdü. Affan'ın sonu işte böyle geldi; Belkiya'ya gelince, Belkiya düşüp bayıldı.

"Bunun üzerine, Allah (celle celaluhu ve celle şanuhu) Cebrail'e, dünyaya inerek, yılan yakıp kül etmeden önce, Belkiya'yı kurtarmasını emretti. Böylece, Cebrail vakit geçirmeden dünyaya indi ve Affan'ı kül olmuş, Belkiya'yı da baygın buldu; onu uyandırarak selamladı ve, 'Buraya nasıl geldin?' diye sordu. Belkiya bütün hikâyesini baştan sona anlattı ona ve, 'Bil ki, buraya sadece ve sadece Muhammed'in (Sallallahû Aleyhi Vessellem) aşkı yüzünden geldim; Affan'dan onun Zamanın Sonu'nda ortaya çıkacağını ve Hazreti Süleyman'ın yüzüğü sayesinde Hayat Suyu'ndan içerek kıyamet gününe kadar yaşayacak olanlar dışında kimsenin onunla buluşamayacağını öğren-

dım. Bu yüzden, buraya kadar ona eşlik ettim ve o burada yanıp kül oldu, ama ben alevlerden kaçtım; şimdi bana Muhammed'i nerede bulabileceğimi haber vermeni istiyorum senden,' dedi. Cebrail, 'Ey Belkiya, var git yoluna, zira Muhammed'in gelişine daha çok var,' dedi. Ve Cebrail vakit geçirmeden göğe çıktı yeniden; Belkiya acı acı ağladı; 'Yüzüğü ele geçirmek insanoğlunun gücünün çok üzerindedir!' yolundaki sözlerim aklına düştüğünde içini büyük bir pişmanlık kapladı. Sonra, dağdan inip kafası karmakarışık bir halde deniz kıyısına gitti ve etrafındaki dağlara, denizlere ve adalara hayranlık duyarak geceyi orada geçirdi. Sabah olduğunda, ayaklarına bitki özsuyundan sürdü ve denize inip üzerinde yürüyerek günler geceler boyunca yol aldı; deryanın dehşetleri, derinliklerin harikaları ve mucizeleri karşısında gözleri kamaştı; sonunda Cennet Bahçesi gibi bir adaya ulaştı. Karaya çıktı; çok büyük ve çok hoş bir adada bulunduğunu görerek dolaşmaya başladı; büyük bir hayranlıkla adanın toprağının safran, çakıllarının akik ve değerli taşlar, çalılarının yasemin, bitki örtüsünün çok hoş görünüşlü parlak ve güzel kokulu ağaççıklar, çalılıklarının Comore ve Sumatra sarısabır ağaçları, kamışlarınınsa şeker kamışları olduğunu gördü. Bütün çevresi güller, nergisler, yabani kadife çiçekleri, şebboylar, sarı papatyalar, beyaz nilüferler, menekşeler ve her türden, her renkten çiçeklerle doluydu. Doğrusu, geniş, ferah alanlarıyla ada, her bakımdan tam bir zarafet ve güzellik timsaliydi. Kuşlar dallarda, tila-

vetle okunan Kuran'dan daha tatlı nağmelerle şakıyordu, nağmeleri en çılgın özlemler içindeki âşıkları bile teselli edebilirdi. Adadaki ceylanlar neşe içerisinde özgürce hoplayıp zıplıyor, ovalarında yabanıl sığırlar dolaşıyordu; kaynak suları tatlı ve berraktı; bütün bunlar gönülleri şenlendirip ruhu canlandırıyordu. Belkiya adanın güzelliklerine hayran kaldı, ama Affan'la birlikte ilk tuttukları yoldan sapmış olduğunu biliyordu. Bir süre gezip dolaştı, gece çökünceye dek çeşitli manzaraları seyrederek kendini avuttu; gece çökünce uyumak üzere bir ağaca tırmandı; ağacın üzerinde, derin düşünceler içerisinde, çevrenin güzelliğini seyrederken, suların hareketlendiğini ve su yüzeyine büyük bir canavarın çıktığını gördü; canavar öyle korkunç bir çığlık attı ki adada bulunan bütün canlılar korkuyla titrediler. Belkiya, ağacın üzerinden, canavarın cüssesinin büyüklüğüne şaşkınlıkla bakarken birden çok sayıda ve çeşit çeşit canavar denizden çıkarak ilk canavarı izlemeye başladı; her birinin pençesinde bir lamba gibi parıldayan bir mücevher vardı, öyle ki mücevherlerin ışığıyla bütün ada gündüz gibi aydınlandı. Bir süre sonra adanın derinliklerinden Yüce Allah'tan başka kimsenin bilemeyeceği sayıda vahşi hayvan çıkageldi. Belkiya, bu hayvanlar arasında aslanları, panterleri, vaşakları ve daha başka yırtıcı hayvanları seçti; bu hayvanlar sahile doğru yönelerek, orada, denizden gelen canavarlarla buluştular ve şafak sökünceye kadar onlarla konuştular; şafak söktüğünde birbirlerinden ayrıldılar ve her

biri kendi yoluna gitti. Bunun üzerine, gördüklerinden büyük bir korkuya kapılmış olan Belkiya, ağaçtan inerek sahile döndü ve ayaklarına sihirli özsuyundan sürerek, hiç vakit yitirmeden suyun üzerinde yürümeye başladı. İkinci Deniz üzerinde günler geceler boyunca yol alarak büyük bir dağın eteklerine geldi; başı sonu görünmeyen bir vadi önünde uzanıyordu; vadinin taşları mıknatıslı demir, hayvanları ise aslanlar, yabani tavşanlar ve panterlerdi. Dağın eteklerine ayak bastı ve gece oluncaya kadar etrafta dolaştı; gece çökünce sahildeki küçük tepelerden birinin duldasına oturdu ve denizin dışarı attığı kurumuş balıktan yedi. Bir ara başını kaldırınca kendisini parçalamak üzere kocaman bir panterin sinsice yaklaşmakta olduğunu görmesin mi? Alelacele ayaklarına özsu sürüp kendini denize attı ve karanlıklar içerisinde Üçüncü Deniz'de kaçarcasına ilerlemeye başladı; gece kopkoyu karanlıktı ve sert bir rüzgâr esiyordu. Bir başka adaya varıncaya kadar yürümesine ara vermedi; orada karaya çıktı ve ağaçların taze ve kuru meyvelerle dolu olduğunu gördü. Bu meyvelerden toplayıp yedi ve Allah'a verdiği nimet için şükretti; bundan sonra, kederini hafifletmek için kalkıp akşam oluncaya kadar adada dolaştı. O zaman, yatıp uyudu. Gün söker sökmez adayı keşfe çıktı ve on gün boyunca adayı altüst etti; bundan sonra, yeniden sahile döndü ve ayağına özsu sürüp Dördüncü Deniz üzerinde yürümeye başlayarak günler geceler boyunca yol aldı ve sonunda ne otun ne de ağacın esamesi okunan üçüncü bir adaya

geldi. Adada bir süre yürüdü, ama adanın yegâne sakinlerinin kumda yuva yapmış bir tür şahin olduğunu gördüğünden yeniden ayaklarına özsu sürüp yorgun adımlarla Beşinci Deniz'de yola koyuldu ve günler geceler boyunca yol alarak toprağı ve tepeleri billuru andıran küçük bir adaya geldi. Bu billur toprağın içinde altın damarlar almış yürümüştü ve yolculuklarında benzerini hiç görmediği harikulade ağaçlar vardı; ağaçların çiçekleri altın rengindeydi. Karaya çıktı ve karanlık bastırıncaya kadar vakit geçirmek amacıyla dolaştı, karanlık bastığında çiçekler yıldızlar gibi parıldadı. Manzaranın güzelliğinden büyülenerek, kendi kendine, 'Hiç şüphe yok ki, bu adanın çiçekleri güneşte solup dökülüyor, rüzgârın etkisiyle kayaların altına birikerek insanların toplayıp altın yaptığı iksir[4] oluyor,' dedi. Bütün gece orada uyudu ve şafak söktüğünde ayaklarına yeniden özsu sürerek sahile indi ve günlerce gecelerce Altıncı Deniz üzerinde yolculuk yaparak sonunda beşinci bir adaya vardı. Belkiya burada karaya çıkarak bir saat kadar yürüdükten sonra çok sayıda ağaçla kaplı iki dağa geldi; bazı ağaçların meyvesi saçlarından asılmış insan başları, bazılarınınkiler ayaklarından asılmış yeşil kuşlar, bir üçüncü türün meyveleriyse, bir damlası bile insanın üzerine damlasa ateş gibi yakan sarısabır idi, ayrıca bazılarının meyveleri gülüp ağlıyordu; bunlardan başka, daha birçok harikalar

4) Arapça'da eliksirin kelime anlamı 'özsu' olmakla birlikte, 'Felsefe Taşı' anlamına da gelir. (Burton'un notu.)

gördü. Bundan sonra, Belkiya, yeniden deniz kıyısına döndü, çok uzun bir ağaç bularak akşama kadar altında oturdu; karanlık bastırınca da uyumak için ağaca tırmandı. Orada oturup, şaşkınlık içerisinde, Allah'ın hayran olunacak işleri üzerinde düşünürken suların hareketlendiğini ve denizden denizkızlarının çıktığını gördü; her denizkızının elinde gün ışığı gibi parlayan birer mücevher vardı. Denizkızları kıyıya çıkıp ağaçların altında toplandılar, oturdular, raks ettiler, hoplayıp zıplayarak sabaha kadar eğlendiler; Belkiya onların eğlencelerini hayranlık ve şaşkınlıkla izledi; sabah olunca da denize dönüp ortadan kayboldular. O zaman, Belkiya ağaçtan indi, ayaklarına özsu sürerek Yedinci Deniz üzerinde yolculuğuna başladı ve ne bir ada, ne bir yükselti, ne bir ova, ne de bir sahil şeridi gözüne çarptığı halde tam iki ay boyunca yol alarak yolculuğunun sonuna vardı. Bu arada, çok fazla açlık çekti; deniz yüzeyinden balıklar yakalayıp açlık belasından onları çiğ çiğ yemek zorunda kaldı. Böylece, bir kuşluk vakti, dereciklerin çağıldadığı, ağaçlarla kaplı altıncı adaya vardı; karaya çıkarak etrafta dolaştı, sağa sola bakındı ve bir elma ağacına rastlayarak elma koparmak üzere uzandı; o zaman, ağaçtan gök gürlemesi gibi bir ses duyuldu: 'Bu ağaca bir adım daha yaklaşır da bir tek elma koparırsan, seni iki bölük ederim!' Belkiya, başını kaldırdığında, o zamanın insanlarının ölçüleriyle kırk gez[5] boyundaki devi gördü ve büyük bir korkuya kapı-

5) Gez: Dirsekten orta parmağın ucuna kadar olan mesafeye eşit, eski bir uzunluk ölçüsü. Yaklaşık olarak 45,7 cm. (ç.n.)

larak ağaçtan uzak durdu. Sonra dev'e, 'Neden bu ağacın meyvesinden yememe izin vermiyorsun?' diye sordu. Öteki, 'Çünkü sen bir Ademoğlusun ve senin atan Adem, Allah'la olan ahdini unutup ona karşı günah işleyerek bu ağacın meyvesinden yedi,' diye yanıtladı. Belkiya, 'Sen kimsin, necisin, ağaçlarıyla bu ada kimin, senin adın ne?' dedi. Dev, 'Adım Şerahiya, ağaçlarla ada Kral Sahr'a aittir; ben onun mülkünün muhafızlarından biriyim,' diye karşılık verdi ve hemen ardından ekledi: 'Peki ama sen kimsin ve buraya nereden geldin?' Belkiya ona bütün hikâyesini başından sonuna kadar anlattı; Şerahiya, 'İçini ferah tut,' dedi ve yemesi için Belkiya'ya yiyecek getirdi. Belkiya karnını doyurdu ve devden izin alarak yeniden yola koyuldu; yolculuğuna ara vermeden dağları aştı, kumlu çölleri geçti; onuncu günün sonunda, uzakta, havada bir örtü gibi asılı duran bir toz bulutu görerek oraya doğru yöneldiğinde büyük bir yaygara, çığlıklar, haykırışlar, karmakarışık sesler duydu. O sırada, ancak iki ayda aşılabilecek büyüklükte bir vadiye ulaştı ve haykırışların geldiği yere bakınca birbirine girmiş, kıyasıya savaşan çok sayıda süvari gördü, kan oluk oluk akıyordu. Sesleri gök gürlemesi gibi çıkıyordu; mızrak, kılıç, gürz, ok ve yayla silahlıydılar ve kudurmuş gibi birbirlerinin üzerine atlıyorlardı. Belkiya, gördüklerinden büyük bir korkuya kapıldı, ne yapacağını şaşırdı; tereddüt içerisinde orada dikilirken onu fark ettiler ve birbirlerine kılıç üşürmekten vazgeçip savaşmaya son verdiler. Sonra, içlerinden bir grup ayrılıp

Belkiya'nın yanına geldi ve süvarilerden biri, 'Kimsin, nereden gelip nereye gidiyorsun; ülkemizin yolunu sana kim gösterdi?' diye sordu. Belkiya, 'Ben bir Ademoğluyum; Muhammed'in (Sallallahû Aleyhi Vessellem) aşkıyla yollara düştüm, ama yolumu kaybettim,' diye yanıtladı. Süvari, 'Bugüne kadar ne biz bir Ademoğlu gördük, ne de bir Ademoğlu bu topraklara ayak bastı,' dedi. Hepsi Belkiya'ya ve konuşmasına hayretle bakıyordu. 'Peki, siz nesiniz, ey Yaratıklar?' diye sordu Belkiya. Süvari de, 'Bizler ecinniyiz,' diye yanıtladı. Bunun üzerine, Belkiya, 'Ey Şövalye, aranızda kavga etmenizin sebebi nedir, nerede oturursunuz, bu vadinin ve bu ülkenin adı nedir?' diye sordu. Süvari, 'Biz Beyaz Ülke'de otururuz ve her şeye kâdir Allah her yıl buraya gelip imansız cinlerle savaşmamızı emreder,' diye yanıt verdi. Belkiya, 'Beyaz Ülke de neresi?' diye sordu; atlı, 'Şeddad bin Ad'ın Ülkesi denilen bu topraklara yetmiş beş yıllık mesafede bulunan Kafdağı'nın ardında; biz burada Mukaddes Savaş veriyoruz; savaşmadığımız zamanlardaysa Allah'ı yüceltip kutsamaktan başka bir işimiz yok. Bundan başka, bizim bir efendimiz var: Kudretli kralımız Sahr. Senin de kralımızın kendi özel zevki için bizimle gelmen gerekiyor,' yanıtını verdi. Sonra, cinler, Belkiya'yı da yanlarına alarak yola çıktılar ve kendi yurtlarına geldiler; Belkiya orada Yüce Allah'tan başka kimsenin bilemeyeceği kadar çok sayıda, yeşil ipekten görkemli çadır gördü; çadırların arasında binlerce gez büyüklüğünde kırmızı atlastan kocaman bir çadır vardı; ça-

dırın halatları mavi ipekten, kazıkları altın ve gümüştendi. Belkiya gördükleri karşısında şaşkınlığa düştü, cinlerin yanı sıra yol almaya devam ederken bunun kraliyet çadırı olduğunu anladı. Böylece, Belkiya'yı Kral Sahr'ın huzuruna çıkardılar; kral incilerle bezenmiş, değerli taşlar kakılmış kırmızı altından bir tahtta oturmaktaydı; sağında krallar ve Cinler Prensesi, solunda ise Danışmanları, Emirleri, yüksek rütbeli subayları ve daha birçokları yer alıyordu. Kral, Belkiya'yı görünce kendisini tanıtmasını emretti; Belkiya Kral'a doğru ilerledi, eğilip Kral'ın önündeki zemini öperek onu selamladı. Kral, selamına karşılık vererek, 'Yaklaş bana, ey fani!' dedi. Belkiya Kral'a yaklaştı. Bunun üzerine, Kral, onun için yanıbaşına bir sandalye koydurtarak Belkiya'ya oturmasını emretti ve, 'Kimsin sen?' diye sordu; Belkiya, 'Ben bir insanım ve Beni İsrail'denim,' dedi. 'Bana hikâyeni anlat,' diye haykırdı Kral Sahr, 'anlat başına neler geldi, ülkeme nasıl geldin?' Belkiya, yolculuklarında başından geçenleri başından sonuna anlattı ve Kral bunlara çok şaştı. Bundan sonra, Kral, hizmetkârlara yiyecek getirmelerini emretti; hizmetkârlar sofra kurup üzerine altın, gümüş, bakır beş yüz tabak koydular. Tabaklardan bazılarında yirmi, bazılarında elli haşlanmış deve, bazılarında elli koyun kellesi vardı; bütün bunlar Belkiya'nın büyük bir şaşkınlık duymasına yol açtı. Herkes yedi, onlarla birlikte Belkiya da yedi ve karnı doyduğunda Kâdiri Mutlak Allah'a şükretti; bundan sonra, tabakları kaldırıp meyve getirdiler; Allah'ın adını

yücelterek ve peygamberi Muhammed'i (Sallallahû Aleyhi Vessellem) kutsayarak meyvelerden yediler. Belkiya, onların Muhammed'den söz ettiklerini duyunca, büyük bir meraka kapıldı ve Kral Sahr'a, 'Size bazı sorular sormak niyetindeyim,' dedi. Kral, 'Sor ne soracaksan,' karşılığını verdi ve Belkiya, 'Ey Kral, sen nesin, kökenin ne, Muhammed'den (Sallallahû Aleyhi Vessellem) nasıl haberdar oldun, seni ona çeken ve onu sana sevdiren ne?' diye sordu. Kral Sahr, 'Ey Belkiya, Allah hakikatte ateşi yedi kat olarak yaratmıştır; bu katlar üst üstedir ve her biri komşusundan bin yıllık yolculuk mesafesindedir. Allah ilk kata Cehennem adını verdi ve burayı imandan sapanlara ve nedamet getirmeden ölenlere ayırdı. İkinci katın adı Leza'dır ve kâfirlere ayrılmıştır; üçüncü katın adı Cehim'dir ve Yecüc'le Mecüc'e[6] ayrılmıştır. Dördüncüsüne Se'ir denir, İblis'in ordularına ayrılmıştır. Beşincisinin adı Sakar'dır, ibadetini aksatanlar için hazırlanmıştır. Altıncısının adı Hıtma olup Yahudiler'le Hıristiyanlar'a ayrılmıştır. Yedincisinin adı Haviya'dır, sadece görünüşte iman sahibi olanlar için hazırlanmıştır. İşte yedi kat böyledir.' Belkiya, 'Desenize, en üst kat olan Cehennem, işkencenin en hafif olduğu yer-

6) Gog ve Magog: Arapça "Yecüc ve Mecüc". Bu adlar ilk defa İÖ 800 civarında Küçük Asya'nın etnolojisini anlatan Tekvin X. 2'de geçer. Orijinali Magi olan "Magog", Met'lerin bir bölümüdür. Daha sonraki zamanlarda "Magog" İskitler için kullanılmış, çağdaş Müslümanlarsa, Kuran'dan hareketle, Moskwa Nehri'nden dolayı Moska ya da Moskof diye çağırdıkları Ruslar olduğu sonucuna varmışlardır. (Burton'un notu.)

miş,' dedi. 'Evet,' dedi Kral Sahr, 'hepsinin içinde en katlanılabilir olanı Cehennem'dir; bununla birlikte, Cehennem'de yetmiş bin ateş dağı, her dağda yetmiş bin ateş kenti, her kentte yetmiş bin ateş kalesi, her kalede yetmiş bin ateş evi, her evde yetmiş bin ateş peykesi ve her peykede yetmiş bin türlü işkence vardır. Diğer katlara gelince, ey Belkiya, ne kadar işkence olduğunu Yüceler Yücesi Allah'tan başka bilen yoktur.' Belkiya bunu duyunca baygınlık geçirdi ve kendine geldiğinde ağlayarak dedi ki: 'Ey Kral, benim durumum ne olacak?' Kral Sahr, 'Korkma,' dedi, 'bil ki Muhammed'i (Sallallahû Aleyhi Vessellem) bu kadar seveni ateş yakmaz, çünkü onun yüzü suyu hürmetine o ateşten bağışık kılınmıştır; ona inananlara ateş dokunmaz. Bize gelince, biz, her şeye kâdir Yaradan'ın Cehennem'deki ateşten yarattığı ve Halit ile Malit adını verdiği ilk iki varlıktan türedik. Halit, bir erkeklik organıyla sonlanan tosbağa biçimindeki kuyruğu yirmi yıllık yürüyüş mesafesi uzunluğunda olan bir aslan suretinde; Malit ise dişilik organıyla sonlanan bir kuyruğu olan alaca bir kurt suretinde yaratılmıştı. Sonra, her şeye kâdir Allah, kuyruklara birleşip çiftleşmesini emretti; bu birleşmeden ateşte oturan ve Allah'ın ateşe attığı varlıklara işkence eden yılanlar ve akrepler doğdu; bunlar üreyip çoğaldılar. Sonra, Allah, Halit'le Malit'in kuyruklarına ikinci bir defa birleşip çiftleşmelerini emretti ve Halit'in kuyruğu tarafından gebe bırakılan Malit'in kuyruğu yedisi erkek, yedisi dişi on dört çocuk doğurdu; bunlar büyüyüp

kendi aralarında evlendiler. İtaatsizlik ederek bir solucana dönüşen İblis (Allah'ın laneti üzerine olsun) dışında, hepsi de efendilerine sadıktılar. İblis, Kerubiyun'dandı[7] ve onu Kerubiyun'un başı yapan Merhameti Bol Allah tarafından Cennet'e alınıncaya kadar Allah'a hizmet etmişti. Sonra Allah, Adem'i (Allah'ın selamı üzerine olsun) yarattı ve İblis'e onun önünde secde etmesini emretti, ama o buna yanaşmadı ve Allah da onu Cennet'inden kovdu ve onu lanetledi. Bu İblis'in soyundan gelenler şeytan oldu, İblis'in büyükleri olan diğer altı erkeğe gelince, onlar gerçek inanç sahibi cinlerin ataları oldu; bizler onların torunlarıyız. Ey Belkiya, işte bizim kökenimiz böyle.' Belkiya, Kral'ın sözlerine şaştı kaldı ve, 'Ey Kral, yalvarırım sana, muhafızlarından birinin beni memleketime götürmesi için emir ver,' dedi. Sahr, 'Her şeye kâdir Allah emretmedikçe böyle bir şeyi yapamayız,' diye yanıtladı, 'ancak, bizden ayrılıp evine dönmeyi bu kadar çok istiyorsan, seni kısraklarından birinin sırtına bindirerek ülkemin en uzak sınırına kadar gönderebilirim; orada bir başka kralın, Yüce Barakiya'nın birlikleriyle karşılaşacaksın; görür görmez kısrağı tanıyacak ve seni üzerinden indirip onu bize geri yollayacaklar; senin için bütün ya-

7) Kerubiyun: Allah'a yakın olan melekler. Kerubiyun, kimilerine göre Melaike-i Mukarabbin (Cebrail, İsrafil, Mikail ve Azrail) kimilerine göre de Hamele-i Arş, yani yeryüzünü taşıyan meleklerdir. Hıristiyanlığa göreyse, Tanrı'nın hizmetinde olan göksel varlıklardır. Kerubi, çoğunlukla masum görünüşlü, kanatlı bir çocuk şeklinde resmedilir. (ç.n.)

pabileceğimiz bu kadar, daha fazlası mümkün değil.' Bu sözleri işittiğinde, Belkiya, ağlayarak, 'Nasıl istiyorsan, öyle yap,' dedi. Böylece, Kral Sahr kısrağı getirtti ve Belkiya'yı üzerine bindirerek ona, 'Sakın ola ki üzerinden inmeye, ona vurmaya ve kulağının dibinde bağırmaya kalkmayasın; eğer bunları yaparsan seni öldürür; o kendiliğinden duruncaya kadar üzerinde rahat rahat otur, sonra inip yoluna git,' dedi. Belkiya, 'Sözlerinize harfiyen uyacağım,' dedikten sonra kısrağa binerek yola çıktı ve her birinde ellişer devenin piştiği, çatırdayarak yanan ateşlerin üzerinde asılı duran kocaman kazanların bulunduğu kraliyet mutfağının önüne gelinceye kadar dizginlere asılmadan dizi dizi çadırların arasında uzun süre yol aldı. Orada durdu ve gördüklerine giderek artan bir şaşkınlıkla bakakaldı; öyle ki, sonunda, onun aç olduğunu düşünen Kral Sahr iki kızarmış deve getirip kısrağın sağrısına bağlamalarını emretti. Sonra, Belkiya izin isteyip yola çıktı ve Kral Sahr'ın hüküm sürdüğü toprakların sınırına vardı; o zaman, kısrak durdu, Belkiya inip giysilerinin tozunu silkeledi. Tam o sırada bir grup adam ona yaklaştı ve kısrağı tanıyarak, Belkiya ile hayvanı kralları Barakiya'nın huzuruna götürdüler. Belkiya Kral'ı selamladı, Kral da selamına karşılık verdi ve onu görkemli çadırında, sağında ve solunda sıralanmış birliklerinin, pehlivan savaşçılarının ve kendisine biat etmiş Cin Prenslerinin arasında, yanıbaşına oturttu; bundan sonra, yiyecek getirtti; doyuncaya kadar yediler ve "Elhamdülillah" dediler. Bundan sonra, meyve getirildi, on-

lardan da yeterince yenildiğinde, tavrı Kral Sahr'ınkine benzeyen Kral Barakiya, konuğuna, 'Kral Sahr'ın yanından ne zaman ayrıldın?' diye sordu. Belkiya, 'İki gün önce,' dedi. Barakiya, 'Bu iki gün içinde kaç gün yol aldığını biliyor musun?' diye sordu. Belkiya, 'Hayır,' dedi ve Kral Barakiya, Belkiya'ya, 'Sen iki günde yetmiş ay yolculuk yaptın; bundan başka sen kısrağa bindiğinde, kısrak senin bir Ademoğlu olduğunu anladığından senden korktu ve sırtından atmak istedi, bu yüzden, ağırlık yapsın da onu sakinleştirsin diye bu iki deveyi sırtına bağladılar.' Belkiya duyduğu bu sözlerden hayrete düştü ve kendisini selamete erdirdiği için her şeye kâdir Allah'a hamdetti. Sonra, Kral, Belkiya'ya, 'Bize serüvenlerini ve seni ülkeme neyin getirdiğini anlat,' dedi. Belkiya başından sonuna bütün hikâyesini anlattı. Bu anlatılanlara şaşan Kral onu iki ay yanında tuttu."

Yılanlar Kraliçesi'nin anlattığı bu öykü karşısında büyük bir şaşkınlığa düşen Hasib Kerameddin, "Senin iyiliğine ve cömertliğine sığınıyorum, n'olur uyruklarından birine emret de beni yeryüzüne çıkarsın, çıkarsın ki evime dönebileyim," diyerek Kraliçe'ye yalvardı, ama Kraliçe, "Ey Hasib, çok iyi biliyorum ki, yeryüzüne vardıktan sonra yapacağın ilk iş ailene koşmak, sonra da hamama gidip çimmek olacaktır ve sen abdestini alır almaz benim sonum gelecek, bu, benim ölüm sebebim olacak," dedi. Hasib, "Yemin ederim ki, yaşadığım sürece hiç hamama gitmeyeceğim; yunmam gerektiğinde evde yunacağım," dedi. Kraliçe, "İstediğin kadar yemin et, sana inanamam, çünkü

bundan geri durmak mümkün değildir, ayrıca Ademoğlu için hiçbir yeminin kutsal olmadığını biliyorum. Senin atan Adem, kırk gün çamuru yoğurarak ondan kendisini yaratan ve meleklerine onun önünde secde etmesini emreden Yüce Allah'la bir anlaşma yaptı, ama verdiği sözü unutarak Yaradan'ın emirlerine karşı geldi," diye yanıtladı. Bu sözler üzerine Belkiya sustu ve gözyaşlarına boğuldu; on gün süreyle gözyaşları dinmedi; bu sürenin sonunda, Kraliçe'ye, "Bana, Belkiya'nın serüvenlerinin geri kalanını da anlatsana," dedi. Bunun üzerine, Kraliçe şunları anlattı:

Bil ki, ey Hasib, Belkiya, Kral Barakiya'nın yanında iki ay kaldıktan sonra ona veda etti ve çorak, ıssız topraklar, çöller üzerinde gece gündüz yol alarak sonunda yüksek bir dağa ulaşıp tırmandı. Zirveye vardığında gördü ki, büyük bir Melek oturmuş Allah'ın adlarını zikrediyor, Muhammed'i kutsuyordu. Önünde kimi siyah, kimi beyaz harflerle kaplı bir tablet vardı;[8] gözlerini bu

8) Levhimahfuz: Kelime anlamı "saklanmış, korunmuş levha"; insanın ve genel olarak evrenin kaderinin yazılı bulunduğu tanrısal kitap. Deyim Kuran'da sadece 85. sure olan El-Bürûç (Burçlar) Suresi'nin 22. âyetinde geçer: "Hakikatte onların yalanladıkları, aslı Levh-i Mahfuz'da bulunan şerefli Kur'andır." Kuran yorumcularının büyük bir çoğunluğu, Kuran'ıı ilk önce bir ramazan ayının kadir gecesinde Levhimahfuz'dan toplu olarak dünyanın semasına, sonra da Hz. Muhammed'in peygamberliği süresince, 23 yıl boyunca dünyaya indirildiğini belirtirler. Kuran'da, şeyler hakkındaki tanrısal yargı ve kararların bulunduğu kitap anlamında, Levhimahfuz'dan başka kitab-ı malum, kitab-ı hafiz (korunan kitap), kitab-ı meknun (gizli kitap) ve ümmül-kitap (kitapların anası) deyimleri de geçer. (ç.n.)

harflere dikmişti ve sonuna kadar açtığı kanatlarından biri batı, diğeri doğu ufkuna uzanmıştı. Belkiya yaklaşıp selam verdi, Melek de selamına karşılık vererek, "Kimsin, nereden gelir, nereye gidersin, hikâyen nedir?" diye sordu. Bunun üzerine, Belkiya, hikâyesini baştan sona tekrarladı; Melek anlatılanlara fazlasıyla şaştı; o zaman, Belkiya, ona, "Ben de buna karşılık senden bu tablette ne yazılı olduğunu, yazıların anlamını anlatmanı, mesleğini ve adını bağışlamanı istiyorum," dedi. Melek, "Benim adım Mikail, görevim geceyle gündüzü birbirinin yerine geçirmektir ve bu görevim Kıyamet gününe kadar sürecektir," diye yanıtladı. Belkiya onun bu sözlerine, görüntüsüne ve gövdesinin büyüklüğüne şaştı; izin isteyerek yoluna devam etti, gece gündüz yol alarak çok büyük bir çayıra geldi. Çayırda yürürken, çayırı kesen yedi akarsuyun ve çok sayıda ağacın bulunduğunu gördü. Gördüğü güzelliklerden çok etkilendi ve çayırın bir köşesinde ulu bir ağaç, altında da dört Melek bulunduğunu gördü. O tarafa yaklaştı ve Meleklerden birincisinin insan, ikincisinin vahşi bir hayvan, üçüncüsünün bir kuş ve dördüncüsünün bir boğa suretinde olduğunu gördü; Allah'ı övüyor ve, "Ey Allah'ım, Birsin, Büyüksün; sana yalvarıyorum, Peygamberin Muhammed'in (Sallallahû Aleyhi Vessellem) yüzü suyu hürmetine, benim suretimde yarattığın tüm varlıklara merhamet et, onları bağışla, çünkü sen her şeyin üzerindesin, senin her şeye gücün yeter!" diyorlardı. Belkiya duydukları karşısında şaşkınlığa düştüyse de yoluna devam ederek bir

başka dağa geldi; dağa tırmandı, baktı ki dağın zirvesinde bir Melek oturmuş Allah'ı övüyor, Muhammed'e (Sallallahû Aleyhi Vessellem) hayır duada bulunuyor, bir yandan da sürekli olarak ellerini açıp kapatıyor, parmaklarını büküp yeniden geriyordu. Belkiya yaklaşıp onu selamladı; bunun üzerine, Melek, selamına karşılık verdikten sonra, kim olduğunu ve nereden geldiğini sordu. Belkiya, başından geçenleri anlattıktan sonra, sözlerine, yolunu yitirmiş olduğunu da ekledi ve onun da kim olduğunu, görevini ve bu dağın ne dağı olduğunu söylemesini diledi. Melek, "Bil ki ey Belkiya, burası çepeçevre dünyayı saran Kafdağı'dır; Yaradan'ın yarattığı bütün ülkeler elimin erişebileceği mesafededir. Kâdiri Mutlak herhangi bir diyarı yersarsıntısıyla, kıtlıkla, kıyamla ya da bollukla ziyaret etmeyi murat ettiğinde, benden emirlerini yerine getirmemi ister ve ben yerimden kıpırdamadan O'nun emirlerini yerine getiririm, şunu bil ki, ellerim dünyanın kökleri üzerinde durmaktadır," dedi. Belkiya, "Peki, Allah, Kafdağı'nı içeren bundan başka dünya da yaratmış mıdır?" diye sordu. Melek, "Evet, Allah, büyüklüğünü kendinden başka kimsenin bilmediği, gümüş kadar beyaz bir dünya yaratmış ve orayı, gıdası Allah'ı yüceltip kutsamak ve sürekli olarak peygamberi Muhammed'e (Sallallahû Aleyhi Vessellem) hayır dualar etmek olan Meleklerle doldurmuştur. Her Cuma akşamı[9]

9) Cuma akşamı: Cuma'dan önceki günün, yani perşembe gününün akşamı. (ç.n.)

bu dağa çıkıp hep bir arada sabaha kadar Allah'a ibadet ederler ve tüm yüceltme ve dualarının sevaplarını Muhammed'e (Sallallahû Aleyhi Vessellem) inananlarla, Cuma namazı için abdest alanlara bağışlarlar. Kıyamet gününe kadar onların görevidir bu," diye yanıtladı. Belkiya, "Peki, Allah, Kafdağı'nın ardında başka dağlar da yarattı mı?" diye sordu. Melek'in buna yanıtı, "Evet, bu dağın ardında beş yüz yıllık yolculuk uzunluğunda kar ve buzdan sıradağlar vardır ve Cehennem ısısından dünyayı koruyan da bu sıradağlardır; yoksa bu ısı dünyayı yakıp kül ederdi. Bundan başka, Kafdağı'nın ardında her biri kırk dünya büyüklüğünde, kimisi altın, kimisi gümüş, kimisi de kırmızı akikten kırk dünya vardır. Bu dünyaların her birinin kendi rengi vardır ve sakinleri meleklerdir. Bu melekler ne Havva'yı, ne Adem'i tanırlar, ne gündüzü, ne geceyi bilirler ve Allah'ı övmekten, onu kutsamaktan, Varlığını, Birliğini dile getirmekten, Muhammed (Sallallahû Aleyhi Vessellem) dininden olanlar için şefaat dilemekten başka işleri yoktur. Ayrıca, şunu da bil ki, ey Belkiya, dünyalar birbiri üstüne yedi kat olarak yaratılmıştır ve Allah bu yedi kat dünyayı omuzlarında taşıyan, boyunu posunu ve neye benzediğini kendisinden başka kimsenin bilmediği bir Melek yaratmıştır. Bu Melek'in altında Kâdiri Mutlak büyük bir kaya ve kayanın altında bir boğa, boğanın altında kocaman bir balık ve balığın altında büyük bir okyanus yaratmıştır. Allah, bir defasında, İsa Aleyhiselam'a bu balıktan bahsetti; İsa Aleyhi-

selam, 'Ey Allahım, bana bu balığı göster,' dedi. Bunun üzerine, Allah, bir meleğe İsa'yı götürüp balığı göstermesini emretti. Melek, İsa Aleyhiselam'ı alıp balığın bulunduğu okyanusa götürdü ve, 'Ey İsa, balığa bak,' dedi. Hazreti İsa baktı ama ilkin bir şey görmedi, sonra ansızın balık fırlayıp bir şimşek gibi önünden geçti. Bu görüntü karşısında Hazreti İsa düşüp bayıldı; kendine geldiğinde Allah vahiy yoluyla onunla konuştu ve, 'Ey İsa, balığı görüp enini boyunu kavradın mı?' diye sordu. Hazreti İsa, 'Ey Yüce Allahım, balık görmedim, ama önümden üç günlük yolculuk uzunluğunda kocaman bir boğa geçti ve bu boğanın nasıl bir şey olduğunu bilmiyorum,' diye yanıt verdi. Allalı, 'Ey İsa, senin gördüğün ve önünden ancak üç günde geçen şey, balığın başından başka bir şey değildi ve bil ki, ben her gün bunun gibi kırk balık yaratırım,' dedi. Bunları işiten Hazreti İsa, Kâdiri Mutlak Allah'ın gücüne hayret etti," oldu. Belkiya, "Allah, bu balığın bulunduğu okyanusun altında ne yarattı?" diye sordu. Melek, "Denizin altında Allah büyük bir hava boşluğu yarattı, boşluğun altında ateş, ateşin altında Felek adlı kocaman bir yılan yarattı; bu yılan Allah'tan korkmasa başının üzerindeki havayı, ateşi ve omuzlarının üzerindeki yüküyle birlikte Melek'i yutar da farkına bile varmazdı. Allah, bu yılanı yarattığında vahiy yoluyla ona, 'Muhafaza etmen için sana bir şey vereceğim, aç ağzını,' dedi. Yılan, 'Ne istiyorsan öyle yap' diyerek ağzını açtı; Allah, 'Kıyamete kadar bunu muhafaza et. O zaman geldiğinde, Kâdiri Mutlak, ce-

hennemi getirmeleri ve bütün insanların buluşacağı Gün'e kadar bağlamaları için meleklerini zincirlerle gönderecek; Allah o zaman cehenneme kapılarını açmasını emredecek ve bu kapılardan dağlardan büyük alevler çıkacak,' diyerek cehennemi onun kursağına yerleştirdi," yanıtını verdi. Belkiya bu sözleri duyduğunda acı gözyaşları döktü ve Melek'ten izin alarak batıya doğru yola çıktı; kapalı, büyük bir kapının önünde oturan iki yaratık görünceye kadar yürüdü. Yaklaştıkça, kapıyı bekleyen yaratıklardan birini aslana, diğerini boğaya benzetti; onları selamladı, onlar da selamına karşılık verdiler ve kim olduğunu, nereden gelip nereye gittiğini sordular. Belkiya, "Ben bir Ademoğluyum, Muhammed Sallallahû Aleyhi Vessellem'in aşkıyla yollara düşmüş bir seyyahım ve yolumu yitirmiş bulunuyorum," dedi. Sonra, onların ne olduklarını ve önünde oturdukları kapının ne kapısı olduğunu sordu, onlar da, "Bizler bu gördüğün kapının muhafızlarıyız; Allah'ı övmekten ve Hazreti Muhammed'den şefaat dilemekten başka bir işimiz yok," diye yanıt verdiler. Belkiya, merakını yenemediğinden, "Peki, bu kapının ardında ne var?" diye sordu, onlar da "Bilmiyoruz," diye yanıtladılar. Belkiya, "Yüceler Yücesi Allah adına size yalvarıyorum, kapıyı açın da içeriyi göreyim," dedi. Onlar, "Yapamayız," dediler, "ve yaratılmış varlıklardan, Cibrilemin'den başkası bu kapıyı açamaz." Bunun üzerine, Belkiya yüksek sesle yalvarmaya koyuldu, "Ey Allahım, içeriyi görebileyim diye bu kapıyı bana açması için haberci me-

leğin Cibrilemin'i gönder." Allah bu yakarıyı duydu ve başmeleğe dünyaya inip İki Deniz'in Buluşma Yeri'nin kapısını açmasını emretti. Bunun üzerine, Cebrail, aşağı inip Belkiya'ya, "Bu kapıdan içeri gir, çünkü Allah onu sana açmamı emretti," diyerek ona kapıyı açtı. Belkiya içeri girdikten sonra Cebrail kapıyı üzerine kilitleyerek yeniden göğe uçtu. Belkiya kendini yarısı tuzlu, yarısı tatlı engin bir okyanusun karşısında buldu; okyanusun her yanı kırmızı yakuttan dağlarla çevriliydi ve üzerinde oturmakta olan melekler Allah'ı yücelten, O'nu kutsayan şarkılar söylüyorlardı. Belkiya meleklerin yanına çıktı, onları selamladı ve selamına karşılık aldıktan sonra onlara denizle dağlar hakkında sorular sordu. Melekler, "Burası Arş'ın ve göklerin altında bulunmaktadır ve bu Okyanus dünyadaki denizlerin gelgitine neden olur; bizler bunları yeryüzünün değişik kısımlarına dağıtmakla ve göndermekle görevliyiz; tuzlu sular tuzlu sulara, tatlı sular tatlı sulara. Kıyamet Günü'ne kadar bizim görevimiz budur. Sıradağlara gelince, onlar suyu çevreleyip kontrol altında tutarlar. Ya sen nereden gelip nereye gidersin?" dediler. Bunun üzerine, Belkiya, hikâyesini anlatıp onlardan yol sordu. Melekler, önünde uzanan okyanusu aşmasını söylediler; o da yanında bulunan özsudan ayaklarına sürdü, meleklere veda ederek denizin üzerinde yürümeye başlayıp günler ve geceler boyunca süratle yol aldı; yolculuğu sırasında kendisi gibi seyahat etmekte olan yakışıklı bir delikanlıya rastladı; onu selamladı, o da selamına karşılık

verdi. Delikanlıdan ayrıldıktan sonra, denizin üzerinde yürümekte olan dört büyük Melek'i gördü uzaktan; yıldırım gibi hızlı yürüyorlardı; Belkiya yollarına çıktı ve Melekler yakınına geldiklerinde onları selamlayarak, "Yüce Allah adına sizden bana adlarınızı ve nereye gittiğinizi söylemenizi istiyorum," dedi. Birinci Melek, "Benim adım Cebrail, arkadaşlarımın adları da İsrafil, Mikail ve Azrail. Doğu'da çok büyük bir ejderha ortya çıkmış, binlerce kenti yıkıp yerle bir etmiş, halkını da yemiş; bu yüzden, Yüce Allah üzerine gitmemizi ve yakalayıp Cehennem'e atmamızı emretti," dedi. Belkiya meleklerin boylarının büyüklüğüne çok şaştı; önceki gibi gece gündüz yol alarak ilerlemeye devam etti; sonunda bir adaya geldi, karaya çıkarak bir süre dolaştı; sonra, yüzü pırıl pırıl ışıldayan yakışıklı bir delikanlının iki mezar arasına oturmuş ağlayıp sızladığını gördü. Belkiya, delikanlıya, "Kimsin, önünde oturmuş ağladığın bu iki mezar da neyin nesi?" diye sordu. Delikanlı ona şöyle bir baktı ve acı acı ağlamasını sürdürdü, öyle ki, tüm giysileri gözyaşından sırılsıklam oldu; sonra, "Bil ki, ey kardeşim, benim hikâyem olağanüstü, çok şaşırtıcı bir hikâye, ama yanıma otur da, ilkin sen kendi hikâyeni anlat, sonra da ben benimkini anlatırım," dedi. Bunun üzerine, Belkiya, delikanlının yanına oturdu ve babasının ölümünden başlayarak o ana kadar başına gelmiş olan her şeyi anlattı ve, "İşte başından sonuna benim hikâyem, bundan sonra da başıma neler gelir sadece Allah bilir," diyerek sözlerini tamamladı. Delikanlı, bu hikâyeyi

dinledikten sonra iç geçirdi ve, "Ey bahtsız kardeşim! Benimkine kıyasla bütün hayatında ne kadar az şey görüp geçirmişsin! Bil ki, ey Belkiya, ben senden farklı olarak Hazreti Süleyman'ı yaşarken gördüm, akıl almaz sayısız olay yaşadım. Hikâyemin çok tuhaf ve fazlasıyla sıradışı olduğu su götürmez, yanıma otur, sana hikâyemi anlatayım da, nasıl buraya gelip oturduğumu gör, anla," dedi.
Bunları duyan Hasib, yeniden Yılanlar Kraliçesi'nin sözünü keserek, "Allah senin yanında olsun, ey Kraliçe, beni azat et, söyle hizmetkârlarından birine beni yeryüzüne çıkarsın. Sana yemin ederim ki, yaşadığım sürece asla hamama girmeyeceğim," dedi. Ama Kraliçe, "Bu, olacak şey değil, senin yeminine inanmamsa imkânsız," diye karşılık verdi. Bunun üzerine, Hasib ağladı; bütün yılanlar da onun için ağladılar ve Kraliçe'lerine, "Sana yalvarıyoruz, içimizden birine emir buyur, onu yeryüzüne götürelim. Yaşadığı sürece hamama gitmeyeceğine yemin ediyor," diyerek onun için aracılık ettiler. İşte o zaman, Yemliha (Kraliçe'nin adı böyleydi), onların yakarılarını duydu ve Hasib'e dönerek yemin ettirdi; sonra, bir yılana onu yeryüzüne götürmesini emretti. Yılan hazırlandı; Hasib'i alarak yola çıkmak üzereydi ki, Hasib, Kraliçe Yemliha'ya dönerek, "Belkiya'nın iki mezarın önünde oturduğunu gördüğü gencin hikâyesini bana anlatmış olmanı isterdim," dedi.

Ve delikanlı anlatmaya başladı:

Bil ki ey kardeşim, babam, Kâbil ve Ben-i Şalan topraklarında hüküm süren Taygamus[10] adlı bir kraldı; her biri surlarla çevrili yüz kenti ve yüz kaleyi idare eden on bin cengâver komutanı vardı, ayrıca kendisine bağlı yedi kral bulunuyordu ve Doğu'dan Batı'ya çok sayıda ülke ona saygıda kusur etmezdi. Yönetiminde doğru ve hakbilirdi; Kâdiri Mutlak Allah ona bütün bunları ve çok büyük bir imparatorluk vermişti, ama ölümünden sonra krallığını miras bırakacağı bir oğul (bu onun en büyük isteğiydi) ihsan etmemişti. Bu yüzden, bir gün, Ulema'yı, kâhinleri, matematikçileri ve vak'anüvisleri topladı ve onlara, "Yıldız falıma bakın ve Allah'ın bana yerimi alacak bir oğul ihsan edip etmeyeceğini söyleyin," dedi. Kitaplara bakıp kralın etkili yıldızını ve yıldızın diğer gezegenlere göre durumunu hesapladıktan sonra ona, "Bil ki, ey Kral, Allah sana bir erkek evlat bahşedecek, ancak Horasan Kralı'nın kızından başkasından olmayacak bu," dediler. Bu sözleri duyan Taygamus çok büyük bir sevince kapıldı ve kâhinlerle büyücülere akla hayale sığmaz hazineler vererek gönderdi. Taygamus'un başveziri savaşta bin şövalyeye denk, Ayn Zar adında ünlü bir cengâverdi; hükümdar onu çağırtarak

10) Dr. Mardrus ve Lippmann'da "Tigmus". Burton'da "Teghmus". Burton, "Teghmus"un Farsça 'pala' anlamına gelen "Tegh" veya "Tigh" sözcüğünden türetildiğini düşünmektedir. Yine Burton'a göre, bu ad, "Hayat Kralı" anlamına gelmektedir. Alim Şerif Onaran gibi biz de "Taygamus"u yeğledik. (ç.n.)

kâhinlerin öngörülerini yineledi ve, "Ey Vezir, senden hazırlığını tamamlayıp Horasan'a gitmeni ve benim adıma Kral Bahravan'ın[11] kızına talip olmanı istiyorum," dedi. Bu emirleri alan Vezir derhal hazırlıklara girişti; gelip askerleri ve maiyetiyle surların dışında kamp kurdu; bu arada, Kral Taygamus, Horasan Kralı için ipekli kumaşlardan, değerli taşlardan, inciler, yakutlar ve çeşitli mücevherlerden, altın ve gümüşten bin beş yüz yük armağan hazırladı; bunlardan başka, bir geline verilmesi gereken ne varsa hepsinden muazzam miktarlarda hazır etti; sonra, bunları develere ve katırlara yükleyerek bir mektupla birlikte Ayn Zar'a teslim etti. Mektupta şöyle yazıyordu: "Evvela Allah'ın inayetini diledikten sonra, Kral Taygamus Kral Bahravan'ı selamlar. Bil ki, kâhinlere, bilgelere ve matematikçilere danıştık ve onlar bize tez zamanda bir erkek evlada sahip olacağımızı, ancak bunun senin kızından başkasından olmayacağını söylediler. Bu yüzden, bol miktarda gelin donatısıyla vezirim Ayn Zar'ı sana gönderdim ve ona benim adıma evlilik mukavelesini yapma yetkisini verdim. Onun isteklerini gecikmeden yerine getirmeni istiyorum, çünkü onun istekleri benim isteklerimdir ve ona göstereceğin canayakınlığı bana gösterilmiş sayacağım. Ama sakın ola ki bana karşı gelmeyesin; çünkü, ey Kral, bil ki, Allah bana Kâbil Krallığı'nı bahşetti, Beni-Şalan üzerine hüküm-

11) Burton, "Bahravan"ın, Büyük İskender'in Farsça'daki adı olan "Bihrun"un yanlış telaffuzu olduğu düşüncesindedir. (ç.n.)

ran kıldı ve güçlü bir imparatorluk ihsan etti, eğer kızınla evlenecek olursam, biz, yani ben ve sen, tek bir kral gibi olacağız; her yıl sana yeterince hazine göndereceğim. Senden isteğim budur." Sonra, Kral Taygamus, mektubu kendi yüzüğüyle mühürleyerek Vezir'e verdi. Vezir kalabalık bir orduyla yola çıktı ve Horasan'ın başkentine yaklaşıncaya kadar yol aldı. Kral Bahravan, onun yaklaştığını duyunca, önde gelen Emir'lerini, hayvan yemi de dahil yiyecek, içecek ve gerekli daha başka malzemeleri taşıyan bir konvoyla veziri karşılamaya gönderdi. Böylece, Emirler, katar halinde yola çıkıp Vezir'le buluştular; sonra kentin dışında konakladılar, karşılıklı olarak birbirlerini selamladılar, on gün boyunca orada kalarak yediler içtiler; bu sürenin sonunda, binek hayvanlarına binip kente girdiler; onları orada Kral Taygamus'un Veziri'ni karşılamaya gelen Kral Bahravan karşıladı; Kral, atından inip Vezir'i kucakladı, sonra onu kalesine götürdü. O zaman, Ayn Zar armağanları çıkarıp Kral Bahravan'ın önüne serdi ve Kral Taygamus'un mektubunu sundu; Kral mektubu okuyup anladığında çok büyük bir sevinç duydu ve Vezir'e samimiyet göstererek ona dedi ki: "İsteklerin karşılanacağı için sevinebilirsin; bil ki, Kral Taygamus benden canımı istese verirdim." Sonra, Kral, derhal kızına, karısına ve yakınlarına koştu; onlara Kâbil Kralı'nın isteklerini haber verip akıl danıştı, onlar da, "Neyi uygun buluyorsan onu yap," dediler. Doğruca Vezir'in yanına dönen Kral, ona, isteklerinin yerine getirileceğini bildirdi; Vezir

orada iki ay kaldı; bu sürenin sonunda Kral'a, "Alınak için geldiğimiz şeyi bize vermen için sana yalvarıyoruz, verin ki alıp yurdumuza dönelim," dedi. Kral, "Duyduk ve itat ettik," diye yanıtladı. Sonra, düğün hazırlıklarına girişti; hazırlıkların tamamlanmasından sonra Vezirlerini, Emirlerini, ülkesinin tüm ileri gelenlerini ve rahipleri topladı, kızıyla Kral Taygamus arasında vekaleten evlilik bağı tesis edildi. Bundan sonra, Kral Bahravan, kentin en güzel şekilde süslenmesini buyurdu, sokaklara halılar serdirdi; kızını yolculuk için donattı ve ona türlü türlü hediyeler, anlatılmaz güzellikte, az bulunur şeyler, değerli taşlar verdi ve Ayn Zar, prensesi de alarak memleketine gitmek üzere yola çıktı. Yaklaştıkları haberini aldığında, Kral Taygamus, evlilik şenliklerinin başlamasını ve kentin süslenmesini emretti; bundan sonra, Prenses'i karşılamaya gitti ve bikrini bozdu; prenses çok geçmeden Kral'dan hamile kaldı ve zamanını tamamladığında ay parçası gibi bir erkek çocuğu dünyaya getirdi. Kral Taygamus, karısının sağlıklı bir oğlan doğurduğunu öğrenince çok sevindi ve bilgeleri, kâhinleri ve matematikçileri toplayarak onlara, "Yeni doğan çocuğun yıldız falına bakmanızı, etkili yıldızını ve yıldızının diğer gezegenler karşısındaki durumunu, yaşarken başına neler geleceğini söylemenizi istiyorum," dedi. Böylece, adamlar hesaplarını yaptılar ve durumu elverişli buldular, ama çocuk on beşine geldiğinde bazı tehlike ve zorluklarla karşılacaktı, eğer ölmez, sağ kalırsa, talih yüzüne gülecek babasından daha büyük,

daha güçlü bir kral olacaktı. Kral, bu öngörüye ziyadesiyle sevindi ve çocuğa Canşah adını verdi ve onu bir dadıyla sütannenin ellerine teslim etti; onlar da beş yaşına basıncaya kadar onu mükemmel bir şekilde yetiştirdiler, o zaman, babası ona İncil'i okumayı öğretti, silah kullanma sanatını, mızrakla hamle etmeyi, kılıç sallamanın inceliklerini gösterdi; yedi yıla kalmadan çocuk usta bir binici ve at sırtında av avlamanın ustası, her bakımdan yiğit bir pehlivan oldu; biniciliğin her dalında mükemmeldi ve babası çocuğun yiğitliklerini duymaktan ziyadesiyle memnun oluyordu. Günlerden bir gün, Kral Taygamus ve oğlu, maiyetinin eşliğinde ormanda ve kırlarda avlanmaya çıktılar ve üçüncü günün ikindi vaktine kadar avlandılar; o sırada, Prens, önünden kaçan görülmemiş renklerde bir ceylanı fark ederek onu kovalamaya başladı, Kral Taygamus'un hepsi de hızlı atlara binmiş yedi beyaz kölesi ardından geliyordu; çok büyük bir hızla kaçan gazel onları deniz kıyısına getirdi. Hepsi, avlarını yakalamak için ona koştular, ama ceylan onlardan kaçtı ve kendini dalgalara atarak sahile yakın demir atmış bir balıkçı gemisine doğru yüzdü ve sıçrayıp gemiye çıktı. Canşah'la peşinden gelenler atlarından inerek gemiye çıktılar ve ceylanı yakaladılar; avlarını da alıp kıyıya dönmek niyetindeydiler ki, pek de uzak olmayan büyük bir ada Prens'in gözüne ilişti ve neşe içindeki adamlarına, "Şuradaki adayı ziyaret etmeyi çok istiyorum," dedi. Adamları, "Duyduk ve itaat ettik," diye yanıtladılar ve yelken açarak adaya kadar gidip karaya

çıktılar, bir zaman dolaşarak eğlendiler. Sonra, yeniden gemiye bindiler ve ceylanı da yanlarına alarak geri dönmek üzere yola çıktılar, ama gece karanlığı birden bastırdı ve açık denizde yollarını kaybettiler. Üstüne üstlük, şiddetli bir rüzgâr çıktı ve gemiyi okyanusun ortasına doğru sürükledi; sabah uyandıklarında denizde kaybolmuş olduklarını gördüler. İşte onların durumu böyleydi; Kral Taygamus'a gelince, oğlunu yitirince birliklerini gruplara ayırarak, onları ayrı ayrı yönlere oğlunu aramaya gönderdi; bunlardan bir grup, deniz kıyısına geldiğinde, Prens'in atların başında bıraktığı beyaz kölelerinden birini buldular. Efendisine ve diğer altı adama ne olduğunu sorduklarında, köle, olup biteni anlattı; bunun üzerine, köleyi yanlarına alarak Kral Taygamus'a gittiler ve öğrendikleri şeylerden onu haberdar ettiler. Kral Taygamus bunları işitince acı acı ağladı, başındaki tacı çıkarıp yere fırlattı, sinirinden ellerini ısırdı. Sonra, hemen kalkıp mektuplar yazmaya koyuldu ve bu mektupları denizdeki bütün adalara yolladı. Bundan başka, yüz gemiyi bir araya topladı, asker doldurup Canşah'ı aramaya gönderdi, kendisiyse maiyetiyle birlikte başkentine çekilerek büyük bir endişe içinde beklemeye başladı. Canşah'ın annesine gelince, oğlunun kaybolduğunu öğrendiğinde saçını başını yoldu, yüzünü paraladı; oğlunun öldüğü inancıyla ağıtlar yaktı, yas giysilerine büründü. Bu arada, Canşah'la adamları rüzgârın önünde sürüklenmeye devam ettiler; onları bulmak için denizi kolaçan edenlerse on günün sonunda hiçbir ize rast-

lamadıklarından geri dönüp başarısızlıklarını Kral'a bildirdiler. Bu sırada, Prens'in gemisi şiddetli bir fırtınaya yakalanarak ikinci bir adaya rastlayıncaya kadar sürüklenmeye devam etti. Adaya çıkıp bir süre yürüdükten sonra, adanın içlerinde bir akarsu kaynağına rastladılar ve uzaktan, pınarın başında birinin oturduğunu gördüler. Gidip adamı selamladılar, adam kuş ıslığı gibi bir sesle selamlarına karşılık verdi. Canşah, adamın konuşması karşısında şaşkınlıkla bakınırken, adam bir sağa bir sola baktı, sonra boylamasına ikiye ayrıldı ve her yarısı farkh yönlerde yürüyüp gitti. Sonra, tepelerden çok sayıda ve akla hayale sığmaz çeşitlilikte insanlar indi. Pınar başına vardıklarında her biri ikiye bölündü, Canşah'la memluklarını yemek için üzerlerine saldırdılar. Bunu gören seyyahlar dönüp denize doğru kaçmaya başladılar; ama yamyamlar onları kovalayarak üç köleyi yakalayıp yediler; sağ salim gemiye ulaşan Canşah'ın yanında sadece üç köle kalmıştı. Hemen denize açılıp geminin nereye gittiğini bilmeden günler geceler boyunca gittiler. Ceylanı öldürdüler ve rüzgâr onları üçüncü bir adaya atana kadar onun etini yiyerek hayatta kaldılar. Bu ada ağaçlarla, akarsularla, çiçek bahçeleriyle doluydu, meyve bahçelerinde ağaçların dalları türlü türlü meyvelerden kırılıyor, ağaçların serin gölgelerinde şırıl şırıl akarsular akıyordu; kısacası, burası Cennet Bahçesi'ydi. Prens, adadan çok hoşlandı ve yoldaşlarına, "İçinizden kim karaya çıkıp keşifte bulunacak?" diye sordu. Adamlarından birisi, "Bunu ben yapa-

rının," dedi. Ama Prens, "Hayır, bu olmaz, ben gemide kalırken hepiniz karaya çıkıp keşif yapın," dedi. Böylece, onları karaya çıkardı, adamlar adayı Doğu'dan Batı'ya keşfe başladılar, ancak kimseyi bulamadılar. Sonra, adanın içlerine doğru yürüyerek, etrafı beyaz mermerden surlarla çevrili bir kaleye rastladılar; kalenin içinde billurdan bir saray ve sarayın içindeki bahçede dalları akla hayale gemez türde etli ve kabuklu meyvelerle dolu ağaçlar, rengârenk çiçekler vardı, dallarda kuşlar şakıyordu. Bahçenin tam ortasında büyük bir havuz, havuzun yanında da üstü açık kocaman bir salon, birkaç basamakla çıkılan bir kürsü üzerinde çeşit çeşit mücevheratla, daha çok da yakutlarla süslü altından bir taht, tahtın etrafında çok sayıda iskemle vardı; kalenin ve içindeki bahçenin güzelliğini gören adamlar içeri girip köşe bucak her tarafı araştırdılarsa da kimseleri göremediler; böylece, kalenin altını üstüne getirdikten sonra Canşah'ın yanına döndüler ve gördüklerini anlattılar ona. Canşah, anlatılanları dinlediğinde, "Bu güzel görüntüleri seyredip kederimi hafifletmeliyim," diye haykırdı; böylece, karaya çıkıp kölelerinin eşliğinde sarayın yolunu tuttu ve sarayı gördüğünde hayretten ağzı bir karış açık kaldı. Sonra, bahçenin her köşesini dolaşıp meyvelerden yiyerek açlıklarını bastırdılar ve karanlık basıncaya kadar dolaşıp durdular; karanlık çökünce salona döndüler ve Canşah ortadaki tahta kurulurken, adamları da sağındaki ve solundaki iskemlelere oturdular. Sonra, orada otururken aklına babası-

nın payitahtından, ülkesi, arkadaşları ve yakınlarından ayrılışı düşen Canşah, acı acı ağlamaya başladı; adamları da onunla birlikte gözyaşı döktüler. Onlar böyle kederler içerisinde ağlaşırken deniz tarafından gelen güçlü bir yaygara duydular ve şamatanın geldiği yöne baktıklarında çekirgeler gibi kaynaşan bir maymunlar ordusu gördüler. Meğer şato ve ada maymunlara ait değil miymiş? Sahile yakın demirlemiş gemiyi bulunca gemiye doğru seğirtmiş, sonra da içinde Canşah'la adamlarını buldukları saraya gelmişlerdi.

Lafın burasında, Yılanlar Kraliçesi, anlatısına ara vererek, "Bütün bunlar, ey Hasib, iki mezarın arasında oturmakta olan delikanlı tarafından Belkiya'ya anlatıldı," dedi. Hasib, "Canşah maymunları görünce ne yaptı?" diye sordu. Kraliçe anlatısını kaldığı yerden sürdürdü: Canşah'la adamları maymunların görünüşünden fena halde korktular, ama bir grup maymun Canşah'ın oturmakta olduğu tahta doğru gelip önünde yere kapanarak toprağı öptüler ve bir süre pençeleri göğüslerinin üzerinde saygı duruşunda beklediler. Sonra, bir başka birlik, kaleye kesip derisini yüzdükleri ceylanlar getirdiler; etleri kızarttıktan sonra altın ve gümüş tabaklara koyarak sofraya getirdiler ve Canşah'la adamlarına yemelerini işaret ettiler. Canşah'la adamları oturdukları yerlerden kalkıp sofraya geldiler ve maymunlarla birlikte doyuncaya kadar yediler, sonra, maymunlar sofrayı kaldırdılar ve türlü meyveler getirdiler, yine birlikte yediler ve Yüce Allah'a hamdettiler. Bundan sonra, Canşah, işa-

retlerle maymunlara ne olduklarını ve sarayın kime ait olduğunu sordu; onlar da, yine işaretlerle, "Bilin ki, bu ada vaktiyle Hazreti Davut'un oğlu Hazreti Süleyman'a (Allah'ın selameti her ikisinin de üzerine olsun) aitti ve yılda bir defa teselli bulmak için buraya gelir, sonra da yoluna giderdi," dediler.

Sonra, maymunlar devamla, "Ve bil ki, ey Kral, sen artık bizim sultanımız oldun; ye, iç; bize ne emredersen yerine getireceğiz," dediler. Bunları söyledikten sonra, Canşah'ın önündeki toprağı defalarca öpüp çekildiler. O gece, Prens taht üzerinde, adamları da iskemlelerde uyudular, ertesi gün şafak söktüğünde maymunların dört veziri ya da komutanı, arkalarında birlikleriyle, Canşah'ın huzuruna çıktılar; birlikler, salonu doldurana kadar, gelip saflar halinde Canşah'ın ardına dizildiler. Sonra, Vezirler yaklaşıp onu adaletle davranması ve doğru yönetmesi hususunda işaretlerle uyardılar; sonra, maymunlar birbirlerine haykırışlarla durumu bildirdiler ve ona hizmet etmesi için geride sadece küçük bir grup bırakarak oradan uzaklaştılar. Bir süre sonra, bir grup maymun, başlarında kalın zincirler bulunan, ata benzer kocaman köpeklerle gelip Canşah'la üç adamına bu hayvanlara binerek kendileriyle gelmelerini işaret ettiler. Bunun üzerine, büyüklüklerine şaşarak köpeklere bindiler ve dört Vezirin ve kimisi köpeklere binmiş, kimisi yaya olan ve çekirge sürüsü gibi kaynaşan bir maymunlar ordusunun eşliğinde deniz kıyısına gelinceye kadar hayvanlarını sürdüler. Kıyıya

geldiklerinde, Canşah, kendisini oraya getiren gemiye bakındı, ama geminin yerinde yeller estiğini görünce Vezirlere dönüp bunun nasıl olduğunu sordu. Vezirler, bu soruya, "Bil ki, ey Kral, sen bu adaya geldiğinde, seni Sultanımız olarak bildik ve yokluğumuzda bizden kaçacağınız korkusuyla gemiye binip onu batırdık," yanıtını verdiler. Canşah bunu duyunca memluklarına döndü ve onlara, "Bu maymunlardan kaçmamızın hiçbir yolu yok, sabırlı olmamız gerekiyor, Allah'ın dediği olur," dedi. Bundan sonra, adanın içine doğru yürüyüşe geçtiler ve bir nehrin kıyısına gelinceye kadar da durmadılar. Nehrin öte yakasında çok büyük bir dağ yükseliyordu; Canşah, dağın üzerinde çok sayıda gulyabani bulunduğunu gördü. Maymunlara dönerek, "Bu gulyabineler de ne?" diye sordu, onlar da, "Bil ki, ey Kral, bu gulyabaniler bizim amansız düşmanlarımızdır ve buraya onlarla savaşmak için geldik," yanıtını verdiler. Canşah, onların atlara binmiş olduğunu görmekten şaşkınlığa düştü; cüsselerinin büyüklüğünden ve görünüşlerinin tuhaflığından irkildi, çünkü bazıları bir boğa bazıları da bir deve kafasına sahipti. Gulyabaniler maymun ordusunu görür görmez nehir kıyısına koştular ve orada durarak her biri birer gülle büyüklüğündeki taşlarla onları taş yağmuruna tuttular; gulyabanilerle maymunlar arasında müthiş bir cenk oldu. Çok geçmeden gulyabanilerin üstünlük sağlamaya başladığını gören Canşah, adamlarına bağırarak, "Oklarınızı, yaylarınızı çıkarın ve bütün ustalığınızı kullanarak onları bizden uzak tutma-

ya çalışın," dedi. Öyle yaptılar ve gulyabanilerden birçoğunu vurup öldürdüler; o zaman, büyük bir korkuya kapılan gulyabaniler dönüp kaçmaya başladılar, ama Canşah'ın yiğitliğini gören maymunlar, nehri geçip başlarında Sultanları olduğu halde peşlerine düştüler ve çoğunu öldürerek gulyabanilerin yitip gittiği yüksek dağa kadar geldiler. Adı geçen dağı araştırırken, Canşah, su mermerinden bir tablet buldu; üzerinde, "Ey bu dağa kadar gelen kişi, bil ki, bu maymunlara sultan olacaksın ve dağlardan doğuya ve batıya doğru giden geçitler dışında onlardan kaçmanın yolu yoktur. Eğer doğu yönündeki geçidi tutacak olursan gulyabaniler, vahşi hayvanlar, Maritler ve İfritlerle kaynayan bir bölgeden geçeceksin ve üç aylık bir yolculuktan sonra dünyayı çepeçevre saran bir okyanusa varacaksın; yok, batı geçidini seçecek olursan, bu geçit seni dört aylık bir yolculuğun sonunda Karıncalar Vadisi'nin[12] başlangıcına getirecektir. Bu dağı aşan yolu izlersen on gün içinde büyük bir nehre geleceksin; nehrin akıntısı öylesine hızlıdır ki, bakanın başını döndürür. Bu nehir her cumartesi kurur; nehrin karşı yakasında halkının tamamı Yahudi olan bir kent bulunmaktadır; kent sakinleri Hazreti Muhammed'e inancı reddederler, aralarında bir tek Müslüman, bu topraklarda da başka kent yoktur. Bu yüzden, maymunlara hükmetmek evladır, onların

12) Arapçası "Vadi el-Neml". Kuran'ın 27. suresi olan Neml (Karınca) Suresi'nde sözü edilen ve bir kısmı Suriye'de, bir kısmı Taif'te yer alan vadi. (ç.n.)

başında bulunduğun sürece onlar gulyabanilere üstünlük sağlayacaklardır. Ve bil ki, bu tableti yazan, Davut oğlu Süleyman Hazretleridir (Allah'ın selameti her ikisinin de üzerine olsun)," yazıyordu. Canşah bunları okuduğunda acı acı ağladı ve yazılanları adamlarına tekrarladı. Bundan sonra, yeniden binek hayvanlarına bindiler ve kazandıkları zafere sevinen maymunların arasında kaleye döndüler. Canşah, burada maymunlara sultanlık ederek bir buçuk yıl kaldı. Ve bu sürenin sonunda, bir gün, Canşah, maymun ordusuna binek hayvanlarına binip kendisiyle birlikte ava çıkmaları emrini verdi; ormanlara, ıssız bölgelere sürdüler hayvanlarını, bir yerden diğerine gittiler ve sonunda Karıncalar Vadisi'ne yaklaştılar; Canşah, okuduğu su mermeri tabletten buranın tarifini biliyordu. Maymunlara bineklerinden inmelerini emretti; yiyip içerek burada on gün konakladılar; sonra, bir gece, Canşah, adamlarını bir kıyıya çekip, "Karıncalar Vadisi'nden kaçarak Yahudiler Kenti'ne varmak niyetindeyim; Belki Allah bizi bu maymunlardan kurtarır da yolumuza gideriz," dedi. Adamları, "Duyduk ve itaat ettik," diye yanıtladılar. Böylece, geceyarısının ilk saatlerine kadar bekledikten sonra, Canşah zırhını giydi, kılıcını, hançerini ve benzeri silahlarını kuşandı; adamları da aynısını yaptı ve yola koyulup sabaha kadar yürüdüler. Maymunlar, sabahleyin uyandıklarında, Canşah'la adamını göremeyince, onların kaçmış olduklarını anladılar. Bunun üzerine, hayvanlarına atlayıp peşlerine düştüler, bazıları doğu geçi-

dinin yolunu tutarken, bazıları da Karıncalar Vadisi'nin yolunu tuttu ve bir süre sonra, kaçakların tam Karıncalar Vadisi'ne girecekleri sırada, onları uzaktan görerek hızlarını artırdılar. Canşah'la adamları, onları görünce Karıncalar Vadisi'ne kaçtılar; ama maymunlar arkalarından yetişti ve tam onları öldüreceklerdi ki topraktan çekirge gibi kaynaşan, köpek iriliğinde bir sürü karınca çıktı ve maymunlara doğru hücum etti. Karıncalar, düşmanlarından çoğunu öldürdü, onlar da birçok karınca öldürdü; ne var ki, bir karınca bir maymunu haklayıp iki parçaya ayırırken, ancak on maymun bir karıncayla başa çıkabiliyor, onu alt edip gövdesini iki parçaya bölüyordu. Bu müthiş kavga akşama kadar sürdü, ama sonunda galip gelen karıncalar oldu.

Akşam karanlığını fırsat bilerek sıvışan Canşah'la adamları Vadi'nin içlerine doğru kaçtılar ve ertesi sabaha kadar durmadan yol aldılar. Şafak sökerken maymunlar yeniden saldırdı, bunu gören Prens, adamlarına, "Kılıçlarınıza davranın," diye bağırdı. Adamlar kılıçlarını kınlarından çıkarıp, ta ki bir filinki gibi kocaman dişleri bulunan bir maymun birden ortaya çıkıp bir vuruşta memluklardan birini ikiye bölene kadar sağa sola hamle ettiler. Bundan sonra, maymunlar, Canşah'ın üzerine iki misli gelmeye başladılar, o da geriye kalan iki adamıyla birlikte vadinin aşağılarına kaçtı ve orada bir nehirle karşılaştı; nehrin yanında muazzam bir karınca ordusu vardı. Karıncalar Canşah'ı fark edince ileri atılıp etrafını çevirdiler; kölelelerden biri kılıcıyla bir

vuruşta karıncalardan birini iki parçaya ayırdı; bunun üzerine, karıncalar, hep birden üzerine çullanıp onu paramparça ettiler. Tam bu sırada, dağdan çıkagelen çok sayıda maymun, Canşah'ın üzerine hücum etti, ama Canşah giysilerini parçalarcasına çıkararak geriye kalan tek hizmetkârıyla birlikte nehre atladı. Canşah karşı kıyıda bir ağaç görerek ona doğru yüzdü ve ağacın dallarından birine tutunarak kendini karşı kıyıya çekmeyi başardı; son memluka gelince, akıntı onu sürükledi ve kayalara vurarak parçaladı. Bundan sonra, Canşah, giysilerinin suyunu sıkıp kuruması için güneşe serdi; karşı kıyıda ise karıncalarla maymunlar arasında amansız bir kavga sürüyordu; sonunda, maymunlar takipten vazgeçerek ülkelerine döndüler. Nehrin kıyısında tek başına kalakalan Canşah'ın akşam oluncaya kadar ağlamaktan başka bir şey gelmedi elinden; karanlık çökünce bir mağaraya sığındı ve geceyi, kölelerini yitirmiş olmanın verdiği umutsuzlukla, büyük bir korku içinde geçirdi. Gün ışırken uykusundan uyandı, dışarı çıkıp yeniden yola koyuldu ve günler geceler boyunca ot yiyerek yürüdü ve sonunda ateş gibi yanmış bir dağa geldi ve oradan cumartesileri kuruyan nehre yöneldi. Nehir şimdi güçlü bir akıntıydı ve karşı kıyısında büyük bir kent yükseliyordu: Tablette sözü edilen Yahudi kenti. Bulunduğu kıyıda, sonraki cumartesiye kadar bekledi; nehir kuruyunca yürüyüp diğer kıyıya geçti ve Yahudi kentine girdi, ama sokaklarda kimseleri görmedi. Dolaşa dolaşa bir malikânenin kapısına geldi, kapıyı açıp içeri

girdiğinde ev halkının sessizce oturmakta olduğunu, dudaklarından tek kelime dökülmediğini gördü. "Ben bir yabancıyım ve karnım aç," dedi. Evdekiler, işaretle, "Buyur ye, iç, ama konuşma," dediler. Bunun üzerine, Canşah, yedi, içti ve bütün gece uyudu; sabahleyin ev sahibi onu selamladı, nezaket gösterdi ve, "Nereden gelir, nereye gidersin?" diye sordu. Bu sözler üzerine, Canşah, acı acı ağladı, başına gelenleri, babasının Kâbil Hükümdarı olduğunu anlattı; anlatılanları şaşkınlıkla karşılayan Yahudi, "Bu kentten söz edildiğini hiç duymadık, kervan tüccarlarından o yönde Yemen adında bir diyarın bulunduğunu işittik," dedi. Canşah, "Bu diyar ne kadar uzaktadır?" diye sordu ve Yahudi, "Kervan[13] tüccarlarının dediğine bakarsan, onların memleketinden buraya iki yıl üç ayda yürünüyormuş," diye yanıt verdi. Canşah, "Peki, kervan ne zaman gelir?" diye sordu. Yahudi, "Önümüzdeki yıl gelir," diye yanıtladı. Bu yanıt üzerine, Prens, acı gözyaşlarına boğuldu, kendisine ve memluklarına karşı duyduğu acıma hissiyle doldu yüreği; annesinden, babasından ayrılışına, seyahatlari sırasında başından geçenlere yandı yakıldı. Sonra, Yahudi, "Ey civan, ağlama; kervan gelinceye kadar burada bizimle kal; kervan gelince seni onunla memleketine göndeririz," dedi. Böylece, Prens tam iki ay Yahudi ile kaldı ve teselli bulmak, gönlünü eğlendirmek amacıyla her gün dışarı çıkıp sokaklarda dolaştı. Günlerden bir gün, alışkanlık

13) Metinde Arapça " Cafilah," yani "kafile". (ç.n.)

edindiği gibi ana caddeyi sağa sola arşınlarken, bir tellalın avaz avaz, "Kim sabahtan öğleye kadar benim için çalışarak bin altın ve inanılmaz güzellikte bir köle kız kazanmak ister?" diye bağırdığını işitti. Ama kimse çağrıya yanıt vermedi ve Canşah, kendi kendine, "Bu iş tehlikeli ve zor olmasaydı, yarım günlük bir çalışma karşılığında bin dinar ve güzel bir kız teklif etmezdi," dedi. Sonra, tellala yaklaşıp, "İşi ben yaparım," dedi. Tellal, onu abanoz bir iskemlede Yahudi bir doktorun oturmakta olduğu güzel, büyük bir konağa götürdü; adamın önünde saygıyla durarak ona, "Ey tüccar, üç aydır her gün bağırarak ilan ettiğim işi bu delikanlıdan başka kabul eden çıkmadı," dedi. Bu sözleri işiten Yahudi, Canşah'a samimiyet gösterdi, onu muhteşem bir oturma odasına buyur etti ve yiyecek getirilmesini işaret etti. Hizmetkârlar sofrayı kurup çeşit çeşit yiyecekler getirdiler; tüccarla Canşah bunlardan yiyip ellerini yıkadılar. Sonra, sunulan şaraptan içtiler; bundan sonra, Yahudi ayağa kalkıp Canşah'a içinde bin dinar bulunan bir kese ile eşsiz güzellikte bir köle kız getirdi ve ona, "Kızla parayı ücretin olarak al," dedi. Canşah para kesesini aldı, kızı yanına oturttu; bundan sonra, tüccar, "Yarın iş başı!" diyerek onları başbaşa bıraktı ve Canşah o geceyi kızla geçirdi. Ertesi sabah, tüccar, kölelerine, hamamdan çıktığında Canşah'a pahalı ipek giysiler giydirmelerini emretti. Köleler kendilerine verilen emir uyarınca Canşah'ı giydirip eve getirdiler; bundan sonra, tüccar, arp, lavta ve şarap getirtti; geceyarısına kadar yiyip

içerek, çalıp söyleyerek eğlendiler; geceyarısı olunca tüccar haremine çekildi, Canşah şafağa kadar köle kızla yattı. Sonra, Canşah hamama gitti, dönüşünde tüccar yanına gelerek ona, "Artık benim için çalışmanızı istiyorum," dedi. Canşah, "Duyduk ve itaat ettik," diye yanıt verdi. Bunun üzerine, tüccar, kölelerine iki dişi katır getirmelerini emretti, katırlardan birine kendisi binerken diğerine de Canşah'ı bindirdi. Sonra, derhal kentten çıkıp sabahtan akşama kadar yol gittiler ve yüksekliğine sınır olmayan yüce bir dağa vardılar. Burada, Yahudi, bineğinden indi ve Canşah'a da aynısını yapmasını emretti; Canşah verilen emri yerine getirdiğinde tüccar ona bir bıçakla bir ip vererek, "Senden bu katırı öldürmeni istiyorum," dedi. Bunun üzerine, Canşah, kollarını sıyırıp gömleğinin eteklerini beline tıktıktan sonra, katırın ayaklarını iple bağladı, sonra onu yere yıkıp boğazını kesti; daha sonra da katırın derisini yüzüp kafasını ve ayaklarını keserek onu bir et yığını haline getirdi. O zaman, Yahudi, Canşah'a, "Katırın karnını yararak içine gir, bundan sonra katırın karnını senin üzerine dikeceğim. Bir süre orada kalacaksın ve katırın karnında her ne görürsen beni haberdar edeceksin," dedi. Bunun üzerine, Canşah katırın karnını yararak içine süzüldü; bundan sonra, tüccar, hayvanın karnını Canşah'ın üzerine dikerek uzağa çekildi ve dağın eteğinde bir yere gizlendi.

Bir süre sonra, kocaman bir kuş, ölü katırı kaptığı gibi havalandı ve avını götürüp dağın tepesine bırakarak yemeye başladı, ama kuşun leşi ye-

meye başladığını hisseden Canşah, katırın karnını yararak ortaya çıktı. Kuş onu gördüğünde korkup hemen havalandı; o zaman, Canşah ayağa kalktı ve sağına soluna bakındığında güneşin kavurup çarpıttığı insan iskeletlerinden başka bir şey göremedi ve, "Allah büyüktür, Allah'tan başka tapacak yoktur," diye bağırdı. Sonra uçurumdan aşağı baktı ve dağın eteğinde durup kendisine bakınan tüccarı gördü. Tüccar, onu görür görmez, "Etrafındaki taşları bana at, ancak bundan sonra inebileceğin yolu sana tarif ederim," diye bağırdı. O zaman, Canşah iki yüz civarında taşı aşağı attı ki taşların hepsi de yakut, zebercet ve daha başka değerli taşlardı. Bundan sonra, Canşah, aşağı doğru bağırarak, "Bana iniş yolunu göster, sana bunlara benzer daha fazla taş atayım," dedi. Ama Yahudi taşları toplayıp katırın sırtına yükledi ve Canşah'ı dağın tepesinde yapayalnız bırakarak tek kelime etmeden uzaklaştı. Prens tek başına kalınca ağladı, Allah'tan yardım diledi ve dağın tepesinde böyle üç gün geçirdi; üç günün sonunda ayağa kalkıp dağlık bölgede yürümeye başladı; iki ay süreyle otlarla beslenerek durmadan yol aldı ve sonunda, Yüce Allah'ı öven güzel ötüşlü kuşlarla, meyve ağaçlarıyla dolu bir vadinin uzaktan göründüğü bir noktasına vardı dağın. Bu görüntü yüreğini sevinçle doldurdu ve bir saat kadar sonra kayalık bir dere yatağına gelinceye kadar yürümeye devam etti, yağmurlardan sonra kopan seller bu yataktan aşağıdaki vadiye akıyordu. Uçurumdan aşağı ilerleyip, dağın tepesinden gördüğü vadiye ulaştı ve bir kule gibi gök-

lere ağan bir şatoya gelinceye kadar sağına soluna bakınarak yürüdü. Şatonun kapısına yaklaşırken, elinde akikten bir asa tutan, ışıl ışıl yüzlü, sevimli görünüşlü bir ihtiyar gördü, ona doğru gidip adamı selamladı. Şeyh, Canşah'ın selamına karşılık verdi ve, "Buyur, evlat," diyerek oturmasını istedi. Canşah şatonun kapısında oturdu, yaşlı adam, "Senden önce hiçbir Ademoğlunun adım atmadığı bu topraklara nasıl geldin ve nereye gitmektesin?" diye sordu. Canşah bu sözleri işitince karşılaştığı zorlukları düşünerek acı acı ağladı, sözleri boğazında düğümlendi. Şeyh, "Evladım, bırak ağlamayı, yüreğimi paralıyorsun," diyerek yerinden kalktı ve Canşah'ın önüne yiyecek koyarak, "Ye," dedi. Canşah yedi ve Allah'a şükretti; bundan sonra, yaşlı adam, "Ey oğul, bana hikâyeni anlatmanı, başından geçenlerden beni haberdar etmeni isterdim," dedi. O zaman, Canşah başından geçenleri hiçbir şeyi atlamadan anlattı; Şeyh bu anlatılanları büyük bir şaşkınlıkla karşıladı. Sonra, Prens, "Lütfen söyle bana, bu vadinin sahibi kimdir, bu büyük şato kime aittir?" dedi. Yaşlı adam, "Bil ki ey oğul, bu vadi ve içindekiler, bu şato ve içinde ne varsa hepsi Davut oğlu Hazreti Süleyman'a (Allah'ın selameti her ikisinin de üzerine olsun!) aittir. Bana gelince, benim adım Şeyh Nasır'dır, Kuşlar Kralı'yım; bilesin ki, Hazreti Süleyman bu şatonun yönetimini bana emanet etti; bana kuşların dilini öğreterek beni dünyadaki bütün kuşlara hükümran kıldı; bu yüzden bütün kuşlar her on iki ayda bir buraya gelip bana saygılarını sunar, sonra gider-

ler; ben bu yüzden burada oturuyorum," diye yanıtladı. Bunları işiten Canşah, acı acı ağlayarak, Şeyh'e, "Ey babacığım, memleketime dönmek için ne yapmalıyım?" diye sordu. Şeyh, "Bil ki, ey oğul, Kafdağı'nın yakınlarında bulunuyorsun; kuşlar gelinceye kadar buradan çıkman olanaksız; kuşlar geldiğinde seni onlardan birine veririm, o seni memleketine götürür. O zamana kadar benimle burada kal, ye, iç, bu şatonun dairelerini dolaşarak eğlen," dedi. Böylece, Canşah, Şeyh Nasır'ın yanında kaldı; vadinin keyfini çıkararak, meyvelerinden yiyerek, yaşlı adamla gülüp eğlenerek, yöneticilerine saygı sunmak üzere kuşların gelmesi kararlaştırılan güne kadar tam anlamıyla keyifli bir hayat sürdü. O zaman, Şeyh, ona, "Ey Canşah, şatonun anahtarlarını al, daireleri dolaşıp içindekilere bakarak oyalan, ama bir daire var ki sakın ola o daireye gireyim deme, beni dinlemez de oraya girecek olursan, talihin asla yaver gitmez," dedi. Şeyh bu tembihini ısrarla yineledi, sonra kuşları karşılamaya gitti; kuşlar, çeşitlerine göre ayrı ayrı gelip Şeyh'in ellerini öptü. Şeyh kuşları karşılarken Canşah şatonun dairelerini dolaştı; çeşitli kapıları açıp dairelere göz attı; sonunda, açmaması hususunda Şeyh Nasır'ın kendisini uyardığı daireye geldi. Kapıya baktı ve şeklinden hoşlandı, çünkü kapının üzerinde altından bir asma kilit vardı, kendi kendine, "Bu daire hepsinden güzel olmalı," dedi, "Şeyh Nasır bu kapıyı açmamı yasaklamamış olsaydı, Allah biliyor ya, içerisini görmeyi ne kadar isterdim! Ama, hayır, içeri girip bakmadan

duramayacağım, alnımıza yazılan çaresiz gelir başımıza." Böylece, kilidi açıp içeri girdi ve kendini büyük bir havuzun karşısında buldu; havuzun yanıbaşında altın, gümüş ve billurdan inşa edilmiş, pencere kafesleri sümbül şeklinde küçük bir köşk bulunuyordu. Zemin yeşil beril, açık pembe yakut, zümrüt ve daha başka değerli taşlarla mozaik döşenmişti ve köşkün tam ortasında, bütün çevresi ağızlarından sular dökülen, maharetle yapılmış altın ve gümüşten hayvan ve kuş heykelleriyle süslü, su dolu altın bir havuz, havuzun ortasında da bir fıskiye vardı. Meltem estiğinde, heykellerin kulaklarından içeri dolan hava her birinin kendi dilinde ötmesine yol açıyordu. Fıskiyenin yanında üstü açık büyük bir salon, salonda yüksekçe bir platform, platformda da inci ve değerli taşlar kakılmış kırmızı akikten kocaman bir taht bulunuyordu; tahtın üstünde yüzük taşı olmaya uygun mücevherlerle süslü, kenarı değerli taşlarla işlenmiş, elli gez genişliğinde yeşil ipekten bir çadır geriliydi. Bu çadırın içinde Hazreti Süleyman'ın (Allah'ın selameti üzerine olsun!) halısıyla kaplı bir bölme vardı ve köşkü meyve ağaçlarıyla, akarsularla dolu geniş bir bahçe çevreliyordu; sarayın yakınlarında ise gül, reyhan tarhları, çeşit çeşit hoş kokulu otlar, çiçekler, yabani güllerle dolu yeşillikler uzanıyordu. Aynı ağacın üzerinde hem taze, hem kuru meyveler[14] bulu-

14) Burton, "taze ve kuru meyveler"den kastedilenin, hurma gibi taze ya da kurutularak yenen meyveler veya üzüm gibi ince kabuklu ve nar gibi kalın kabuklu meyveler olabileceğini düşünmektedir. (ç.n.)

nuyor, ağaç dalları esen rüzgâra uyarak zarafetle, tatlı tatlı sallanıyordu. Ve bütün bunlar bir tek dairenin içindeydi, Canşah buna tarifsiz derecede şaştı ve sarayla bahçede bulunan acayip, ilginç şeylerle oyalanmaya başladı. Havuza baktığında, zeminindeki çakıl taşlarının mücevherler, değerli taşlar ve soy metaller olduğunu gördü ve bu dairede daha birçok tuhaf şey vardı.

Canşah, sonra köşke girdi ve tahta tırmanarak üzerine gerili çadırın altında uyuyakaldı. Bir süre uyuduktan sonra kalkıp yürüyerek kapının yanındaki bir tabureye oturdu. Orada oturmuş hayretle etrafın güzelliğini seyrederken, gökten güvercine benzer, ama kartal büyüklüğünde üç kuş inip havuzun kenarına kondu. Kuşlar, bir süre oynaştıktan sonra, tüylerinden sıyrılarak eşi görülmedik güzellikte, ay parçası gibi üç genç kız oldular. Kızlar havuza girerek yüzdüler, gülüp eğlendiler; Canşah, kızların güzelliğine, sevimliliğine, vücutlarının zarafet ve uyumuna hayran kaldı. Biraz sonra, kızlar havuzdan çıkıp bahçede dolaşmaya başladılar, onları yürürken gören Canşah'ın aklı başından gideyazdı. Kalkıp kızların peşinden gitti, onlara yetişince selam verdi, kızlar selamına karşılık verdiklerinde, onlara, "Kimsiniz ey şanlı Prensesler, nereden geldiniz?" diye sordu. Kızların en genci, "Bizler her şeye kâdir Allah'ın görünmez dünyasındanız, buraya eğlenmeye geldik," dedi. Canşah kızların güzelliğine hayran kaldı ve en geçlerine, "Merhamet edin, başımdan geçenler için bana acıyın, şefkatinizi benden esirgemeyin," dedi. Genç kız,

"Bu lafları bırak da, yoluna git," diye karşılık verdi; bunun üzerine, Canşah'ın gözlerinden sicim gibi yaşlar boşaldı, derin derin iç çekti ve şu dizeleri okudu:

"Yemyeşil giysilerle ortaya çıktı bahçede
Yaka açık, saçlar omuzlarına dökülmüş
Sordum 'Adın nedir?' Dedi, 'Ben âşıkların
Yüreklerini aşk ve yeis közüyle dağlayanım.'
Ona duyduğum tutkuyla ve ıstırapla inledim,
'Bir kayaya çarptı,' dedi, 'yakınmaların.'
'Yüreğin kaya da olsa,' dedim, 'Allah isterse
Ondan en tatlısını çıkarır suyun.'"

Genç kızlar bu dizeleri duyunca neşeyle gülüp oynadılar, şarkılar söylediler. Bundan sonra, Canşah onlara meyve getirdi, birlikte yiyip içtiler ve sabaha kadar onunla uyudular; sabah olunca tüy-giysilerini giyip güvercin oldular; uçup yollarına gittiler. Ama onların uçup gözden kaybolduğunu gördüğünde Canşah'ın aklı da onlarla gitti; bir çığlık kopararak düşüp bayıldı ve bütün gün baygın yattı. Canşah bu haldeyken, Şeyh Nasır, Kuşların Meclisi'nden dönüp kuşlarla beraber memleketine göndermek için Canşah'ı aradı, ama hiçbir yerde bulamayınca, yasak odaya girmiş olduğunu anladı. Şeyh Nasır, kuşlara, "Yanımda, kaderin uzak diyarlardan buraya atmış olduğu bir delikanlı var; onu alıp memleketine götürmenizi istiyorum," demiş, kuşlar da, "Duyduk ve itaat ettik," diye yanıt vermişlerdi. Bu yüzden, Şeyh, Canşah'ı aramaya ara vermedi ve yasak kapının

açık olduğunu görerek içeri girdiğinde Prens'i bir ağacın altında baygın yatar buldu. Kokulu sular getirip yüzüne serpti; bunun üzerine kendine gelen Canşah, sağına soluna bakınıp da Şeyh'ten başka kimseyi göremeyince derin derin içini çekti ve şu dizeleri söyledi:

"*Dolunay gibi ışır gecelerin en güzelinde,*
Yumuşak teni, mütenasip endamıyla
Göz bebeği bilgelikle büyüler dünyayı
Dudakları yakut ışıltılarıyla, gülü andırır.
Kuzguni saçları kalçaları üzerinde salınır
Dikkat edin âşıklar ne yılandır bu bukleler!
Evet, yumuşaktır teni, ama âşıklarına karşı
Serttir yüreği mermerden hatta çakmaktaşından
Ve kaşlarının yayından fırlattığı oklar
Ne kadar uzaktan olsa beni yaralar
Ah o güzelliği, tüm güzellikleri aşar
Kimse su dökemez eline dünyada."

Şeyh Nasır bu dizeleri işittiğinde, "Ey oğlum, bu odanın kapısını açmaman, içeri girmemen için seni uyarmadım mı? Şimdi, evladım, içeride neler gördün, başına neler geldi, anlat bana," dedi. Bunun üzerine, Canşah, ona, üç kızla aralarında geçenleri anlattı; oturup sessizce onu dinleyen Şeyh Nasır, "Bil ki, ey oğlum, o üç kız Cinler Padişahı'nın kızlarıdır; yılda bir gün buraya gelip eğlenir, öğleden sonra da memleketlerine dönerler," dedi. Canşah, "Peki, memleketleri neresidir?" diye sordu; yaşlı adam, "Allah adına yemin

ederim ki, ey oğul, bilmiyorum," diye yanıtladı ve hemen ardından, "ama şimdi yürekli davran, bu sevdayı aklından çıkarıp benimle gel, seni kuşlarla memleketine göndereyim," dedi. Canşah bunu duyduğunda büyük bir çığlık koparak kendinden geçti, ama çok geçmeden kendine geldi ve, "Ey babacığım, memleketime dönmek artık umurumda değil, bütün isteğim o kızlarla yeniden bir araya gelmek ve bil ki, ey babacığım, önünde ölsem de, bir daha halkımın adını anmayacağım," dedi. Sonra, avaz avaz ağlayarak, "O âşık olduğum yüzü senede bir gün olsun göreyim bana yeter," dedi. Ve derin bir iç çekişten sonra şu dizeleri okudu:

"Göstermesin Mevlam sevdiceğinin hayalini geceleri âşıkına,
Böyle bir aşk değildir insana göre.
Yüreğim aşkınla yanmasa idi,
Hiç ıslatır mı idi gözyaşları yanağımı, bulandırır mi idi görüşümü?
Gece gündüz yakarıyorum yüreğim dayansın
Istırabına diye, aşk ateşi yakarken bedenimi."

Sonra, Canşah, Şeyh Nasır'ın ayaklarına kapandı, gözyaşları içinde ayaklarını öperek, "Bana merhamet et, Allah da sana merhamet etsin, yardımını esirgeme benden, Allah da sana yardım etsin!" dedi. Yaşlı adam, buna, "Allah adına yemin ederim ki, oğlum, bu kızlar hakkında ne bir şey biliyorum, ne de ülkelerinin nerede olduğunu, ama gönlün onlardan birine düştüyse, gele-

cek yıl bu zamana kadar benimle kal, kızların geri geleceğine şüphe yok, o gün yaklaştığında bahçedeki ağaçlardan birinin arkasına saklanıp beklersin. Kuşlar yere konup tüy-giysilerini soyunarak havuza girdikten ve yüzerek giysilerinden uzaklaştıktan sonra hangisini gönlün çekiyorsa onun giysilerini kaparsın. Kızlar seni görünce kıyıya gelecekler ve giysisini almış olduğun kız sana yaklaşarak gülücüklerin en büyüleyicisiyle, en tatlı sözlerle diller dökecek 'Giysilerimi bana geri ver, ey kardeşim, giyinip çıplaklığımı örteyim' diyecek. Ama onun yalvarıp yakarmalarına dayanamaz da giysisini geri verecek olursan, asla muradına eremezsin; giysisini giyecek olursa uçup halkının arasına döner, sen de bir daha onu göremezsin. Giysiyi ele geçirir geçirmez onu koltuğunun altına sok ve ben Kuşlar Meclisi'nden dönünceye kadar ona sıkı sıkıya yapış; döndüğümde onunla senin aranda evlilik bağıtını kurar, sonra da kızı yanına katarak seni memleketine gönderirim. Ey oğul, elimden daha fazlası gelmez," diye yanıt verdi.

Canşah bu sözleri işittiğinde yüreğinin üzerinden bir yük kalktı ve kuşların geleceği gün yaklaşana kadar günleri bir bir sayarak Şeyh Nasır'ın yanında bir yıl daha geçirdi. Ve nihayet kararlaştırılan gün gelip çattığında, yaşlı adam, ona, "Sana dediğim gibi davran ve genç kızların tüygiysilerini ele geçirmeye bak, ben kuşları karşılamaya gidiyorum," dedi; Canşah, "Duydum ve itaat ettim, ey babacığım," diye yanıtladı. Sonra, Şeyh ayrılıp giderken, Prens bahçeye gidip kim-

senin kendisini göremeyeceği bir ağacın ardına saklandı. Canşah orada bir gün kaldı, sonra bir gün, sonra da bir gün daha, ama genç kızlar görünmedi; bunun üzerine, Canşah'ın fena halde canı sıkıldı, düşüp bayılıncaya kadar daralan yüreğiyle içini çeke çeke ağladı ağladı. Kendine geldiğinde bir havuza, bir semaya baktı, bazen toprağa, bazen uzak ufuklara çevirdi bakışlarını; yüreği hasretle cayır cayır yanıyordu. O bu haldeyken, önceki gibi kartal büyüklüğünde üç güvercin görünüvermesin mi birden gökyüzünde; güvercinler uça uça gelip havuzun kıyısına kondular. Sağa sola bakındılar, etrafta bir insan ya da bir cin görünmediğinden tüy-giysilerini soyunarak üç genç kız oldular. Sonra, havuza girip yüzdüler, gülüp oynaştılar; hepsi de anadan doğma çıplak ve birer ay parçası kadar güzeldiler. Kızların en yaşlısı, "Ey kardeşlerim, çadırda pusuya yatmış bizi gözetleyen birisi olmasın sakın," dedi; ortanca kız, "Ey kardeşim, Hazreti Süleyman zamanından beri bu çadıra giren olmadı, ne insan ne de cin," diye yanıtladı ve kızların en küçüğü gülerek, "Allah adına, ey kardeşlerim, orada gizlenen biri varsa, eminim benden başkasını almazdı," dedi. Sonra, oynamaya, gülmeye devam ettiler, Canşah'ın tutkuyla kabaran yüreği deli gibi atıyordu, ama ağacın gerisinde saklanmaya devam etti ve böylece görünmeden gözetleyebildi. Kızlar, biraz sonra, giysilerini kıyıda bırakarak havuzun ortasına gittiler. Bunun üzerine, Canşah, havuzun kıyısına bir ok gibi atılarak gönlünü kaptırmış olduğu ve adı Şemsa, yani Güneş-

kız olan kızların en küçüğünün tüy-giysisini kaptı. O zaman, kızlar dönüp onu gördüler ve büyük bir korkuya kapıldılar; ondan utandıkları için iyice suya gömüldüler. Sonra, kıyıya yüzdüler ve yüzüne baktıklarında onun ayın on dördü kadar güzel olduğunu gördüler, ona, "Kimsin, buraya nasıl geldin ve Şemsa Hanım'ın giysilerini neden aldın?" diye sordular; Canşah, "Yanıma gel, sana hikâyemi anlatayım," dedi. Şemsa, "Bu ne iştir, neden kardeşlerimin giysilerini değil de benimkini aldın?' deyince, Canşah, "Ey gözümün nuru, sudan çık, sana kim olduğumu, niçin seni seçtiğimi anlatacağım," dedi. Şemsa, "Ey kurban olduğum, ey gönüller sultanı, giysilerimi ver ki örtünüp yanına geleyim," dedi. Ancak Canşah, "Ey güzeller güzeli Prenses, giysilerini geri verip de aşk hasretinden öleyim mi? Doğrusunu istersen, kuşlar kralı Şeyh Nasır geri dönünceye kadar giysilerini vermeyeceğim," diye yanıt verdi. Şemsa, "Giysilerimi vermeyeceksen biraz geri dur ki kardeşlerim sudan çıkıp giyinsinler ve örtünmem için bana bir şeyler versinler," dedi. Canşah, "Duydum ve itaat ettim," diye yanıtladı ve onlardan uzaklaşarak çadıra girdi; bunun üzerine, üç Prenses sudan çıktı ve daha büyük olan ikisi kendi giysilerini giyinerek Şemsa'ya da uçmasına yetmeyecek bir şeyler verdiler, Şemsa onunla örtünerek sudan çıktı; doğmakta olan bir ay ya da otlamakta olan bir ceylan kadar güzeldi. Sonra, Canşah'ın tahtta oturmuş kendisini beklediği çadıra girdi; onu selamlayıp yakınında bir yere oturdu ve ona, "Ey güzel yüz, hem kendini hem

de beni mahvettin," dedi. Bu sözler üzerine, Canşah, giysileri gözyaşından sırılsıklam oluncaya kadar ağladı; kız, delikanlının kendisine olan aşkından aklının başından gitmiş olduğunu görerek ayağa kalktı, elinden tutarak onu yanına oturttu ve kollarının yeniyle gözyaşlarını silerek, "Ey güzel yüz, ağlamayı kes de bana başından geçenleri anlat," dedi. Bunun üzerine, Canşah, bütün başından geçenleri kıza anlatıp görmüş olduğu her şeyi inceden inceye tarif etti; bütün anlatılanları dikkatle dinleyen genç kız, içini çekerek, "Ey benim efendim, madem ki bana bu kadar sevdalandın, giysilerimi bana geri ver ki kardeşlerimle birlikte halkımın yanına uçayım, onlara bana nasıl muhabbet duyduğunu anlatayım ve bundan sonra geri dönüp seni memleketine götüreyim," dedi. Canşah bunları duyduğunda acı acı ağladı ve, "Bana böyle insafsızca kıyman, söyle Allah aşkına, caiz midir?" dedi. Prenses, "Ey efendim, neden sana insafsızlık edeyim?" diye sordu; delikanlı, "Sana esvabını verecek olursam, benden uzaklara uçarsın, ben de anında ölürüm," diye yanıtladı. Prenses Şemsa buna güldü; kızkardeşleri de güldüler; sonra, Prenses, ona, "Böyle kendini perişan etme, sil gözünün yaşlarını, zira seninle evlenmem icap ediyor," dedi. Bunları söyledikten sonra, Prenses eğilip onu kucakladı, bağrına bastırarak gözlerinin arasından ve yanaklarından öptü. Bir süre birbirlerine sıkı sıkıya sarıldılar, sonra ayrılarak tahta oturdular. Sonra, Prenseslerin en büyüğü bahçeye gidip meyveler ve çiçekler toplayarak döndü; yiyip içtiler, gülüp

eğlendiler. İncecik ve orantılı bedeniyle Canşah'ın güzellikte ve sevimlilikte eline kimse su dökemezdi; Prenses Şemsa, delikanlıya, "Ey sevdiceğim, Allah adına and olsun ki seni çok seviyorum ve seni hiçbir zaman terk etmeyeceğim," dedi. Bu sözleri duyan Canşah'ın yüreği ferahladı, dişlerini göstererek güldü. Bir süre, neşe içinde şen şakrak gülüp eğlenerek oturdular. Zevkin ve neşenin doruğuna ulaştıkları sırada, Kuşlar Meclisi'nden dönen Şeyh Nasır görünüverdi; hepsi ayağa kalkarak onu selamladılar ve elini öptüler. Şeyh Nasır onları nezaketle karşıladı ve oturmalarını işaret etti. Hepsi oturdu, Şeyh, Prenses Şemsa'ya, "Bu delikanlı seni gerçekten çok seviyor; Allah seninle olsun, ona karşı nazik davran, zira o dünyada önemli bir kişi olup bir kral oğludur; babası Kâbil diyarına hükmeder ve onun hükümranlığı kudretli bir imparatorluğu kapsar," dedi. Prenses, "Duydum ve buyruğuna itaat ediyorum," dedikten sonra Şeyh'in elini öptü ve yanında saygıyla durdu. Şeyh, "Eğer hakikati söylüyorsan, yaşadığın sürece ona ihanet etmeyeceğine Allah adına yemin et," dedi. Bunun üzerine, Prenses, Canşah'a asla ihanet etmeyeceğine, onunla muhakkak evleneceğine yemin etti ve, "Bil ki, ey Şeyh Nasır, onu asla terk etmeyeceğim," diye sürdürdü sözlerini. Şeyh, genç kızın yeminine inandı ve Canşah'a, "Sana böyle bir anlaşmayı bahşeden Allah'a şükürler olsun!" dedi. Bunun üzerine, Canşah büyük bir sevince kapıldı ve Prenses'le birlikte gülüp eğlenerek, hoşça vakit geçirerek üç ay Şeyh Nasır'ın yanında kaldılar.

Bu sürenin sonunda, Prenses, Canşah'a, "Seninle memleketine gitmek, orada seninle evlenmek ve orada yaşamak istiyorum," dedi. Canşah, "Emrin başım üstüne," dedi ve Şeyh Nasır'a danışmaya gitti; Şeyh, ona, "Memleketine dön, seni ona emanet ediyorum," dedi. O zaman, Prenses, Şeyh'e, "Ey Şeyh Nasır, söyle ona benim tüy-giysilerimi getirsin," dedi. Bunun üzerine, Şeyh, Canşah'a Prenses'in giysilerini vermesini emretti ve Canşah derhal köşke koşup giysileri getirdi. Prenses tüy-giysilerini giydi ve Canşah'a, "Sırtıma bin, dünyanın dönüş gürültüsünü duymamak için gözlerini yum, kulaklarını tıka, düşmemek için sıkı sıkıya tüylerime yapış," dedi. Canşah kendisine söyleneni yaptı, Prenses uçmak için kanat açarken Şeyh Nasır, "Biraz bekle de, yolunu şaşırmayasın diye sana Kâbil diyarını tarif edeyim," dedi. Böylece, Prenses, Şeyh Nasır sözlerini bitirene, onlara veda edene ve Canşah'a göz kulak olmasını tembihleyene kadar bekledi. Prenses, kızkardeşlerine veda etti, onlara halkının arasına dönmelerini ve Canşah'la başına gelenleri anlatmalarını söyledi; sonra, gecikmeden havalandı ve bir rüzgâr gibi, daha doğrusu bir şimşek gibi uçup gitti. Kızkardeşleri de uçup memleketlerine döndüler ve Prenses'in mesajını halkına ilettiler. Prenses, kuşluk vaktinden ikindi ibadetine kadar (Canşah hep sırtında) uçuşuna hiç ara vermedi; ağaçlarla ve akarsularla dolu bir vadiyi uzaktan seçtiğinde, Canşah'a, "Ağaçları ve yeşillikleri arasında dinlenip geceyi geçirebileceğimiz bu vadiye inmeyi düşünüyorum," dedi. Can-

şah, "Nasıl uygun görüyorsan, öyle yap!" dedi. Bunun üzerine, Prenses, göklerden aşağı süzülerek vadiye indi, üzerinden inen Canşah, Prenses'i gözlerinin arasından öptü ve bir süre bir nehrin kıyısında oturdular; sonra, ayağa kalktılar, karanlık çökene kadar zevk alarak vadide gezip dolaştılar, ağaçlardaki meyvelerden yediler; akşam olunca bir ağacın altına kıvrıldılar ve şafak sökünceye kadar uyandılar. Gün söker sökmez, Prenses kalktı ve Canşah'a üzerine binmesini söyledikten sonra havalanıp öğleye kadar uçtu; öğle üzeri Şeyh Nasır'ın tarif ettiği binaları uzaktan seçti, Kâbil kentine yaklaşmaktaydılar. Prenses göklerden aşağı süzülerek ceylanların dolaştığı, pınarların kaynadığı, nehirlerin aktığı, ağaçları olgun yemişlerle dolu, çiçekler içerisindeki bir düzlüğe, büyük bir ovaya kondu. Canşah, Prenses'in üzerinden inerek onu gözlerinin arasından öptü; o zaman, Prenses, "Ey sevdiceğim, gözlerimin nuru, dünden beri kaç günlük yol geldiğimizi biliyor musun?" diye sordu ve Canşah'ın, "Hayır" yanıtı üzerine, "Otuz aylık yolculuk yaptık," diye yanıt verdi. Canşah, "Allah'a şükürler olsun, sağ salim geldik!" dedi. Sonra, yan yana oturdular, yiyip içtiler, oynaşıp gülüştüler. Onlar böyle hoşça vakit geçirirken, Kral'ın daha önce Prens'e eşlik eden memluklarından ikisi ortaya çıkıvermesin mi? Bunlardan birisi, balıkçı gemisine binerken Canşah'ın atların başında bıraktığı memluk idi, diğeri av sırasında ona eşlik etmişti. Memluklar Canşah'ı görür görmez tanıdılar ve onu selamladılar; sonra, "İzninle, gidip ba-

bana senin gelişini müjdeleyelim," dediler. Canşah, "Gidip durumumdan babamı haberdar edin ve bize çadırlar getirin, ihtişamla kente girmemiz için bizi karşılayacak maiyeti babam hazır edinceye kadar yedi gün burada kalıp dinleneceğiz," dedi.

Askerler hiç vakit yitirmeden dönüp Kral Taygamus'un huzuruna vardılar ve ona, "Müjdeler olsun, ey gün görmüş Kral!" dediler. Kral, "Bana getirdiğiniz müjde ne ola; oğlum Canşah mı geri döndü?" diye sordu, onlar da, "Evet, oğlun yad ellerden geri döndü; şu anda yakınlardaki Kirani çayırında bulunuyor," diye yanıt verdiler. Bunu işiten Kral neşeye boğuldu ve sevincinden düşüp bayıldı; sonra, kendine gelince, Vezir'ine memluklardan her birine yüksek orun giysileri ve yüklüce para vermesini emretti. Vezir, "Duydum ve itaat ettim," diye yanıtladı ve kendisine verilen emri derhal yerine getirerek, onlara, "Yalan ya da doğru, getirdiğiniz müjde karşılığında bunları alın," dedi. Memluklar, "Elbette yalan söylemiyoruz, onunla oturduk, onu selamladık, elini öptük ve o bize çadır götürmemizi emretti, çünkü vezirlerin, emirlerin ve ekâbirin gelip kendisini karşılaması için yedi gün otlakta oturacak," dediler. Kral, "Oğlum ne âlemde?" dedi; "Yanında cennetten çıkma bir huri var," dediler. Bunun üzerine, Kral Taygamus, davul zurna çalınmasını emretti ve Canşah'ın annesiyle emirlerin, vezirlerin ve ülkenin önde gelen beylerinin eşlerine iyi haberin ulaştırılması için ulaklar gönderdi: Kente dağılan tellallar, halkı Prens Canşah'ın geli-

şinden haberdar ettiler. Sonra, Kral, hazırlanıp, Canşah'ın, yanıbaşında oturan Şemsa Hatun'la dinlenmekte olduğu Kirani çayırına gitmek üzere süvari ve piyadeleriyle yola koyuldu; onları gören Canşah ayağa kalkıp gelenleri karşılamak üzere yürüdü; Prens'i tanıyan birlikler bineklerinden inerek onu selamladılar ve elini öptüler; bundan sonra, Prens, önünde tek sıra halinde yürüyen adamlar olduğu halde, babasının yanına kadar geldi; oğlunu gören Kral, atından yere atlayarak onu bağrına bastı ve sevincinden gözyaşlarına boğuldu. Sonra, yeniden atlarına bindiler, sağlarında ve sollarında maiyetleri olmak üzere yol alarak nehrin kıyılarına geldiler; o zaman, birlikler atlarından inerek çadırları ve otağı çattılar, sancakları diktiler, sonra davullar, kösler çalıp borazanlar ve fifreler öttürdüler. Bundan başka, Kral, Prenses Şemsa için kırmızı ipekten bir çadır kurulmasını emretti; tüyden giysilerini çıkarıp göz alıcı giysiler giyen Prenses, çadıra girerek oturdu. Prenses bütün ihtişamıyla çadırda otururken Kral ile oğlu Canşah geldiler; Prenses, Taygamus'u görünce kalkıp önündeki toprağı öptü. Kral, oturduktan sonra sağına Canşah'ı, soluna Prenses'i oturttu, Prenses Şemsa'ya hoş geldin diyerek, oğluna, "Uzun süren yokluğun sırasında başından geçenleri anlat," dedi. Bunun üzerine, Canşah, en başından başlayarak bütün macerasını anlattı; anlatılanları büyük bir hayretle karşılayan Kral, Prenses'e dönerek, "Seni oğlumla birleştiren Allah'a hamdolsun! Hiç şüphe yok ki, bu, onun sınırsız cömertliğindendir! Şimdi

söyle bana, seni memnun etmek için ne yapayım?" dedi.
Prenses, "Senden, bir çiçek bahçesinin ortasında, altından akarsu geçen bir saray yaptırmanı istiyorum," dedi. Kral, "Duydum ve itaat ettim," diye yanıt verdi; tam o sırada, yanında vezirlerin, emirlerin ve kentin önde gelen şahsiyetlerinin eşleri olduğu halde, Canşah'ın annesi çıkageldi. Annesinin geldiğini gören Canşah, çadırdan çıkarak annesini karşılamaya gitti; anne oğul uzun uzun kucaklaştılar; Kraliçe sevinç gözyaşları dökerek şu dizeleri okudu:

"*Gönlüm öyle kabardı ki*
Sevinç beni gözyaşlarına boğuyor:
Gözyaşı sende huy oldu ey gözlerim,
Hüzün ve korku gibi neşe de seni ağlatıyor,"

Sonra, anne oğul, birbirlerine içlerini döküp ayrılığın yüreklerinde biriktirdiği acıları anlattılar. Daha sonra, Kral kendi çadırına gitti, Canşah da annesini kendi çadırına götürdü ve Şemsa Hatun'un hizmetkârlarından biri Prenses'in şu anda Kraliçe'yi selamlamak üzere oraya gelmekte olduğunu haber verinceye kadar oturup dertleştiler. Kraliçe, bunu duyduğunda, kalkıp Şemsa'yı karşılamaya gitti; onu selamladı ve bir süre yanında oturttu. Kısa bir süre sonra da, Kraliçe, soylu kadınlardan, emirlerin ve ekâbirin eşlerinden oluşan maiyeti ile, yanlarında Prenses Şemsa olduğu halde, gelinin kaldığı çadıra döndü ve orada oturdu. Bu arada, Kral Taygamus, askerleri-

ne ve kullarına büyük bahşişler dağıttı, oğlunun dönüşünden duyduğu mutlulukla ziyafetler verdi; eğlenerek, hoşça vakit geçirerek orada on gün konakladılar. Bu sürenin sonunda, Kral, hareket emrini verdi, atlara binildi, Kral'ın sağında ve solunda vezirleriyle mabeyincileri, ardında birlikleri, hiç durmadan yol alarak en mükellef şekilde süslenmiş başkente döndüler; halk evlerini değerli değerli kumaşlarla, mücevherlerle süslemiş, atların ayaklarının altına sırma ve gümüş işlemeli pahalı kumaşlar sermişti. Davullar mutlu haberi yaymak için vuruldu; krallığın önde gelen şahsiyetlerinin sevinerek getirdiği değerli hediyeleri görenlerin ağzı açık kaldı. Bundan başka, dilencileri ve fakirleri doyurdular, on gün süreyle şenlikler düzenlendi; bunları gören Şemsa Hatun neşeye boğuldu. Sonra, Kral Taygamus, mimarları, inşaatçıları ve sanatçıları çağırarak onlara bu bahçede bir saray inşa etmelerini emretti. Adamlar derhal işe giriştiler; Canşah, babasının verdiği emri öğrenince beyaz bir mermer blok getirterek mermerin içini bir çekmece şeklinde oydurdu, Prenses Şemsa'nın uçtuğu tüy-giysisini içine koyarak kapağını erimiş kurşunla kapattı; kutunun yapının temeline konmasını ve üstüne, sarayın üzerinde yükseleceği kemerlerin inşa edilmesini emretti. Emri yerine getirildi ve çok geçmeden inşası tamamlanarak saray dayandı döşendi; duvarlarının altından akan akarsularla bahçenin ortasında yükselen görkemli bir yapı olmuştu. Bundan sonra, Kral, Canşah'm evliliğinin en görkemli törenlerle kutlanmasını emret-

ti; gelini büyük bir yürüyüş alayıyla kaleye getirdiler ve bırakıp gittiler. Şemsa Hatun saraya girdiğinde tüy-giysisinin kokusunu aldı, nerede olduğunu anladı ve onu almaya karar verdi. Böylece, geceyarısına kadar bekledi ve Canşah derin uykuya daldığında kalkıp kutunun kemerler altında gömülü olduğu yere gitti, duvar boyunca yeri oyarak kutuya ulaştı, kurşun kapağını kırarak giysisini çıkardı ve giydi. Sonra, uçarak sarayın en yüksek noktasına kondu ve içeridekilere bağırarak, "Yalvarırım, Canşah'ı bana getirin de veda edeyim," dedi. Canşah'a haber verdiler; Prens dışarı çıkıp da Şemsa'nın tüy-elbisesini giyerek çatıya konmuş olduğunu gördüğünde, ona, "Neden yaptın bu işi?" diye sordu. Şemsa, "Ey sevdiceğim, gözlerimin nuru, kalbimin meyvesi, Allah adına seni her şeyden çok seviyorum; seni dostlarına ve memleketine getirmiş olmaktan, anneni babanı görmüş olmandan dolayı çok mutluyum. Şimdi, sen de beni, benim seni sevdiğim kadar seviyorsan, beni bulmaya Takni'ye, Mücevherler Şatosu'na gel," dedi ve ailesiyle dostlarını bulmak üzere derhal uçarak gözden yitti; umutsuzluktan öleyazan Canşah düşüp bayıldı. Kral Taygamus'u durumdan haberdar ettiler; Kral derhal atına atlayarak saraya sürdü ve oğlunun yerde hareketsiz yattığını gördü; oğlunun, sevdiğini yitirmiş olmanın acısıyla bayılmış olduğunu anladı ve acı gözyaşları dökerek oğlunun yüzüne gülsuyu serpti. Prens kendine gelip babasının başucunda oturmakta olduğunu görünce, eşini kaybetmiş olma düşüncesiyle ağladı. Kral, başına

ne iş geldiğini sordu. Prens, "Bil ki, ey babacığım, Şemsa Hatun, Cin Padişahı'nın kızlarındandır ve (bütün olup bitenleri anlatarak) şunu, şunu, şunu yaptı," dedi. Kral, "Evladım, durum böyleyse kendini üzmen gerekmez, zira ülkedeki bütün tüccarları ve gezginleri toplar, onlara bu şatoyu sorarım. Eğer şatonun nerede olduğunu bulabilirsek, oraya kadar gider Prenses Şemsa'yı halkından isteriz ve inşallah Kâdiri Mutlak Allah onu sana geri verir de evliliğini tamama erdirirsin!" dedi. Sonra, gidip hiç vakit yitirmeden dört vezirini çağırttı ve kentteki bütün tüccar ve gezginleri toplamalarını, Mücevherler Şatosu Takni hakkında onları sorguya çekmelerini emretti ve, "Her kim ki orayı biliyorsa ve önümüze düşüp bizi oraya götürürse, ona elli bin altın vereceğim," diye tamamladı sözlerini. Derhal harekete geçen vezirler Kral'ın buyruğunu uyguladılar, ama tüccarlardan olsun, gezginlerden olsun hiçbir Allah'ın kulu Mücevherler Şatosu Takni hakkında bir şey bilmiyordu; vezirler gelip durumu Kral'a bildirdiler. Bunun üzerine, Kral, benzerleri saraylardan başka bir yerde bulunamayacak güzel esir kızlar, cariyeler, şarkıcılar ve çalgıcılar getirilmesini emretti ve Canşah'ı eğlendirip avutsunlar diye bunları Prens'e gönderdi. Bundan başka, Mücevherler Şatosu Takni'yi soruşturmaları için bütün diyarlara, adalara ve iklimlere ulaklar ve casuslar yolladı; bunlar iki ay boyunca sorup soruşturdular, ama kimse orayla ilgili bir haber elde edemedi. Dönüp durumu Kral'a bildirdiler; Kral acı gözyaşlarına boğuldu ve oğ-

lunun yanına gittiğinde onu cariyeler, şarkıcılar arasında, arp, kanun ve daha birçok çalgıyı çalan insanların arasında oturur buldu, ama hiçbiri onu avutamıyor, Şemsa Hatun'u unutturamıyordu. Taygamus, "Bu Mücevherler Şatosu'nu bilen kimseyi bulamıyorum, ey oğul, ama sana ondan daha güzelini bulurum," dedi. Canşah bu sözleri duyduğunda gözlerinden yaşlar boşandı ve şu iki beyti okudu:

"*Sabrım tükendi, tutkumda azalma yok*
Bütün bedenim aşk ateşiyle cayır cayır yanıyor,
Şemsa'yla yollarımız ne zaman birleşecek?
Bütün kemiklerim tutkunun ateşiyle çürüyor!"

O günlerde, Kral Taygamus ile çok sayıda birliği, savaşçısı ve pehlivanı bulunan Kefid adlı bir Hint Kralı arasında ölümcül bir kan davası vardı; Kral Kefid'in emrinde kudretli bin kabile şefi vardı, bu şeflerin her biri dört bin süvari toplayabiliyordu. Kefid her biri bin kaleyle korunan bin kente hükmediyordu; dört veziri ve hükmü altında emirler, prensler ve vasalları vardı; Kefid, orduları bütün dünyaya yayılmış olan çok kudretli ve yiğit bir kraldı gerçekten de. Kral Taygamus bu krala savaş açmış, ülkesini yağmalamış, adamlarını kılıçtan geçirip hazinelerini yağmalamış bulunuyordu. Ama Kral Taygamus'un, oğlunun derdine düşmüş olması yüzünden devlet işlerini yüz üstü bıraktığı, birliklerinin azalıp zayıf düştüğü haberi Kral Kefid'e ulaştığında, vezirlerini ve emirlerini toplayıp onlara, "Kral Taygamus'un

vaktiyle yurdumuzu istila etmiş, varımızı yoğumuzu yağmalamış, babamı ve kardeşlerimi öldürmüş olduğunu hepiniz biliyorsunuz; içinizde hiç kimse yok ki Taygamus toprağını soyup soğana çevirmemiş, malına mülküne ve karılarına el koymamış, bir yakınını kılıçtan geçirmemiş olsun. Taygamus'un bugünlerde oğlu Canşah'ın derdine düştüğünü, birliklerinin azalıp zayıfladığını duydum. Ondan öç alma vakti geldi. Taygamus üzerine yürüyüşe geçmeye hazırlanın, savaş koşumlarını koşun; hiçbir şeyin sizi engellemesine ya da geciktirmesine izin vermeyin; varalım üzerine, onu ve oğlunu öldürüp krallığını ele geçirelim," dedi.
Bu sözleri duyunca, hepsi de, "Duyduk ve itaat ettik," dediler ve derhal hazırlıklara girişip asker toplamaya başladılar; bu hazırlıkları aralıksız üç ay sürdürdüler ve hepsi hazır olunca davullar çalıp borazanlar öttürdüler, bayrak ve sancaklarını salladılar; o zaman, Kral Kefid ordusunun başına geçti ve Kâbil diyarının sınırlarına varıncaya kadar yol aldılar; sınıra varınca, yakıp yıkmaya, kırıp geçirmeye başladılar; yaşlıları kılıçtan geçirip gençleri esir ettiler. Bu haberler kulağına ulaştığında Kral Taygamus büyük bir öfkeye kapıldı; devletin önde gelen kişilerini ve komutanlarını toplayarak onlara, "Bilin ki, Kral Kefid hükmettiğimiz topraklara saldırmıştır; muradı bizimle savaşmaktır; ancak Yüce Allah'ın bileceği sayıda birliğe ve savaşçıya kumanda etmektedir; ne düşünürsünüz?" dedi. Komutanlar, "Ey gün görmüş Kral, üzerine varıp savaşa tutuşalım ve

ülkemizden sürüp atalım, işte düşüncemiz budur," dediler. Bunun üzerine, Kral, onlara savaşa hazırlanmalarını emretti; onlara zırh yelekler, göğüslük zırhlar, miğferler, kılıçlar ve savaşçıları yere serecek, en güçlü pehlivanları alt edecek türden çeşitli savaş araç gereci getirtti. Birlikler, yiğitler, pehlivanlar bir araya toplandı, sancaklarını çekip davullar çaldılar, borular, borazanlar öttürdüler, ziller çaldılar; Kral Taygamus ordusunun başına geçerek Hint ordularını karşılamak üzere yürüyüşe geçti. Ve düşmana yaklaştıklarında, Taygamus, ordusuna durma emrini verdi ve ordu Kâbil'in sınırına pek uzak olmayan Zahran Vadisi'nde[15] kamp kurarken, Taygamus, aşağıdaki mektubu taşıyan bir ulağı Kral Kefid'e yolladı. "Bil ki, bu yaptığın ancak alçaklara hastır; eğer bir kral olsaydın, bir kral oğlu olsaydın ne bunları yapardın ne de krallığımı istila eder, uyruklarını öldürür, mallarına, canlarına zarar verirdin. Bilesin ki, bu, zalim bir hükümdarın hareket tarzıdır! Gerçekten de, krallığımı yağmalamaya cüret edeceğini bilse idim, sen gelmeden ben senin üzerine gelir, bunca yolu gelmeni engellerdim. Bununla birlikte, şimdi bile geri çekilecek ve aramızdaki düşmanlığa son verecek olursan, ne âlâ; yok geri dönmeyecek olursan, er meydanında karşıma çıkar, kılıç ve kargıda benimle boy ölçüşürsün." Son olarak, mektubunu mühürleyip ordusundan bir subaya verdi ve kendisine haber-

15) Çiçekli Vadi anlamına gelen Zahran Vadisi, Medine yakınlarındadır. (ç.n.)

ler getirmesi için casuslar eşliğinde gönderdi. Ulak, mektupla birlikte yola çıktı ve düşman kampına yaklaştığında, mavi ipekliden flamaları olan çok sayıda ipek ve atlas çadırla, bu çadırların arasında kalabalık bir muhafız ordusuyla çevrili, kırmızı atlastan büyük bir çadırı seçti uzaktan. Ulak, bu çadıra varıncaya kadar durmadı; sorduğunda bunun gerçekten de Kral Kefid'in çadırı olduğu ortaya çıktı; Kral, emirlerinin, vezirlerinin ve devlet büyüklerinin arasında, mücevher kakmalı bir sandalyede oturuyordu. Ulağın mektubu çıkarması üzerine, anında çok sayıda muhafız üstüne gelerek mektubu elinden alıp Kral'a götürdüler; Kefid mektubu okudu ve ona bir cevap yazdı: "Kral Taygamus şunu bilsin ki, muradımız kanımızı yerde komamak, öcümüzü almaktır, saltanatına son vermek, yaşlıları öldürüp gençleri esir etmektir. Yarın er meydanında karşıma çık da kılıcı, kargıyı nasıl kullandığını görelim." Sonra, mektubu mühürleyerek ulağa verdi, o da Kral Taygamus'a götürdü, önünde yere kapanıp ellerinin arasından toprağı öptükten sonra mektubu teslim etti.

Sonra, "Ey gün görmüş Kral, süvari ve piyade olarak sayısız savaşçı gördüm, öyle ki, miktarı hakkında hiçbir tahminde bulunamaycağım," diyerek gördüğü her şeyi Kral'a anlattı. Taygamus mektubu okuyup yazılanları anladığında çok büyük bir hiddete kapıldı ve veziri Ayn Zar'a atına atlayıp bin süvariyle geceyarısı Kefid'in ordusuna baskın vermesini ve hepsini kılıçtan geçirmesini emretti. Ayn Zar, "Duyduk ve itaat ettik,"

diye yanıt verdi ve derhal emri yerine getirmeye koştu. İmdi, Kral Kefid'in de Getrefan[16] adında bir veziri vardı; Kefid de vezirine, yanına beş bin süvari alarak Kral Taygamus'un ordusuna aynı şekilde saldırmasını emretti. Böylece, Getrefan, geceyarısına kadar verilen emri yerine getirmek üzere yola koyuldu. Ve Vezir Getrefan'ın adamlarıyla Vezir Ayn Zar'ın adamları yarı yolda karşılaştılar. İki taraf derhal kavgaya tutuşarak tan atana kadar kıyasıya dövüştüler, şafak sökerken Kefid'in adamları bozguna uğrayarak darmadağın geri çekildiler. Kefid bunu gördüğünde hudutsuz bir hiddete kapılarak kaçaklara, "Yazıklar olsun size! N'oldu size böyle? Nerede sizin komutanlarınız?" dedi; onlar da, "Ey gün görmüş Kral, Vezir Getrefan Kral Taygamus'un ordusuna baskın vermek üzere giderken yarı yolda süvarileri ve pehlivanlarıyla üzerimize gelmekte olan Vezir Ayn Zar'ın adamlarına rastladık; Zahran Vadisi'nin yamaçlarında karşı karşıya geldik; ama düşmanın ortasına düşmüştük, geceyarısından sabaha kadar dişe diş, göze göz vuruştuk; her iki taraf da çok kayıp verdi. Sonra, Vezir ile adamları bağırarak fillerin yüzlerine şiddetli darbeler indirmeye başladı; böylece, filler, korkuya kapılıp korkunç böğürtülerle gerisingeri dönüp, süvarileri ezerek kaçmaya başladılar, toz dumandan göz gözü görmüyordu. Su gibi kan aktı; kaçmasaydık son ferdimize kadar hepimiz kırılırdık," dediler. Bunları işiten Kral Kefid, "Gün yüzü görmeye,

16) Mağrur ya da alıngan. (ç.n.)

sürüm sürüm sürünesiniz!" diye bağırdı. Bu arada, Vezir Ayn Zar, Kral Taygamus'un yanına dönerek olup biteni anlattı. Kral onun sağ salim dönmüş olmasına çok sevindi ve zafer şerefine davulların çalınmasını, borazanların öttürülmesini emretti; bundan sonra, birliklerini topladı ve pehlivanlarının en güçlü kuvvetlilerinden iki yüzünü kaybetmiş olduğunu gördü. Sonra, Kral Kefid, ordusunu savaş alanına indirdi ve savaşçılarıyla pehlivanlarının en cesurlarından seçilerek fillere bindirilmiş üç yüz komutanın komutasında, her biri on bin süvariden oluşan on beş hat oluşturmalarını emretti. Yiğitler sancak ve bayraklarını çekerek savaşmak üzere ileri atılırken davul ve borazanları çaldırdı. Kral Taygamus'a gelince, birliklerini onar bin süvariden oluşan on sıra halinde dizdi; sağında ve solunda yüz pehlivanı vardı. İki ordu, namlı şövalyeleriyle birbirinin üzerine atıldı; askerin çokluğundan engin ova daralmıştı; davul, zil, borazan, obua seslerinden, atların toynaklarının gökgürültüsünü andıran gürültülerinden ve insanların haykırışlarından kulaklar sağır oluyordu. Başlarının üzerini toz bulutundan bir çadır örttü ve günün ilk ışıklarından karanlık çökünceye kadar mübalağa cenk edildi; karanlık basınca, ordular birbirlerinden ayrılarak her biri kendi kampına çekildi. Yoklama yaptırıp beş bin kayıp verdiklerini öğrenen Kral Kefid küplere bindi; Kral Taygamus adamlarını topladığında, kaybının en yiğitlerinden üç bin kişi olduğunu görerek çok öfkelendi. Ertesi sabah, Kral Kefid yeniden ovaya indi ve askerle-

rini önceki günkü gibi sıraya soktu; adamlarının her biri zaferi kendilerinin kazanması için canla başla uğraşıyordu; Kral Kefid, adamlarına dönüp, "İçinizden kim ortaya çıkıp dövüş faslını bize açacak?" diye seslendi. Barkayık adında güçlü bir savaşçı, safından ayrılıp öne çıktı; Kral'ın yanına gelince filinden aşağı atladı, Kral'ın önündeki toprağı öperek teke tek dövüşmek için iznini istedi. Sonra, yeniden filine binerek hayvanını savaş meydanının ortasına sürdü ve, "Var mı karşıma çıkma cesaretini gösterecek kimse? Var mı benimle teke tek dövüşecek yiğit? Var mı bu şerefli göreve talip?" diye haykırdı. Kral Taygamus, bunu işitince, birliklerine dönüp, "İçinizden kim bu babayiğitle teke tek dövüşecek?" diye sordu. Güçlü kuvvetli bir şövalye, safından çıkarak Kral'ın önüne geldi ve Kral'ın önündeki toprağı öperek Barkayık ile dövüşe tutuşmak için iznini istedi. Sonra, yeniden atına atlayarak Barkayık'ın karşısına çıktı; Barkayık, "Kimsin, adın ne, tek başına karşıma çıkıp meydan okuman bir şaka mı?" diye sordu. Kâbilli pehlivan, "Ben, Kamkil oğlu Gazanfer'im,[17]" diye yanıt verdi; öteki, "Memleketimde senden söz edildiğini duydum; denk bir dövüş olacak, hadi davran!" dedi. Bu sözleri işiten Gazanfer, uyluğuna asılı demir gürzünü çıkardı; Barkayık en iyi kılıcını eline aldı ve birbirlerinin üzerine atıldılar; Barkayık, kılıcını Gazanfer'in başına indirdi, ama miğfer bu darbeyi savuşturdu, Gazanfer bu hamleden bir zarar gör-

17) Aslan (ç.n.)

medi; bundan sonra, Gazanfer, Barkayık'ın başına gürzüyle müthiş bir darbe indirerek onu filin sırtından yere düşürdü ve öldürdü. Bunun üzerine, Gazanfer'e, "Kardeşimi öldüren sen kimsin?" diye bağıran bir başkası çıktı ortaya ve kargısını Gazanfer'e öyle kuvvetle savurdu ki kargı Gazanfer'in uyluğunu delerek halka zırhını etine çiviledi. Gazanfer, duyduğu büyük acıya rağmen kılıcını çekerek bir vuruşta Barkayık'ın kardeşini iki bölük etti ve o kanlar içinde debelenirken Kâbil'in pehlivanı dörtnala Kral Taygamus'un yanına döndü. Kral Kefid, pehlivanlarının öldüğünü görünce, birliklerine, "Savaş meydanına inin, var gücünüzle vurun!" diye haykırdı. Kral Taygamus da aynı emri verdi ve iki ordu amansız bir savaşa tutuştu. Atlar kişner, insanlar haykırır, kılıçlar parıldarken davullar ve borazanlar çalınıyor; süvariler birbirlerinin üzerine atılıyor, yiğitler karşı karşıya geliyordu; mızrak korkusu yüreklerden silinirken, savaş naralarından ve birbirine çarpan zırh, kalkan ve kılıç sesinden başka ses duyulmuyordu. Ölen öleneydi, oluk gibi kan aktı ve savaşçılar, güneş gök kubbeden çekilene kadar, göğüs göğüse çarpışmaktan geri durmadılar; güneş batınca Krallar ordularını geri çektiler; her ordu kendi kampına döndü. Sonra, Kral Taygamus adamlarını saydırdı ve beş bin kayıp verdiğini, dört sancağın paramparça olduğunu görerek fena halde öfkelendi. Öte yandan, Kral Kefid de aynı şekilde birliklerini saydırdı ve en yiğitlerinden altı bin kayıp verildiğini ve dokuz sancağın yerle yeksan olduğunu gör-

dü. İki ordu da savaş alanına inmeyip silah elde üç gün dinlendi; bu sürenin sonunda Kral Kefid bir mektup yazarak (anne tarafından akraba olduğunu iddia ettiği) Fakun al-Kalb adındaki bir Kral'a gönderdi; o da derhal asker toplayarak Hint Kralı'nın yardımına koştu.
Kral Taygamus yerinde rahat rahat otururken, birisi gelerek, "Uzaktan bir toz bulutunun kalkıp güneşi örttüğünü görüyorum," dedi. Bunun üzerine, Kral, hemen bir grup askere gidip bunun ne anlama geldiğini öğrenmelerini emretti; "Duyduk ve itaat ettik," diye bağıran grup hemen yola çıktı ve çok geçmeden geri dönerek Kral'a, "Ey Kral, toz bulutuna yaklaştığımızda, rüzgâr tozu araladı ve her birinin altında üçer bin atlı bulunan yedi sancak gördük; atlılar Kral Kefid'in kampına doğru gitmekteler," dediler. Sonra, Kral Fakun, Hint Kralı ile buluştu ve onu selamlayarak, "Ne âlemdesin, giriştiğin bu savaş da neyin nesi?" diye sordu; Kefid de, "Kral Taygamus'un benim düşmanım ve babamla kardeşlerimin katili olduğunu bilmiyor musun? Bu yüzden buraya onunla savaşıp öcümüzü almaya geldim," diye yanıtladı. Fakun, "Güneşin inayeti üzerine olsun!" dedi; Hint Kralı, Kral Fakun al-Kalb'i kendi çadırına götürdü ve onun yanında bulunmasından büyük bir sevinç duydu. Düşman iki kralın durumu işte böyleydi; Canşah'a gelince, iki ay boyunca sarayından dışarı adım atmadı; ne babasını gördü ne de hizmetindeki kızlardan birini yanına kabul etti; bu sürenin sonunda rahatı kaçtı, huzursuzlandı ve hizmetkârlara, "Babamın ba-

şına bir iş mi geldi ki beni ziyaret etmiyor?" diye sordu. Babasının Kral Kefid ile savaşmakta olduğunu söylediler; bunun üzerine, Canşah, "Bana atımı getirin de, babamın yanına varayım," dedi. "Duyduk ve itaat etik," diyerek atını getirdiler, ama Canşah kendi kendine, "Kafam kendimle ve aşkınla ilgili düşüncelerle ziyadesiyle meşgul, iyisi mi ben Yahudi kentinin yolunu tutayım; kim bilir, belki şansım yaver gider de şu beni yakut işi için tutan tüccarla karşılaşırım, o da bana yine ilk seferindeki gibi davranır; iyiliğin nereden geleceğini kimse bilemez," dedi. Böylece, Canşah, yanına bin atlı alıp yola koyuldu; halk, "Nihayet Canşah babasının yanında savaşmaya gitti," dedi. Canşah'la adamları karanlığa kadar durmadan yol aldılar, hava kararırken büyük bir çayıra vardılar ve geceyi geçirmek için konakladılar. Adamlarının hepsinin uykuya daldığından emin olur olmaz, Canşah, gizlice kalktı, kuşağını sardı, atına atlayıp Bağdat'ın yolunu tuttu; zira Yahudiler'den her iki yılda bir Bağdat'a bir kervanın geldiğini duymuştu ve bir sonraki kafile gelmeden oraya varmak niyetindeydi. Adamları sabahleyin uyanınca Prensi de atını da göremediler; atlarına binip sağı solu kolaçan ettiler, ama izine rastlayamadılar; o zaman, babasına gidip oğlunun ne yaptığını anlattılar; bunun üzerine, Kral Taygamus hudutsuz bir öfkeye kapıldı, tacını başından çıkarıp yere çaldı; ağzından kıvılcımlar saçarak, "Allah büyüktür! Hakikaten oğlumu yitirdim, düşmansa hâlâ önümde," dedi. Ama vezirleri ve kendisine biat etmiş kralları, "Sabırlı ol, ey gün görmüş

Kral! Sabrın sonu selamettir," dediler. Bu arada, sevdiğinden ayrı düşmüş ve babasına yanan Canşah'ın yüreği dağlanıyor, ağlamaktan şişmiş gözlerine ne gece ne de gündüz uyku giriyordu. Ama babası, ordusunun kayıplarının arttığını işittiğinde, savaşmaktan vazgeçip Kral Kefid'in önünden kaçarak Kâbil'e çekildi, kentin kapılarını kapatıp duvarlarını berkitti. Bunun üzerine, Kral Kefid, peşinden gelerek kentin önlerine yerleşti; yedi gece, sekiz gündüz süren çarpışmalardan sonra yaralarını sarmak için çadırına çekildi; bu arada, kent halkı elinden geldiğince kendini savundu; duvarları takviye ettiler, üzerine mancınıklar ve daha başka savaş makineleri yerleştirdiler. İşte iki hükümdarın durumu böyleydi, aralarındaki savaş bu minval üzre yedi yıl sürdü.

Canşah'a gelince, dere tepe dümdüz gitti, ıssız çöllerden, bozkırlardan geçti ve ne zaman bir kasabaya ya da kente gelecek olsa Mücevherler Şatosu Takni hakkında sorular sordu, ama kimse orayı bilmiyordu; herkes, "Doğrusu bu ya, böyle bir yer bilmiyoruz, adını bile duymadık," diyordu. En sonunda, Yahudi kenti hakkında bir tüccardan bir şeyler öğrendi; bu kentin Uzakdoğu'da olduğunu söyleyen tüccar, sözlerine devamla, "Bir kervan tam da bu ay, Hindeli'ndeki Mizrakan kentine gitmek üzere yola çıkacak; istersen bize katıl; biz Horasan'a, sonra da Şima'un'a ve Harezm'e gideceğiz, ki oradan Yahudi kenti bir yıl üç ay çeker," dedi. Böylece, Canşah, kervanın hareketine kadar bekledi; kervan yola çıkın-

ca onlara katıldı ve birlikte yola revan oldular ve Mizrakan kentine vardılar; orada boşu boşuna Mücevherler Şatosu Takni hakkında sorular sorduktan sonra yeniden yola koyuldu ve büyük zorluklara, tehlikelere, aşırı açlık ve susuzluğa katlanarak Şima'un kentine ulaştı. Orada Yahudi kentini sordu soruşturdu; Yahudi kentine götüren yolu ona gösterdiler. Canşah derhal yola revan oldu, gece gündüz yol alarak, maymunları atlattığı yere geldi ve yolculuğa devam ederek karşı yakasında Yahudi kentinin uzandığı nehre ulaştı. Nehrin kıyısında oturdu, cumartesi gününün gelmesini ve Yüce Yaradan'ın emriyle nehrin kurumasını bekledi; o gün gelince yürüyüp nehri geçerek kente girdi ve daha önceki gelişinde kaldığı evin kapısını çaldı. Yahudi ile ailesi onu selamladılar ve gelişine çok sevindiler; önüne yiyecek içecek koyarak, "Bunca zaman nerelerdeydin?" diye sordular; o da, "Yüce Allah'ın krallığında," diye yanıt verdi. Canşah, o gece onlarla yattı ve ertesi sabah kentte dolaşmaya çıktı ve çok geçmeden bir tellalın, "Ey ahali, kim yarım günlük çalışma karşılığında bin altın ve güzel bir köle kız kazanmak ister?" diye bağırdığını işitti. Canşah, tellala gidip, "Bu işi ben yaparım," dedi. Tellal, "Beni takip et," diyerek onu Yahudi tüccarın daha önce gitmiş olduğu evine götürdü ve tüccara, "Bu delikanlı, arzunu yerine getirecek," dedi. Canşah'ı tanımayan tüccar onu buyur etti, Harem'ine götürerek önüne yiyecek içecek koydu; Canşah yiyip içti. Sonra, tüccar parayı getirdi ve geceyi birlikte geçireceği güzel cariyeyi kendisine tes-

lim etti. Şafak söker sökmez, Canşah, parayı ve kızı daha önce kaldığı evin sahibi olan Yahudi'ye götürdükten sonra tüccarın yanına döndü; atlara binerek başı bulutlara ağan bir dağı eteklerine kadar gittiler; orada, tüccar, bir bıçak ve ipler çıkararak, Canşah'a, "Kısrağı yere yık," dedi; Canşah kısrağı yere yıkıp dört ayağını iplerle bağladı; tüccarın emrettiği gibi hayvanı öldürdü, başını, ayaklarını kesti, karnını yardı. Bunun üzerine, tüccar, "Sen karnına girdikten sonra ben karnını dikeceğim, içeride her ne görürsen bana anlatacaksın; aldığın ücret bunun içindir," dedi. Böylece, Canşah'ın kısrağın karnına girmesinden sonra, tüccar, hayvanın karnını dikti, sonra belirli bir uzaklığa çekilerek gizlendi. Bir saat geçti, geçmedi ki gökte beliren büyük bir kuş hızla aşağı dalarak hayvan leşini pençeleriyle kaptığı gibi havalandı. Sonra, kuş, dağın zirvesine kondu, avını yiyecekti ki, kuşun niyetini sezen Canşah bıçağını çekerek kısrağın karnını yardı ve ortaya çıktı. Canşah'ın ortaya çıkmasından ürken kuş uçup gitti. Canşah, aşağısını görebileceği bir yere giderek aşağı baktı; bir serçe büyüklüğünde görünen tüccar, dağın eteğinde bekliyordu. Canşah, "İsteğin nedir, ey tüccar?" diye bağırdı. Yahudi, "Etrafındaki taşlardan bana at ki, ben de sana iniş yolunu tarif edeyim," diye yanıt verdi. Canşah, "Sen, bunu bana beş yıl önce de yapan adamsın; senin yüzünden aç kaldım, susuz kaldım, çok perişanlık çektim; şimdi beni bir kez daha buraya getirdin; senin niyetin beni mahvetmektir. And olsun ki, sana zırnık atmayacağım!" dedikten sonra dön-

dü, Kuşların Kralı Şeyh Nasır'ın yaşadığı yere doğru yürümeye başladı.
Ve gözleri yaşlı, yüreği kabarmış, acıktığında yerde bulduğu otlardan yiyerek, susadığında önüne çıkan derelerin suyunu içerek, durup dinlenmeden, günler geceler boyunca yürüdü, yürüdü; sonunda Hazreti Süleyman'ın şatosu göründü; Şeyh Nasır şatonun kapısında oturmaktaydı. Canşah adımlarını hızlandırdı ve gidip Şeyh Nasır'ın elini öptü; Şeyh onu selamladı, buyur etti ve, "Ey oğul, seni gözler nuru, gönüller sultanı Prenses Şemsa ile göndermiştim, ne oldu da buraya geri döndün?" dedi. Canşah ağlayarak başından geçen her şeyi, Şemsa'nın 'beni seviyorsan peşimden Mücevherler Şatosu Takni'ye gel' diyerek kendisinden nasıl kaçtığını anlattı; yaşlı adam, hayretler içerisinde, "Allah hakkı için, ey oğul, orayı bilmiyorum, Hazreti Süleyman'ın yetkisiyle de hayatımda adını duymadım," dedi. Canşah, "Ne yapacağım ben? Aşk hasretinden ölüyorum," dedi. Şeyh Nasır, "Kuşlar gelene kadar sabret, o zaman onlara Mücevherler Şatosu Takni'yi sorarız, şansımız varsa içlerinden birisi orayı biliyordur," dedi. Bu sözler üzerine içine su serpilen Canşah, saraya girerek, doğruca, üç genç kızı gördüğü, göle bakan odaya gitti. Bundan sonra, bir süre Şeyh Nasır'la yaşadı; bir gün, otururlarken, Şeyh Nasır, "Ey oğlum, sevin, çünkü kuşların gelme vakti yaklaşıyor," dedi. Canşah bu haberi duyduğuna çok sevindi; birkaç gün sonra kuşlar gelmeye başladı; Şeyh Nasır, "Ey oğul, şu büyülü formülleri öğrenip benimle kuşları karşılamaya

gel," dedi. Çok geçmeden, kuşlar, tür tür ardına uçarak gelip Şeyh Nasır'ı selamladılar; Şeyh onlara Mücevherler Şatosu Takni'yi sordu, hepsi de, "Hiç böyle bir yer duymadık," yanıtını verdiler. Bu sözler üzerine, Canşah, düşüp bayılana dek acı gözyaşları döktü; o zaman, Şeyh Nasır, büyük bir kuşu çağırarak, ona, "Bu delikanlıyı Kâbil diyarına götür," dedi ve ona Kâbil diyarıyla oraya giden yolu tarif etti. Sonra, Canşah'ı kuşun sırtına oturtarak, "Dik otur, iki yana da sakın eğileyim deme, yoksa havada paramparça olursun, dünyanın dönüşünden ve denizlerin gümbürtüsünden sersemlememek için kulağını rüzgâra tıka," diye tembihte bulundu. Canşah, kendisine söylendiği gibi davranmaya karar verdi ve kuş sırtında Canşah'la göklere yükselip bir gündüz ve bir gece uçarak Hayvanlar Kralı Şah Bedri'nin yanına kondu ve binicisine, "Şeyh Nasır'ın tarif ettiği yoldan saptık," dedi. Sırtında Canşah'la yeniden havalanacaktı ki, Canşah, "Var git yoluna, beni burada bırak; ya burada ölürüm ya da Mücevherler Şatosu Takni'yi bulurum, ama asla memleketime dönmem," dedi. Bunun üzerine, kuş, Canşah'ı Hayvanlar Kralı Şah Bedri'nin yanında bırakarak uçup gitti. O zaman, Kral, "Ey evlat, kimsin ve şu ötelerdeki kuşla nereden gelirsin?" diye sordu. Bunun üzerine, Canşah, baştan sona bütün hikâyesini anlattı ona; anlatılanları hayretle karşılayan Şah Bedri, "Hazreti Süleyman'ın yetkisiyle, bu şatoyu bilmiyorum, ama uyruğum olan hayvanlardan birisi biliyorsa, ona cömert bir ödül vererek seni oraya göndeririz," de-

di. Bu sözlere Canşah acı acı ağladı, ama çabucak kendini topladı ve Şah Bedri'nin yanında kaldı; kısa bir süre sonra, Hayvanlar Kralı, ona, "Ey evlat, şu tabletleri al ve oarda yazılı olanları zihnine kazı; hayvanlar geldiğinde onlara Mücevherler Şatosu'nu sorarız," dedi.
Canşah, Kral'ın kendisine söylediği gibi yaptı ve çok geçmeden, hayvanlar tür tür ardına gelip Şah Bedri'yi selamladılar; Şah onlara Mücevherler Şatosu Takni hakkında sorular sordu, ama hepsi de, "Ne biliyoruz, ne de duyduk," diye yanıtladılar. Canşah buna ağlayıp kendisini Şeyh Nasır'ın şatosundan getiren kuşla gitmediğine yandı, ama Şah Bedri, "Üzülme, ey evladım, çünkü benim bir ağabeyim var: yüce Kral Şimak; Hazreti Süleyman'a karşı geldiği için bir zamanlar onun tutsağıydı; cinler âleminde ondan ve Şeyh Nasır'dan daha yaşhsı bulunmaz. O, bu şatoyu biliyor olabilir. Ne de olsa bu diyarın tüm cinlerine hükmetmektedir," dedi. Bunları diyerek Canşah'ı bir hayvanın sırtına bindirdi ve kardeşine iletilmek üzere bir mektup vererek Canşah'ı ona emanet etti. Hayvan, sırtında Canşah'la derhal yola çıkarak Kral Şimak'ın oturduğu yere gelinceye kadar günler geceler boyunca yol aldı. Kral uzaktan görününce hayvan durdu; o zaman, Canşah yere atladı ve yürüyerek huzura vardı. Sonra Kral'ın elini öpüp kardeşinin mektubunu verdi. Kral, mektubu okudu ve yazılanları anlayınca Prens'i buyur etti ve, "Allah adına and olsun ki, ey oğul, ömrümde bu şatoyu ne gördüm, ne de duydum," dedi; sonra, (Canşah gözyaşlarına bo-

ğulurken) "ama bana hikâyeni, kim olduğunu, nereden gelip nereye gittiğini anlat," diye sürdürdü sözlerini. Bunun üzerine, Canşah, hikâyesini başından sonuna kadar anlattı; anlatılanları şaşkınlıkla dinleyen Şimak, "Ey evladım, Hazreti Süleyman'ın bile bu şatoyu görmüş ya da duymuş olduğuna inanmıyorum; ama, ey oğul, dağlarda yaşayan son derece yaşlı bir Keşiş biliyorum; bütün kuşlar, hayvanlar ve cinler ona itaat ederler, çünkü lanetinin ve büyülerinin kuvveti yüzünden istemeye istemeye kendisine itaat edinceye kadar Cin krallarına büyü yapmaktan geri durmaz; şimdi tüm kuşlar ve hayvanlar onun hizmetindedirler. Ben kendim de bir zamanlar Hazreti Süleyman'a karşı geldiydim, Hazreti Süleyman o zaman ustalığı, büyüleri ve irfanıyla benimle baş edebilecek tek kişi olan bu Keşiş'i göndermişti üzerime; o beni yakalayıp hapsetti, işte o zamandan beri onun hizmetinde bir köleyim. O, bütün diyarlarda, bütün iklimlerde seyahat etmiştir; bütün yolları, bölgeleri, yerleri, şatoları ve kentleri bilir; sanmıyorum ki onun bilgisi dahilinde olmayan bir tek yer olsun. Seni ona göndermem gerekiyor, belki o seni Mücevherler Şatosu'na yöneltebilir; zaten o da yapamazsa, kimse yapamaz bunu, zira her şey, kuşlar ve hayvanlar ona itaat eder, büyüdeki mahareti sayesinde dağlar bile bir işareti üzerine ona gelir. Ayrıca, sihirbazlıktaki hüneri sayesinde üç parçalı bir asa yapmıştır ki bu asayı yere saplayıp büyülü sözleri okuduğunda, birinci parçadan et ve kan, ikinci parçadan tatlı süt, üçüncüden buğday ve

arpa çıkar; sonra asayı topraktan çekip çıkararak yerine döner, göklere ağan doruklardaki Elmas Zaviye'ye.[18] Bu afsuncu Keşiş marifetli bir mucit ve her türden acayip işin erbabıdır; kurnazlıkta ve dolap çevirmede üzerine yoktur; her çeşit sihir ve büyünün ustası, dalaverecilerin şalııdır. Ona Yegmus derler, kanatlarının her birinin uzunluğu otuz gez gelen ve bir filin bacaklarına sahip olan dört kanatlı büyük bir kuşun sırtında işte ona göndermeliyim seni; ama bu kuş yılda sadece iki kez uçar," dedi.

Kral Şimak'ın yanında, her gün iki tane iki hörgüçlü deveyi Irak diyarından getirip parçalara ayırarak yemeleri için kuşlara veren, Timşun adında bir uşak vardı. Böylece, Kral Şimak, kuşa, Canşah'ı alıp Keşiş Yegmus'un hücresine götürmesini emretti; kuş, havalanıp günlerce, gecelerce uçtu ve sonunda Hisarlar Dağı'na ve Elmas Zaviye'ye vardı; o zaman, Canşah, kuşun sırtından inerek inziva yerine tırmandı ve Keşiş Yegmus'u ibadet ederken buldu. Şapele girdi ve yeri öptükten sonra Keşiş'in önünde saygıyla durdu. Yegmus onu gördüğünde, "Hoş geldin, ey evladım, ey yad ellerde dolaşmak için yurdundan ayrı düşmüş delikanlı! Seni buraya uğratan sebebi söyle bana," dedi. Canşah ağlayarak başına gelen her şeyi baştan sona anlattı, Mücevherler Şatosu'nu aramakta olduğunu söyledi. Keşiş, Canşah'ın hikâyesine şaştı kaldı ve dedi ki: "Allah adına and olsun ki, bugüne kadar ne bu şatodan söz edildiğini

18) Zaviye: İnziva yeri. (ç.n.)

duydum, ne de onu gören ya da duyan birini gördüm; ben ki Allah'ın Peygamberi Nuh (selamet üzerine olsun) zamanından beri yaşamaktayım ve o zamandan beri kuşlara ve hayvanlara ve cinlere hükmettim; Davut oğlu Süleyman'ın bile burayı bildiğine inanmıyorum. Ama kuşların ve hayvanların ve cinlerin başkanlarınm bana saygılarını sunmaya gelmelerine kadar bekle; o zaman onları bu konuda sorguya çekerim; bir ihtimal, bazıları bize ondan haber verebilir; Allah her işini kolay etsin." Böylece, Canşah, toplanma gününe kadar Keşiş'le kaldı; o zaman gelince bütün kuşlar, hayvanlar ve cinler sadakat yemini etmeye geldi; Yegmus ile konuğu onlara Mücevherler Şatosu Takni'yi sordular, ama hepsi de, "Böyle bir yeri ne gördük, ne de duyduk," yanıtını verdi. Bunun üzerine, Canşah, bir ağlama tutturdu, Cenabı Hakkın önünde kendini aşağıladı; o böyle döğünürken, diğer kuşlardan geri kalmış, kara tüylü kocaman bir kuş gökyüzünden aşağı inerek Keşiş'in elini öptü. Yegmus ona Mücevherler Şatosu Takni'yi sordu; o da, "Ey Keşiş, ben ve kardeşlerim daha küçücük birer civciv iken Kafdağı'nın ötesindeki büyük bir çölün ortasında bulunan billur bir tepede otururduk; annemle babam her sabah Kafdağı'na yollanır ve akşamları yiyeceğimizle dönerlerdi. Bir sabah erkenden çıkıp gittiler ve yedi gün yedi gece görünmediler; açlıktan işimiz bitti; ama sekizinci gün her ikisi de ağlayarak çıkageldiler ve biz onlara ortadan kaybolmalarının sebebini sorduk. Onlar, 'Aniden üzerimize saldıran bir marit bizi pençelerinin arası-

na aldığı gibi Mücevherler Şatosu Takni'ye götürüp Kral Şahlan'ın önüne bıraktı; Kral bizi öldürecekti, ama ona ardımızda bir yuva dolusu tüyü bitmemiş yavru bıraktığımızı anlattık, o da hayatımızı bağışlayarak gitmemize izin verdi,' dediler. Eğer babamla annem hâlâ hayatta olsalardı, size bu şatodan haber verirlerdi," dedi. Canşah bu sözleri duyunca kanlı gözyaşları döktü ve Keşiş'e, "Yalvarırım sana, bu kuşa beni annesiyle babasının Kafdağı'nın ardındaki billur tepede bulunan yuvalarına götürmesini söyle," dedi. Bunun üzerine, Keşiş, "Ey kuş, senden bu delikanlının bütün emirlerini yerine getirmeni istiyorum," dedi. Kuş, "Duydum ve emirlerine uyuyorum," diye yanıtladı ve Canşah'ı sırtına alıp Billur tepeye konuncaya kadar hiç durmadan günler, geceler boyunca uçtu. Ve bir süre orada kalıp dinlendikten sonra, kuş, sırtında Canşah'la yeniden havalandı ve yuvanın bulunduğu yere kadar hiç durmadan iki gün boyunca uçtu ve Canşah'ı yere indirerek, "Ey Canşah, burası bir zamanlar yuvamızın bulunduğu yerdir," dedi. Canşah, acı acı ağlayarak, "Sana yalvarıyorum, beni annenle babanın av avladığı yere kadar götür," dedi. Kuş buna razı geldi ve Canşah'ı yeniden sırtına alarak yedi gece sekiz gündüz uçtu ve sonunda başı bulutlarda Karmus Dağı'nın doruğuna kondu; Canşah'ı sırtından indirerek, "Bu tepeden öte yer bilmiyorum," dedi. Sonra, kuş onu orada bir başına bırakarak uçup gitti; Canşah dağın tepesinde oturdu ve uyuyakaldı. Uyandığında, çakıp sönen ışıklarıyla semayı aydınlatan şimşek gibi

bir parıltı gördü uzaklardan; aradığı şato olduğunu bilmeden bu parıltının ne olduğunu merak etti. Böylece, dağdan aşağı inip üzerine indiği Karmus Dağı'ndan iki aylık yolculuk mesafesinde bulunan ve temelleri kırmızı yakuttan, yapısı sarı altından olan Mücevherler Şatosu Takni'den gelen ışığa doğru yöneldi. Şatonun, ayrıca, Karanlıklar Denzi'nden getirilmiş değerli taşlarla bezenmiş değerli metallerden bin kulesi vardı ve bu yüzden adı Mücevherler Şatosu Takni idi. Bu, çok büyük bir şatoydu ve kralı, Şemsa Hatun ile kızkardeşlerinin babası Şahlan idi. İşte Canşah'ın durumu böyleydi; Prenses Şemsa'ya gelince, Canşah'tan kaçtıktan sonra doğruca Mücevherler Şatosu'na gelmiş, annesiyle babasına Prens'le aralarında geçen her şeyi, dünyayı nasıl dolaştığını, gördüğü harikaları ve mucizeleri, onun kendisine duyduğu tutkulu sevdayı ve kendisinin onu ne kadar sevmiş olduğunu anlatmıştı. Annesiyle babası, "Ona karşı doğru davranmamışsın; buna Allah razı olmaz," dediler. Bundan başka, Kral Şahlan, hikâyeyi muhafızlarına, maritlerin ve cinlerin reislerine anlattı ve onlara gördükleri bütün ölümlüleri kendisine getirmelerini emretti. Çünkü Şemsa Hatun, ebeveynine, "Canşah beni büyük bir tutkuyla seviyor, mutlaka peşimden gelecektir, çünkü babasının çatısından uçarken ona, 'Beni seviyorsun, peşimden Mücevherler Şatosu Takni'ye gelirsin!' diye bağırmıştım," demişti. İmdi, Canşah, bu parıltıyı, bu parlaklığı gördüğünde, ne olduğunu öğrenmek isteğiyle ona doğru yönelmişti. Ve şansa bakın ki, Şemsa, aynı gün,

Karmus Dağı yönüne bir marit göndermişti; marit oraya doğru giderken yolda bir insan, yani bir ölümlü gördü; çabucak yanına inerek onu selamladı. Canşah, maritin görünüşünden dehşete düştü, ama selamına karşılık verdi ve marit, "Adın ne?" diye sorduğunda, "Benim adım Canşah'tır; güzelliği ve sevimliliğiyle beni kendine esir eden Prenses Şemsa adındaki cine ölesiye vuruldum; ona duyduğum bu derin aşka karşın, o, kendisini yerleştirdiğim saraydan kaçtı, onu arayarak buralara kadar geldim," dedi. Canşah bunları dedikten sonra gözyaşlarına boğuldu. Marit ona baktı ve bu acıklı hikâyeyi duymaktan ona yüreği yandı ve dedi ki: "Ağlama artık, çünkü muradına ermiş bulunuyorsun. Bil ki, Prenses Şemsa da seni bütün kalbiyle seviyor; annesine ve babasına senin ona duyduğun sevgiyi anlatmış; şu ilerideki şatoda bulunan herkes onun hatırına seni seviyor; hadi, neşelen ve sil gözyaşlarını." Sonra, marit, Canşah'ı omuzlarının üzerine alarak Mücevherler Şatosu Takni'ye götürdü. Müjdeciler koşup Canşah'ın gelişini müjdelediler ve bu haber Şemsa'ya, babasına ve annesine eriştiğinde hepsi de büyük bir sevince kapıldılar ve Kral Şahlan atına binip sürerken, bütün muhafızlarına ve ifritlere ve maritlere Prens'i onuruna layık bir şekilde karşılamalarını emretti.

Canşah yanına geldiğinde, Kral, atından inip onu kucakladı ve Canşah da Kral'ın elini öptü. Sonra, Şahlan, ona altın ve değerli taşlarla süslenmiş rengârenk ipekten bir elbise giydirilmesini ve başına insanoğlunun görmediği güzellikte bir taç

konmasını buyurdu, onu cin krallarının atlarından gösterişli bir kısrağa bindirdi, sonra kendisi de at binerek, sağında ve solunda muazzam bir maiyetle ve ihtişamla, onu şatoya götürdü. Canşah, duvarları yakuttan ve daha başka mücevherlerden yapılmış, billur, yeşim ve zümrüt döşenmiş bu yapının ihtişamına hayran kaldı, geçmişte çektiği sıkıntı ve yoksunlukları anımsayarak ağlamaya başladı, ama Kral ile Kraliçe, Şemsa'nın annesi, gözyaşlarını sildiler ve, "Artık ağlamak yok, neşelen, çünkü muradına erdin," dediler. Sonra, Şahlan, onu şatonun iç avlusuna götürdü; orada Canşah'ı çok sayıda güzel kız, iç oğlanı ve siyahi köle cin karşılayarak yüksek bir mahale oturttular ve karşısında el pençe divan durdular; Canşah içinde bulunduğu yerin güzelliğiyle kendinden geçti; bütün duvarlar değerli metallerden ve paha biçilmez mücevherlerden yapılmıştı. Birazdan, Kral Şahlan, kabul salonuna girip tahtına oturarak köle kızlara ve içoğlanlara emir verip Prens'i huzuruna getirtti ve onu ayağa kalkarak karşılayıp tahtında yanıbaşına oturttu. Sonra, Kral, sofra kurulmasını emretti; yiyip içtiler ve ellerini yıkadılar; bundan sonra, Şemsa'nın annesi, Kraliçe geldi; Canşah'ı selamlayarak ona şu sözlerle hoş geldin dedi: "Bunca yorgunluğun ardından muradına erdin, uykusuz geçen bunca geceden sonra artık gözlerini rahatça yumabilirsin; Allah'ın selameti üzerine olsun!" Bunu söyleyerek uzaklaştı ve çok geçmeden yanında Şemsa Prenses ile geri döndü; Şemsa onu selamlayıp elini öptü ve onunla ebeveyninin yanında, kafası karma-

karışık bir halde, utangaçlıkla başını eğip durdu; bundan sonra, sarayda ne kadar kızkardeşi varsa onlar da gelip Canşah'ı aynı şekilde selamladılar. Sonra, Kraliçe, Canşah'a, "Hoş geldin, ey oğlum, kızımız Şemsa şüphesiz sana karşı günah işlemiş, onu bizim hatırımıza bağışla," dedi. Canşah bu sözleri işittiğinde bir çığlık koparararak düştü bayıldı; Kral buna çok şaştı ve Canşah'ın yüzüne misk ve amber karıştırılmış gülsuyu serptiler; sonunda Canşah kendine geldi ve başucunda duran Prenses Şemsa'ya bakarak, "Beni muradıma erdiren ve yüreğimdeki aşk ateşini dindiren Allah'a şükürler olsun!" dedi. Şemsa, "Allah seni Cehennem Ateşinden korusun! Ama şimdi söyle bana, ey Canşah, ayrılmamızdan bu yana başına neler geldi ve buranın yolunu nasıl buldun? Cinlerden bile Mücevherler Şatosu Takni'yi bilenler çok azdır; biz bütün diğer krallardan bağımsızız, onların hiçbiri buranın yolunu bilmez," dedi. Bunun üzerine, Canşah, yaşadığı bütün serüveni, karşılaştığı tehlike ve güçlükleri, babasını Kral Kefid ile nasıl savaş halinde bırakıp geldiğini ona anlattı ve sözlerini, "Ve bütün bunlar senin uğrunaydı, ey Şemsa Hatun!" diye tamamladı. Kraliçe, "Artık gönlünün istediği oldu, çünkü Prenses senin cariyendir; onu sana veriyoruz," dedi. Canşah bu sözlere ziyadesiyle sevindi ve Kraliçe sözlerine devamla, "Gelecek ay, Cenabı Allah'ın izniyle, bir şölen verir, düğün dernek kurarız ve evlilik bağı akdedildiğinde ikinizi de muhafızlarımızdan bin maritin eşliğinde gerisingeri memleketine göndeririz; maritlere Kral Ke-

fid'i ve ordusunu yok etmelerini emredersin, maritlerin en önemsizi bile, kesindir ki, göz açıp kapayıncaya, onları son ferdine kadar yerle bir eder. Ve eğer istersen, düşmanlarını son ferdine kadar yok etmek için sana her yıl bir marit ordusu göndeririz," dedi.

Sonra, Kral Şahlan, tahtına kuruldu ve devletin önde gelenlerini çağırarak, evlilik şöleni için hazırlıklara başlanmasını ve yedi gün yedi gece kentin süslenmesini buyurdu. Adamlar, "Duyduk ve itaat ettik," dediler ve iki ay hazırlık yaptılar, bundan sonra, Prens'le Prenses'in evlilikleri kutlandı ve görülmedik büyüklükte bir şölen yapıldı. Sonra, Canşah'ı gelinin yanına götürdüler ve Canşah onunla iki yıl keyf çattı; bu sürenin sonunda, "Baban bizi memleketime göndermeye söz vermişti; bir yıl orada bir yıl burada geçirecektik," dedi. Prenses, "Duydum ve itaat ediyorum," dedi ve akşam olunca babasının yanına giderek Prens'in sözlerini ona anlattı. Kral, "Rızam vardır, ancak önümüzdeki aya kadar sabredin ki yolculuk hazırlıklarını göreyim," dedi. Prenses bu sözleri kocasına tekrarladı ve kararlaştırılan vakte kadar beklediler; o zaman, Kral, maritlerine inci ve mücevher kakılmış, değerli taşlarla rengârenk nakış işlenmiş yeşil ipekten sayvanlı, kırmızı altından bir tahtırevan getirtti, öyle ki, görenin güzelliğinden gözü kamaşıyordu. Biniciler yedi iklim dört yönden hangisini seçerse tahtırevanı oraya götürsünler diye, Kral, maritlerinden dördünü seçti. Bundan başka, kızının hizmetine üç yüz güzel kız verdi ve Canşah'a da cin oğullarından

aynı sayıda beyaz köle bahşetti. Sonra, Şemsa Hatun, annesiyle, kızkardeşleriyle, tüm hısım ve akrabalarıyla usulünce helalleşti ve babası da onlarla birlikte yola koyuldu. Böylece, dört maritin her biri bir ucuna yapışarak tahtırevanı kaldırdılar ve kuşlar gibi havalanarak yerle gök arasında öğleye kadar uçtular; öğle olunca, Kral, tahtırevanı yere indirmelerini emretti ve hep birlikte yere kondular. Sonra, birbirlerine veda ettiler ve Kral Şahlan, Şemsa'ya, Prens'e göz kulak olmasını tembihledi ve onları maritlere emanet ederek Mücevherler Şatosu'na döndü. Sonra, Prens ile Prenses yeniden tahtırevana bindiler; maritler tahtırevanı havalandırarak on gün boyunca uçtular ve her gün otuz aylık yol kat ettiler, ta ki Taygamus'un payitahtı görünene kadar. İçlerinden hiçbiri Kâbil diyarını bilmiyordu, bu yüzden, Canşah, kenti gördüğünde, diğerlerine en kalabalık yere inmelerini emretti, ki burası başkent idi.

Kral Taygamus bozguna uğramış ve düşmanın önünden kaçarak kente sığınmıştı ve burada çok zor durumdaydı, zira Kral Kefid çok sıkı bir kuşatma uyguluyordu. Kral Taygamus, Hint Kralı ile sulh olarak kendini kurtarmayı düşünmüş, ama düşmanı aman vermeye yanaşmamıştı; bunun üzerine, hiçbir kurtuluş çaresi kalmadığını görerek, kendini boğmaya, böylece dertlerinden ve sefaletinden kurtulup huzur bulmaya karar vermişti. Taygamus bu karara varınca vezirlerine ve emirlerine veda etti, helalleşmek için haremine girdi; ülkede herkes ağlıyor, sızlıyor, feryadı

figan ediyordu. Ve kentte bu karışıklık, bu hengâme hüküm sürerken, maritler tahtırevanla hisarın içindeki sarayın üzerine kondular ve Canşah onlara tahtırevanı Divan'ın ortasına indirmelerini emretti. Maritler sözünü yerine getirdiler ve Canşah yanındaki kızlarla ve memluklarla yere indi ve bütün kent halkını sokaklarda ve perişan görerek Prenses'e, "Ey kalbimin sultanı, gözlerimin nuru, bak babam ne acınacak durumda!" dedi. Bunun üzerine, Prenses, marit muhafızlara, kenti kuşatan ordunun üzerine varıp darmadağın etmelerini emretti: "En son ferdine kadar hepsini öldürün!" dedi. Canşah, maritlerden Karataş adındaki son derece güçlü kuvvetli ve yiğit olan birine adıyla seslenerek, Kral Kefid'i zincire vurarak kendisine getirmesini söyledi. Böylece, tahtırevanı yere koyup üzerini sayvanla örttüler ve geceyarısına kadar bekleyerek düşman kampına hücuma geçtiler; maritlerden bir tanesi onların onuna ya da en azından sekizine bedeldi. Maritlerden kimi demir gürzlerle düşmanı hallaç pamuğu gibi atarken, kimisi sihirli fillerinin üzerine binmiş göklere ağıyor, sonra oradan hızla aşağı hamle ederek hasımlarını kaptığı gibi havalanıyor ve onları havada paramparça ediyordu. Ama Karataş doğruca Kefid'in çadırına yöneldi ve onu bir divana uzanmış durumda buldu; Kefid korkudan çığlık üstüne çığlık atarken marit uçarak onu Canşah'a getirdi; Canşah, dört marite onu tahtırevana bağlamalarını ve adamlarının boğazlanışını seyredebilsin diye kendi kampı üzerinde havada asılı tutmalarını söyledi. Maritler,

Prens'in kendilerine emrettiği gibi yaptılar ve korkudan bayılayazmış olan Kefid'i, üzüntüsünden yüzünü tokatlar durumda, havayla toprağın arasında asılı bıraktılar. Kral Taygamus'a gelince, oğlunu görünce sevincinden öleyazdı, yüksek sesle bir çığlık atarak bayıldı. Kendine gelinceye kadar yüzüne gülsuyu serptiler, kendine gelince oğluyla birbirlerine sarılarak acı gözyaşları döktüler, çünkü Taygamus, cin muhafızların Kefid'in ordusuyla savaştığından haberdar değildi. Sonra, Prenses Şemsa, Kral'a yaklaştı, elini öperek, "Babacığım, lütfedip benimle sarayın çatısına gelerek babamın maritlerinin senin düşmanlarını nasıl yok ettiğini seyreder misin?" dedi. Bunun üzerine, Kral, taraçaya giderek geliniyle birlikte oturup Maritlerin kuşatmacıları kırıp geçirmesini büyük bir keyifle seyretti. Maritlerden birisi, fillerle binicilerine elindeki demir gürzle öyle darbeler indiriyordu ki adamla hayvan birbirinden ayırt edilemez oluyordu; bir başkası kaçmakta olanların yüzüne öyle bağırıyordu ki düşüp ölüyorlardı; bir üçüncüsü çok sayıda süvariyi atıyla birlikte kapıp havalara yükseliyor, sonra onları oradan yere bırakıp paramparça ediyordu. Bu manzara Canşah'ı, babasını ve Şemsa'yı çok mutlu etti.
Ve (hâlâ gökle yer arasında asılı duran) Kral Kefid de birliklerinin kırılmasını seyretti ve acı acı ağlayarak yüzünü tokatlayıp durdu; Hint ordusu arasında da kırım durmak nedir bilmedi, bir tek Allah'ın kulu sağ kalmayıncaya kadar iki tam gün devam etti. Sonra, Canşah, Şimval adındaki

bir marite, Kral Kefid'in ellerine kelepçe, ayaklarına pranga vurarak onu Kara Siper adlı kuleye hapsetmesini emretti. Canşah'ın emri yerine getirildikten sonra, Kral Taygamus, davullar çalınmasını emretti ve Canşah'ın annesine müjdeciler göndererek onu oğlunun gelişinden haberdar etti. Bunun üzerine, büyük bir sevince kapılan Kraliçe, oğlunu görür görmez koluna yapıştı ve heyecana daha fazla dayanamayarak düştü bayıldı. Kendine gelinceye dek yüzüne gülsuyu serptiler; kendine geldiğinde yeniden oğluna sarıldı ve sevincinden tekrar tekrar ağladı. Ve Şemsa Hatun, Kraliçe'nin gelişini duyunca karşısına çıkıp onu selamladı; birbirlerine sarılıp bir saat öyle kaldıktan sonra konuşmak üzere oturdular. Sonra, Kral Taygamus kentin kapılarını açtırdı ve krallığın dört bir yanına haberciler gönderdi, kurtuluşu müjdelemek için; bunun üzerine, bütün prensler, kendisine bağlı krallar, vezirler, emirler ve ülkenin önde gelen şahsiyetleri gelip onu selamladılar, kazandığı zaferi ve oğlunun salimen dönüşünü kutladılar; Kral'a zengin sunular ve ilginç armağanlar getirdiler. Ziyaretler ve adaklar uzun bir süre devam etti; bundan sonra, Kral, Prenses Şemsa için ikinci ve daha görkemli bir düğün dernek kurdu, kentin süslenmesini emretti ve büyük bir şölen verdi. Sonunda, gelinin peçesini açıp onu tören alayıyla ve en muhteşeminden giysilerle süslerle Canşah'ın önüne getirdiler ve damat, gelinin yanına girdiğinde, yüzgörümlüğü olarak, gelinin hizmetine yüz güzel cariye verdi. Bundan bir süre sonra, Prenses,

Kral'ın yanına vardı ve Kefid için aracılık ederek şöyle dedi: "İzin verin memleketine dönsün; bundan böyle sana zarar vermeyi aklından geçirecek olursa, muhafız cinlerden birine onu kapıp sana getirmesini emrederim." Kral Taygamus, "Duydum ve itaat ettim," diye karşılık verdi ve Şinıval'a tutukluyu getirmesini emretti. Eli kelepçeli, ayağı prangalı olarak gelen Kefid, ellerinin arasından yeri öptü. Sonra, Kral, zincirlerini söktürerek onu topal bir kısrağa bindirdi ve ona, "Hakikatte Prenses Şemsa senin için aracılık etti; hadi var git krallığına, amma yeniden eski numaralarına kalkışacak olursan, Prenses seni yakalayıp buraya getirmesi için maritlerinden birini gönderecek," dedi. Bundan sonra, Kral Kefid, son derece perişan bir vaziyette, yurduna doğru yola çıktı. Bu arada, Canşah ile gelini büyük bir neşe içinde mutlu bir hayat sürmekteydiler.

Bütün bunlar, iki mezar arasında oturmakta olan genç tarafından Belkiya'ya anlatıldı, genç adam, sözlerini, "Ve ben bütün bunlara tanık olan Canşah'ım, ey kardeşim Belkiya!" diye bitirdi. O zaman, Muhammed Aleyhiselam'ın aşkıyla dünyayı dolaşmakta olan Belkiya, Canşah'a, "Ey kardeşim, bu iki mezar da ne, neden aralarında oturuyorsun ve ağlamana sebep ne?" diye sordu. Canşah, "Bil ki, ey Belkiya, zevk ve sefa içerisinde yaşıyor, bir yılı yurdumda, diğerini Mücevherler Şatosu Takni'de geçiriyorduk; oraya biz kendimiz gitmiyor, gökle yer arasında uçan maritler tarafından taşınan bir tahtırevan içinde götürülüyorduk," dedi. Belkiya, "Ey kardeşim Canşah, Şato senin

yurdundan ne uzaklıktaydı?" dedi. O, "Her gün otuz aylık yolculuk yapıyorduk ve bu böyle on günümüzü alıyordu. Bu minval üzere birçok yıl geçirdik; gene bir yıl, âdet edindiğimiz üzere, Mücevherler Şatosu Takni'ye doğru yola çıktık, yolda biraz dinlenmek ve dolaşmak için bu adada tahtırevandan indik. Nehir kıyısında oturduk, yiyip içtik; bundan sonra, aklına çimmek düşen Şemsa Hatun giysilerini çıkarıp suya daldı. Hizmetindeki kızlar da aynısını yaptılar; bir süre yüzdüler, bu arada, onlar rahatça yüzüp oynaşsınlar diye, ben nehrin kıyısı boyunca yürüdüm. Nehrin derinliklerinden ansızın ortaya çıkan canavar bir köpekbalığı, başka hiçbir kıza dokunmadan Prenses'in bacağını kapmasın mı? Kızlar köpekbalığından kurtulmak için nehirden çadıra doğru kaçışırlarken bir çığlık atarak ruhunu teslim etti. Kızlar bir süre sonra geri dönerek cesedini alıp tahtırevana taşıdılar. Ben onun ölmüş olduğunu görünce düşüp bayıldım; ayılana kadar yüzüme gülsuyu serptiler; kendime gelince üzerine kapanıp ağladım. Sonra, cin muhafızları, Şemsa Hatun'un başına gelenleri anlatması için ebeveynine ve ailesine gönderdim; en kısa sürede buraya geldiler, onu yıkayıp nehrin kıyısına gömdüler ve onun için ağlayıp yasını tuttular. Beni de götüreceklerdi, ama Kral Şahlan'a, 'Onun mezarı yanına bir mezar da bana kazdırman için sana yalvarıyorum ki öldüğümde onun yanındaki bu mezara gömüleyim,' dedim. Bunun üzerine, Kral, maritlerinden birine isteğimi yerine getirmesini emretti; bundan sonra, ölünceye kadar ağ-

lamam ve yas tutmam için beni burada yalnız bırakarak gittiler. İşte benim hikâyem ve bu iki mezar arasında oturmamın sebebi," dedi ve şu iki mısrayı okudu:

Ev, sevdiceğim, artık bana ev değil
Sen gittin, komşular desen dost değil;
Vaktiyle üzerine titrediğim dost, artık
Dost değil, ışıkların da feri kalmadı.

Canşah'ın hikâyesini duyduğunda, Belkiya, hayretler içerisinde şöyle haykırdı: "Allah adına and olsun ki, ben köşe bucak dünyayı dolaşmış olduğumu, başıma gelmedik şey kalmadığını düşünüyordum, ama senin serüvenlerini duyunca her şeyi unuttum!" Belkiya bir süre sessiz kaldı, sonra yeniden söze girişerek, "Yalvarırım, lütfunu benden esirgemeyerek selamete ulaştıracak yolu göster bana," dedi. O zaman, Canşah, doğru yolu gösterdi ve Belkiya ona veda ederek kendi yoluna gitti.
Yılanlar Kraliçesi bütün bunları Hasib Kerameddin'e anlatı, Hasib de ona, "Nasıl oluyor da bütün bunları biliyorsun?" diye sordu; Kraliçe, "Ey Hasib, bilmelisin ki, yirmi beş yıl kadar oluyor, en büyük yılanlarımdan birini Belkiya'ya selamlarımı içeren bir mektupla Mısır'a göndermiştim. Yılan oraya seve seve gitti, çünkü o diyarda Bint Şumuk adında bir kızı vardı; yılan hakkında sorup soruşturduktan sonra Belkiya'yı bularak tezkeremi verdi. Belkiya mektubu okuyup kurye yılana yanıtını verdi: 'Sen Yılanlar Kraliçesi'nden

geliyorsun, ben de zaten onu ziyaret etmek niyetindeydim; zira onunla bir işim var,' dedi. Yılan, 'Duydum ve itaat ettim,' diye yanıtladı. Sonra, Belkiya'yı da yanına alarak kızına gidip onunla helalleşti ve yol arkadaşına, 'Gözlerini yum,' dedi. Belkiya gözlerini kapattı ve yeniden açtığında bir de ne görsün, benim şu anda bulunduğum dağa gelmemiş mi? Sonra, kılavuzu, Belkiya'yı büyük bir yılana götürdü; Canşah onu selamladı; sonra büyük yılan, haberci yılana, 'Tezkereyi Belkiya'ya verdin mi?' diye sordu. Beriki, 'Vermekle kalmadım, kendisi de buraya kadar bana eşlik etti; işte şimdi de karşında duruyor,' dedi. Sonra, Belkiya, Yılanlar Kraliçesi'ni, yani beni sordu; büyük yılan da, 'Bütün ordusuyla, kışları âdeti olduğu üzere, Kafdağı'na gitti, ama gelecek yaz yeniden buraya döner. Oraya giderken, çoğu zaman olduğu gibi, yokluğunda beni kendi yerine vekil tayin etti, eğer onunla bir işin varsa, ben hallederim,' dedi. Belkiya ona, 'Ezip de çıkan özsuyu içildiğinde hastalandırmayan, yaşlandırmayan ve öldürmeyen otu getirmeni istiyorum senden,' dedi. Yılan, 'Affan'la birlikte, Hazreti Süleyman'ın mezarını aramak amacıyla Yılanlar Kraliçesi'nin yanından ayrılmanızdan sonra başınıza gelenleri anlatıncaya kadar o otu getirmeyeceğim,' dedi. O zaman, Belkiya, Canşah'ın hikâyesi de dahil, bütün seyahatlerini ve başından geçen bütün serüvenleri anlattı ve son olarak, 'Ricamı yerine getir de, memleketime döneyim,' dedi. Yılan, 'And olsun ki, sözünü ettiğin otun nerede bulunduğunu bilmiyorum,' dedi. Sonra, Belkiya'yı

getirmiş olan yılana, onu yeniden Mısır'a götürmesini söyledi ve yılan da verilen emre uyarak, Belkiya'ya, 'Gözlerini yum,' dedi. Belkiya söyleneni yaptı ve gözlerini yeniden açtığında kendisini Mukattam Dağı'nda buldu. Kafdağı'ndan döndüğümde (diye sözlerine devam etti Kraliçe) vekilim yılan beni Belkiya'nın ziyaretinden haberdar etti, selamını söyledi, seyahatlerini ve Canşah'la karşılaşmasının hikâyesini tekrarladı. İşte böyle öğrendim, ey Hasib, Belkiya'nın serüvenleriyle Canşah'ın öyküsünü," diye yanıtladı. Bunun üzerine, Hasib, ona, "Ey Kraliçe, Mısır'a dönüş yolunda Belkiya'nın başından geçenleri anlatır mısın?" dedi. Kraliçe, "Bil ki, ey Hasib, Canşah'tan ayrıldıktan sonra, Belkiya, günler geceler boyunca yürüyerek büyük bir denize vardı; ayağına sihirli otun özsuyundan sürerek suyun üstünde yürümeye başladı ve sonunda çok sayıda ağacı, pınarları ve meyveleriyle adeta cenneti andıran bir adaya gelinceye kadar yol aldı. Karaya çıkıp bir süre dolaştı, sonra yaprakları bir gemi yelkeni büyüklüğünde çok büyük bir ağaç gördü. Ağaca doğru yürüdü ve gördü ki ağacın altında her türden yemekle dolu bir sofra kurulu ve ağacın dallarından birinin üzerinde Cenabı Hakkı övmekle ve Muhammed'i (rahmet ve selamet üzerine olsun) kutsamakla meşgul, gövdesi inci ve yeşil zümrütten, ayakları gümüşten, gagası kırmızı akikten ve tüyleri kıymetli metallerden büyük bir kuş oturmakta.

"Belkiya, kuşa, 'Kimsin, nesin?' diye sordu; kuş, 'Ben Cennet kuşlarındanım ve Cenabı Hak Adem'i

Cennet'ten kovduğunda onun peşinden geldim ve bil ki, ey kardeşim, Allah, Adem'in örtünmesi için Cennet bahçesindeki ağaçların yapraklarından dört tanesini onunla birlikte indirdi ve onlar da bir süre sonra yeryüzüne düştü. Bu yapraklardan birisini solucanlar yedi ve ondan ipek oldu; ikincisini ceylanlar yedi ve ondan misk hasıl oldu; üçüncüsü arılar tarafından yendi ve bal oldu; dördüncüsüyse Hint diyarına düştü ve ondan her türlü baharat ortaya çıktı. Bana gelince, Yüce Rabbim oturmam için bana bu adayı bahşedene kadar bütün dünyayı dolaştım ve şimdi de bu adayı ikâmet tuttum. Ve her Cuma akşamdan sabaha kadar Ermişler ve manevi rütbelerin en yücesine ulaşmış kişiler bu yerde toplanıp dinî ziyaret yapar, Cenabı Allah tarafından kurulmuş bu sofrada yer, içerler ve onlar yedikten sonra sofra yeniden Cennet'e kaldırılır. Yiyecekler ne israf olur, ne de bozulur,' dedi. Belkiya da doyuncaya kadar yedi ve Yaradan'a hamdetti. Tam o sırada, Hızır Aleyhisselam (Allah'ın selameti üzerine olsun) çıkagelmesin mi? Belkiya onu görünce ayağa kalkıp selam verdi ve çekilmek istedi; o zaman, kuş, 'Hızır Aleyhisselam'ın huzurunda otur, ey Belkiya!' dedi. Bunun üzerine, Belkiya yeniden oturdu. Hızır, 'Bana kim olduğunu söyleyip hikâyeni anlat,' dedi. O zaman, Belkiya bütün hikâyesini başından sonuna kadar anlattı ve, 'Ey Hızır Aleyhisselam, buradan Kahire ne kadar çeker?' diye sordu; Peygamber de, 'İnsan ayağıyla doksan beş yıl çeker,' diye yanıtladı. Bunu işiten Belkiya, gözyaşları içinde Hızır Aleyhisselam'ın

ayaklarına kapandı, ayaklarını öperek, 'Yalvarırım, kurtar beni bu yad ellerden, Allah bunu karşılıksız bırakmaz; ölmek üzereyim, ne yapacağımı bilmiyorum,' dedi. Hızır Aleyhisselam, 'Telef olmadan seni Kahire'ye götürmeme izin vermesi için Cenabı Hakka dua et,' dedi. Bunun üzerine, Belkiya ağladı ve Allah'ın önünde kendini aşağıladı; Allah dualarını kabul etti ve vahiy yoluyla Hızır Aleyhisselam'a onu halkına götürmesini emretti. O zaman, Peygamber, 'Kaldır başını, çünkü Allah dualarını işitti ve isteğini yerine getirmemi buyurdu vahiy yoluyla; bana sıkı sıkıya tutun ve gözlerini yum,' dedi. Prens kendisine söyleneni yaptı ve Hızır Aleyhisselam ileri doğru bir tek adım attı; sonra, Belkiya'ya, 'Aç gözlerini!' dedi. Belkiya gözlerini açtığında kendisini Kahire'deki sarayının kapısında buldu. Helalleşmek için Hızır Aleyhisselam'dan yana döndü, ama ondan en ufak bir iz bulamayarak saraya girdi.

"Annesi, Belkiya'yı gördüğünde bir sevinç çığlığı atarak bayıldı; yüzüne su serptiler. Bir süre sonra kendine geldi; oğluna sarılıp içini çeke çeke ağlarken, Belkiya kâh güldü, kâh ağladı. Sonra, bütün dostları ve hısımları gelerek Belkiya'nın sağ salim dönmesinden sevince boğuldular; haber her tarafa ulaştı ve her yerden Belkiya'ya armağanlar yağdı. Bundan başka, davul zurna çalarak neşeyle coştular. Sonra, Belkiya onlara serüvenlerini ve Hızır Aleyhisselam tarafından nasıl sarayının kapısına bırakıldığını anlattı; buna herkes çok şaştı ve yorgun düşünceye kadar ağladılar."

Hasib, Kraliçe'nin anlattığı hikâyeye şaştı kaldı ve uzun uzun ağladı; sonra, ailesinin yanına dönmesine izin vermesi için yeniden yalvardı ona, ama Kraliçe, "Korkarım ki, ey Hasib, memleketine döndüğünde sözünde duramaz, yeminine ihanet ederek hamama girersin," dedi. Ama Hasib, yaşadığı sürece hamama girmeyeceği üzerine Kraliçe'ye daha büyük yeminler etti; bunun üzerine, Kraliçe, bir yılan çağırarak ona Hasib'i yeryüzüne çıkarmasını emretti. Yılan, Hasib'i aldı, birçok yerden geçirdi, sonunda terk edilmiş bir sarnıçtan dışarı çıkarıp orada bırakarak geri döndü. Bunun üzerine, Hasib, kente yürüdü ve gün batarken evine varıp kapısını çaldı. Kapıyı annesi açtı, oğlunu görünce bir çığlık atarak boynuna sarılıp sevincinden ağladı. Hasib'in karısı kaynanasının ağladığını duyup dışarı çıktı, kocasını görünce onu selamlayarak elini öptü; üçü de büyük bir sevinç içindeydi. Sonra eve girerek oturup konuşmaya başladılar; Hasib, annesine hemen kendisini sarnıçta ölüme terk eden oduncuları sordu. Annesi, "Onlar bana gelip seni vadide bir kurdun yediğini söylediler. Kendilerine gelince, hepsi birer büyük tüccar oldu; hepsinin kendi evleri ve dükkânları var, her geçen gün zenginlikleri artıyor. Ama bana her gün yiyecek içecek getiriyorlar; bugüne kadar da bunu hiç aksatmadılar," dedi. Hasib, "Yarın onlara gidip, 'Oğlum Hasib Kerameddin seyahatlerinden döndü, gelip onu selamlayın,' diyeceksin," dedi. Böylece, gün söktüğünde, annesi, oduncuların evlerine giderek oğlunun mesajını iletti; haberi duyan

oduncuların betleri benizleri attı, "Duyduk ve itaat ettik," dediler ve her biri ona altınlarla süslenmiş birer ipek giysi vererek, "Bunu saygıdeğer oğluna ver ve yarın ona geleceğimizi söyle," dediler. Hasib'in annesi verilenleri kabul etti ve geri dönerek hediyeleri ve adamların söylediklerini oğluna iletti. Bu arada, oduncular, çok sayıda tüccarı toplayarak onlara Hasib'le aralarında geçenleri anlatıp ne yapmaları gerektiği hususunda danıştılar. Tüccarlar, "Her birinizin ona, parasının ve memluklarının yarısını vermesi yakışık alır," dediler. Ve hepsi bunda hemfikir oldular; böylece, ertesi gün, her biri servetlerinin yarısını alarak Hasib'e gittiler, onu selamlayıp ellerini öptüler. Sonra, ona getirdikleri şeyleri önüne sererek, "Bunlar cömertliğinin meyveleridir ve yazgımız senin ellerindedir," dediler. Hasib, onların barışma önerilerini kabul ederek, "Olanlar olmuştur; başımıza gelenler Allah'ın emridir; yazgının önüne geçilemez," dedi. Diğerleri, "Hadi, gidip biraz kentte gezip dolaşıp sonra da hamama gidelim," dediler. Hasib, "Olmaz, yaşadığım sürece hamama girmeyeceğime yemin ettim," dedi. Öbürleri, "Hiç değilse evimize gel ki seni eğlendirebilelim," dediler. Hasib buna razı oldu ve evlerine gitti; her biri Hasib'i bir gün bir gece misafir etti ve bu böyle yedi gün yedi gece sürdü, çünkü oduncuların sayısı yediydi. Hasib'in şimdi parası, evleri ve dükkânları vardı; kentin tüccarları onunla dostluk kurdular, Hasib onlara başından geçenleri anlattı. Hasib, loncanın başlarından biri oldu ve bir süre böyle yaşadı. Gün-

lerden bir gün sokakta dolaşırken bir hamamın önünden geçecek oldu; sahibi olan arkadaşı hamam kapısının önünde dikelmekteydi; Hasib'i görünce selamladı ve koşup kucaklayarak, "Lütfen içeri gir, yıkan, keselen ki sana konukseverliğimi gösterebileyim," dedi. Hasib, bir daha hamama girmeyeceği hususunda çok büyük yemin vermiş olduğunu söyleyerek reddetti, ama hamamcı ısrarcı oldu ve, "Girip yıkanmazsan üç karımı da talâk-ı selâse[19] ile boşayacağım!" dedi. Onun böyle yeminler verdiğini işitince Hasib'in aklı karıştı ve, "Ey kardeşim, evimi ocağımı mahvetmek, çocuklarımı yetim bırakmak, beni günaha mı sokmak senin niyetin?" diye sordu. Ama arkadaşı ayaklarına kapanıp öperek, "Mutluluğum senin içeri girmene bağlı; günahım omuzlarına!" dedi. Sonra, hamamın bütün hizmetkârları Hasib'in üzerine çullanıp onu yaka paça içeri soktular ve giysilerini üzerinden soydular. Ama Hasib daha yeni oturmuş, su dökünmeye başlamıştı ki çok sayıda adam yanına gelerek, "Ayağa kalk, ey adam, bizimle Sultan'a geleceksin, ona borcun var," dediler. Sonra, içlerinden birini vezire haberci gönderdiler; vezir hemen atına atladı, yanında altmış kadar memlukla hamama geldi, atından inip Hasib'in yanına gitti ve selamlayarak ona, "Hoş geldin!" dedi. Sonra, hamamcıya

19) Talâk-ı selâse: Mecelleye göre, kocanın ayrı ayrı üç kez veya bir arada üç kez karısını boşadığını bildirmesiyle evliliğin kesin olarak sona ermesi. Bundan sonra, kocanın eski eşini yeniden alması için 'hülle' gerekir. (ç.n.)

yüz dinar verdi, Hasib'i beraberinde getirdiği bir ata bindirdikten sonra yanında Hasib ve bütün adamlarıyla birlikte Sultan'ın sarayına döndü. Orada, Hasib'in attan indirilmesine yardım etmelerini emretti; onu ağırlayıp oturttuktan sonra önüne yiyecek koydurdu; beraberce yiyip içtikten sonra ellerini yıkadılar; Vezir, Hasib'e her biri beşer bin dinar değerinde iki adet onur giysisi giydirdi ve ona, "Bil ki, Allah halimize acıdı da seni bize gönderdi, çünkü Sultan cüzamdan ölmek üzere ve kitaplarda yazdığına göre de hayatı senin ellerinde," dedi. Sonra, büyük bir şaşkınlık içindeki Hasib'i, ileri gelenlerden kalabalık bir grupla, sarayın yedi kapısından geçirerek Kral'ın dairesine götürdü. İmdi, bu Kral'ın adı Gerezdan olup Fars diyarının ve Yedi Ülke'nin hükümdarı idi; emrinde kırmızı altından tahtlarda oturan yüz prens ve her birinin yüz yardımcısı ve kılıçlı, baltalı yüz celladı olan on bin yiğit komutan vardı. Kral'ı, yüzü bir peşkirle örtülü olarak yatar ve duyduğu şiddetli acıdan inler durumda buldular. Kralın huzurunda olmanın verdiği huşu ile bu görüntü karşısında Hasib büyük bir şaşkınlığa düştü; kapanıp yeri öptü ve dua ederek Allah'tan şifa diledi.
O zaman, Sadrazam ki adı Şemur idi, ayağa kalktı ve Hasib'i buyur ederek Kral Gerezdan'ın sağ tarafındaki yüksek bir sandalyeye oturttu ve sofra kurulmasını, yiyecek getirilmesini buyurdu. Yenilip içildikten, eller yıkandıktan sonra, Şemur ayağa kalktı (başvezire saygıdan herkes de ayağa kalktı) ve Hasib'e yaklaşıp, "Hepimiz hizme-

tindeyiz, ne istersen veririz, istersen krallığın yarısını; Kral'ı sağalt tek," dedi. Başvezir bunları dedikten sonra, Hasib'in elinden tutarak Kral'ın yattığı yatağa götürdü; Hasib, Kral'ın yüzündeki örtüyü kaldırdığında, onun, hastalığın ölümcül son aşamasında olduğunu görerek, onun iyileşebileceğini düşünmelerine şaştı. Ama vezir elini öperek isteğini yineledi, "Senden bütün isteğimiz, kralımızı kurtarmandır," dedi. O zaman, Hasib, Vezir'e, "Allah'ın Peygamberi Danyal'm oğlu olduğum doğru, ama ben onun sanatını bilmiyorum; beni otuz gün tıp okuluna gönderdilerse de zanaatın zerresini öğrenemedim; keşke bir şeyler bilseydim de Kral'ı kurtarabilseydim," dedi. Bunları işiten başvezir, "Fazla laf gerekmez. Doğu'nun ve Batı'nın bütün hekimlerine danıştık, hiçbiri Kral'ı iyi edemedi; senden başka onu kurtaracak kimse yok," dedi. Hasib, "Ne hastalığını ne de çaresini bilmezken, onu nasıl sağaltabilirim?" diye sordu. Vezir, "Onun iyileşmesi senin elinde," dedi; Hasib de, "Hastalığının çaresini bilseydim, elbette iyileştirirdim onu," dedi. O zaman, Vezir, "Çareyi pekâlâ biliyorsun; hastalığının çaresi Yılanlar Kraliçesi'dir ve sen onun nerede yaşadığını biliyorsun, sen onun yanında bulundun," karşılığını verdi. Hasib, bu sözleri işitince, bütün bunların hamama girmek yüzünden başına geldiğini anladı ve büyük bir pişmanlık duydu, ama pişmanlık neye yarar ki; sonra, şöyle dedi: "Yılanlar Kraliçesi de nedir? Ne tanıyorum ne de ömrümde adını duydum." Vezir, "Bildiğini inkârdan gelme, çünkü onu tanıdığını ve yanında iki yıl ge-

çirdiğini kanıtlayacak delilim var," dedi. Hasib, yine, "Hakikaten, ne onu gördüm ne de adını duydum bugüne kadar," dedi; bunun üzerine, Şemur bir kitap açtı, birtakım hesaplar yaptıktan sonra başını kaldırarak şöyle konuştu: "Yılanlar Kraliçesi bir insanoğlu ile karşılaşacak, onunla birlikte iki yıl geçirecek, sonra bu insan ondan ayrılıp yeryüzüne çıkacak ve hamama gittiğinde karnı kararacak." Sonra, "Karnına bak," diye sürdürdü sözlerini. Hasib, karnına baktığında karnının kapkara olduğunu gördü, ama inkârında ısrar etti ve, "Benim karnım, anamın beni doğurduğu günden beri karadır," dedi. Vezir, "Her hamamın kapısına üç memluk yerleştirerek onlara hamama giren herkese dikkat etmelerini ve karnı kara birini görünce beni haberdar etmelerini emrettim; böylece sen hamama girdiğinde senin karnına baktılar ve kara olduğunu görerek adam gönderip bana haber verdiler, sana rastlamaktan neredeyse ümidi kesiyorduk. Senden bütün isteğimiz, yeryüzüne nereden çıktığını bize göstermen; bundan sonra yoluna gidebilirsin, çünkü bizim Yılanlar Kraliçesi'ni tutup buraya getirecek adamlarımız var," dedi. Sonra, bütün diğer vezirler, emirler ve devletin ileri gelenleri, yaptığı hatadan fena halde pişmanlık duyan Hasib'in başına üşüşüp Kraliçe'nin oturduğu yeri göstermesi için yorgun düşünceye kadar ona yalvardılar, ama o, "Ne gördüm ne de bu konuda bir şey duydum," demekten vazgeçmedi. O zaman, başvezir, celladı çağırdı, ona Hasib'i soymasını ve aman vermeden dövmesini emretti; cellat kendi-

sine emredilen şeyi yaptı ve Hasib duyduğu acıdan ölümle yüz yüze gelinceye kadar onu dövdü; Vezir, "Yılanlar Kraliçesi'nin oturduğu yeri bildiğine dair elimizde kanıt var, niçin inkârda ısrar ediyorsun? Nereden yeryüzüne çıktığını bize göster, sonra var git yoluna; bizim onu alıp getirecek bir adamımız var, sana hiçbir zarar gelmeyecek," diyordu. Sonra, Vezir, Hasib'i yerden kaldırdı, ona mücevherlerle süslü, kırmızı altından bir onur giysisi verilmesini buyurdu ve onunla tatlı tatlı konuştu; ta ki sonunda Hasib pes edip, "Size orayı göstereceğim," deyinceye kadar. Vezir buna çok sevindi ve birçok adamıyla birlikte at binerek, Hasib'in yol göstericiliğinde, bal dolu sarnıcı içeren mağaranın bulunduğu dağa kadar hiç dizginlere asılmadan at sürdüler. Orada hepsi atlarından inip Hasib'i takip ettiler; Hasib içini çeke çeke ağlayarak içeri girip çıktığı kuyuyu onlara gösterdi. O zaman, Vezir oracığa oturdu, bir buhurdanın üzerine esanslar serperek büyüler ve sihirli formüller mırıldanmaya başladı, çünkü o güçlü bir büyücü ve kâhindi; sihir işlerinde çok ustaydı. Birçok sihirli formülü üçer kez okudu ve her okumadan sonra aleve yeniden buhur serpti ve yüksek sesle, "Çık ortaya, ey Yılanlar Kraliçesi!" diye bağırdı; o zaman, kuyunun suyu çekildi ve yan tarafında büyük bir kapı açıldı; kapıdan gökgürültüsünü andırır, korkunç bir haykırış geliyordu; öyle korkunçtu ki herkes kuyunun göçtüğünü sandı ve orada bulunanların hepsi düşüp bayıldı; hatta bazıları korkudan öldü. Çok geçmeden, gözlerinden ve ağzından kor gibi

kıvılcımlar saçan, fil büyüklüğünde bir yılan çıktı kuyudan; yılan, inci ve mücevher kakmalı, kırmızı altından bir tepsi taşıyordu sırtında; tepsinin içinde, vücudundan yayılan ışıltıyla her tarafı gündüz gibi aydınlatan bir yılan bulunuyordu; genç ve güzel yüzlü bu yılan çok açık ve düzgün bir ifadeyle konuştu. Yılanlar Kraliçesi, Hasib'i görene kadar başını sağa sola döndürdü, Hasib'i görünce ona, "Bir daha hamama girmeyeceğin hususunda benimle yaptığın anlaşmaya, bana ettiğin yeminlere ne oldu? Ama yazgıya karşı çıkılamaz, kimse alınyazısından kaçamaz. Sonumun senin elinden olınası Allah'ın emri; benim öldürülmem ve Kral Gerezdan'ın hastalığından kurtulması takdiri ilahi," dedi. Kraliçe böyle diyerek gözyaşlarına boğuldu; onun ağladığını gören Hasib de ağladı. İğrenç Vezir Şemur'a gelince, yakalamak için elini Kraliçe'ye doğru uzattı, ama Kraliçe ona, "Çek elini, ey melun, yoksa bir üfleyişte seni yakar, bir avuç kül ederim," dedi. Sonra, Hasib'e seslenerek, "Yaklaşıp beni kendi ellerine al, yanındaki kabın içine koy ve başının üzerine yerleştir, zira ölümüm Öncesi ve Sonrası Olmayan Yüce Yaradan'ın takdiri; buna karşı çıkmaya senin gücün yetmez," dedi. Bunun üzerine, Hasib, Kraliçe'yi alıp kabın içine koydu ve kabı başının üzerine yerleştirdi; o zaman, kuyu eski haline döndü. Bundan sonra, kente dönmek üzere yola koyuldular; Hasib, Kraliçe'yi başının üzerinde taşıyordu; yarı yolda, Yılanlar Kraliçesi, Hasib'e, gizlice, "Ey Hasib, her ne kadar bana ihanet etmiş ve kendi yeminini bozarak büyük

bir yanlışa düşmüş olsan da (ama bu takdiri ilahi) benim dostça tavsiyelerime kulak ver," dedi. Hasib, "Duymak, itaat etmektir," diye yanıtladı ve Kraliçe sözlerine devamla, "Diyeceğim şudur: Vezir'in evine vardığında, o sana benim kafamı kesmeni ve gövdemi üç parçaya bölmeni emredecektir, ama sen, 'Ben kesmeyi bilmem,'[20] diyerek bunu yapmayı reddedeceksin, bırakacaksın bu işi kendi elleriyle yapsın ve iğrenç emeline ulaşsın. O, boğazımı kesip vücudumu üç parçaya böldüğünde, saraydan bir ulak gelerek Kral'ın onu emretmiş olduğunu söyleyecektir, o zaman, huzura çıkmak üzere gitmeden önce etimi pirinç bir kazana koyarak bir mangalın üzerine yerleştirecek ve sana, 'Kazanın altındaki ateşi et köpürünceye kadar canlı tut, sonra köpüğü sıyırıp soğuması için bir şişeye koy. Soğuyuncaya kadar bekle, daha sonra onu iç, böylece vücudunda hastalıktan ve sancıdan eser kalmayacak. İkinci defa köpük çıktığında, onu da sıyırıp bir şişeye koy, Kral'ın yanından döndüğümde kasıklarımdaki ağrının iyileşmesi için onu da ben içeceğim,' diyecektir. Bundan sonra, sana küçük şişeleri vererek Kral'ın yanma gidecektir, o gidince sen ateşi yak, ilk köpük çıkıncaya kadar bekle, köpüğü sıyırıp bir şişeye koyarak yanında tut, ama sakın içeyim deme, yoksa başına hiç de iyi şeyler gelmez. İkinci defa köpük çıktığında onu da sıyırıp ikinci bir şişeye koy ve soğur soğumaz iç. Vezir geri dönüp

20) Burada kastedilen, murdar etmeden İslami kurallara göre kesmektir. (ç.n.)

senden ikinci şişeyi istediğinde, ona ilk şişeyi ver ve bak bakalım ona neler olacak, sen ikinci şişenin içindekileri iç, o zaman yüreğin bilgeliğin yuvası olacaktır. Bundan sonra, eti alıp pirinçten bir tabağa koy, götürüp yemesi için Kral'a ver. Kral yiyip etler midesine indiğinde bir mendille yüzünü kapatıp öğlene kadar yanında bekle, o zamana kadar eti sindirmiş olacaktır. Sonra, içmesi için ona biraz şarap ver, Cenabı Allah'ın emriyle iyileşecek ve eskisi gibi sağlıklı olacaktır. Söylediklerime kulak ver, sakın unutayım deme," dedi. Vezir'in evine gelinceye kadar yürüyüşlerine ara vermediler; oraya varınca, Vezir, Hasib'e, "Benimle içeri gel!" dedi. Hasib içeri girdi, birlikler de dağılıp her biri kendi yoluna gitti. Bundan sonra, Hasib, başının üzerindeki tepsiyi yere koydu ve Vezir ona Yılanlar Kraliçesi'ni kesmesini söyledi, ama Hasib, "Ben kesmesini bilmem, ömrümde hiçbir canlıyı öldürmedim; onun boğazını sen kendin kes, kendi ellerinle yap bu işi," dedi. Bunun üzerine, Vezir Şemur, Kraliçe'yi tepsiden alıp kesti; bu arada Hasib'in acı gözyaşları döktüğünü görerek ona güldü ve, "Ey budala, bir solucanın öldürülmesine nasıl ağlarsın?" dedi. Sonra gövdeyi üç parçaya ayırdı, parçaları pirinç bir kazana yerleştirip ateşe koydu ve oturup pişmesini beklemeye başladı. Vezir ateşin başında beklerken, Kral'ın kölelerinden biri gelerek ona, "Kral seni çağırıyor, derhal yanına gideceksin," dedi, Vezir, "Duydum ve itaat ettim," diye yanıtladı. Bundan sonra, Vezir, Yılanlar Kraliçesi'nin daha önce söylediği gibi, Hasib'e iki küçük şişe

vererek ilk köpüğü içmesini, ikincisini dönüşüne kadar muhafaza etmesini söyledi[21] ve bir yığın tembihte bulunarak çekip gitti. Hasib, ilk köpük çıkana kadar kazanın altındaki ateşi besledi, köpük çıkınca onu sıyırdı ve bir şişeye doldurup yanıbaşına koydu; sonra, ikinci defa köpük çıkıncaya kadar ateşi besledi ve çıkan köpükleri sıyırıp ikinci bir şişeye doldurarak kendisi için sakladı. Sonra, et pişince, Hasib kazanı ateşten aldı ve oturup Vezir'in dönüşünü bekledi. Döndüğünde, Vezir, "Ne yaptın?" diye sordu, Hasib de, "Emirlerini harfiyen yerine getirdim," diye yanıtladı. Vezir, "İlk şişeyi ne yaptın?" diye sordu, Hasib, "İçindekini daha demin içtim," diye karşılık verdi. Şemur, "Vücudunda hiçbir değişiklik hissetmiyor musun?" diye sordu, Hasib, "Sanki tepeden tırnağa alevler içinde yanıyor gibiyim," diye yanıtladı. Hain Vezir, hakikati gizleyerek hiçbir yanıt vermedi, "İkinci şişeyi ver de içindekileri içeyim, belki kasıklarımdaki sancıyı iyi eder de sağlığıma kavuşurum," dedi. Hasib ona ilk şişeyi getirdi, şişede ikinci köpüğün bulunduğunu düşünen Vezir şişeyi başına dikip hepsini içti, ama son yudum boğazından daha yeni geçmişti ki şişe elinden yere düştü ve Vezir şişerek boylu boyunca yere yığılıp öldü; böylece, "Her kim ki kardeşinin kuyusunu kazar, oraya ilk kendisi düşer" özdeyişinin gayet mükemmel bir örneğini verdi.

21) Burton, burada, Vezir'in, Kraliçe'nin önceden söylediği bütün sözleri tekrarladığını, ancak tekrarda bir yaratıcılık görmediği için atladığını belirtiyor. (ç.n.)

Hasib bunu görünce şaşakaldı ve ikinci şişedeki köpüğü içmeğe çekindi, ama Yılan-kraliçenin öğüdünü anımsadı ve kendisine zarar verecek bir şey olsaydı Vezir onu kendine ayırmazdı diye düşündü. Bunun üzerine, "Allah büyüktür," diyerek ikinci şişenin içindekileri son damlasına kadar içti. Bunun yapmasının üzerinden çok geçmedi ki Cenabı Allah bilgeliğin sularını yüreğinden fışkırttı ve ona bilginin temellerini açtı, içini büyük bir haz, büyük bir neşe doldurdu. Sonra, Hasib, yılanın etini kazandan aldı, pirinçten bir tabağa yerleştirerek Vezir'in evinden çıktı. Saraya giderken gözlerini kaldırdı ve yedi kat gökle, içerisinde bulunan her şeyi, hatta ötesine yol olmayan Lotus ağacıyla[22] kürelerin nasıl döndüğü de dahil her şeyi gördü. Bundan başka, Allah, ona, gezegenlerin düzenini ve hareketlerinin şemasını ve sabit yıldızları aşikâr etti ve karayla denizin şeklini gördü; bu yolla, geometri, astroloji, astronomi, matematik ve bütün bunlardan türeyen bilimlerin bilgisine vâkıf oldu; güneş ve ay tutulmalarının nedenlerini ve sonuçlarını anladı. Sonra,

22) "Sidretü'l Münteha" (Zizyphus Lotus – Hünnap Ağacı), göğün yedinci katında Allah'ın tahtının sağ tarafında durur ve melekler bile ondan öteye geçemezler; Kur'an LIII. 14. (Burton'un notu.) Sidretü'l Münteha, son ağaç, yani yaratıklar aleminin son noktası demektir. Kuran'da Necm-Yıldız suresi'nin 13. ve 14. ayetlerinde geçer. "Andolsun, onu Sidretü'l Münteha'nın yanında bir defa daha görmüştü." Hz. Muhammed'in burada Cebrail ile görüştüğü yorumunu yapanlar olduğu gibi, Cenâb-ı Hak ile görüştüğü şeklinde fikir bildirenler de vardır. Sidretü'l Münteha'dan ötesi, Allah'ın gayb alemidir. (ç.n.)

yeryüzüne baktı, toprağın içinde ve üstünde bulunan tüm mineralleri ve bitkileri gördü; onların özelliklerini, erdemlerini öğrendi ve bir anda tıp, kimya, doğal büyü,[23] altın ve gümüş yapma sanatlarında bilgili oldu. Ve eti saraya götürmekten geri durmadı, saraya varınca Kral Gerezdan'a gitti ve önünde yeri öperek, "Başın sağ olsun, Vezir Şemur öldü!" dedi. Kral, başvezirin ölüm haberine fena halde sinirlendi ve onun için ağladı; onunla birlikte emirleri, devletin ileri gelenleri ve soylular da ağladılar. Sonra, Gerezdan, "Şemur demin yanımdaydı ve çok da sağlıklıydı, sonra, pişmişse Yılanlar Kraliçesi'nin etini getirmeye gitti, başına ne hal geldi ki şimdi ölü, nasıl bir kazaya uğradı?" diye sordu. Bunun üzerine, Hasib, bütün gerçeği, Vezir'in şişenin içindeki sıvıyı nasıl içtiğini ve nasıl anında şişip öldüğünü anlattı. Kral, vezirinin ölümüne çok yandı, "Şemur'suz ne yaparım ben?" diye sordu, Hasib, "Üzülme, ey yaşlı Kral, çünkü seni üç gün içinde iyi edeceğim, vücudunda hastalıktan eser kalmayacak," dedi. Bu sözler üzerine, Kral, derin derin içini çekti ve, "Bunca yıldan sonra, bu dertten kurtulmayı ne kadar isterdim," dedi. Hasib tabağı Kral'ın önüne koydu ve ona Yılan-kraliçenin etinden bir dilim yedirdi. Sonra, Kral'ın üstünü örttü ve yüzüne bir mendil örterek ona uyumasını söyleyip yanına oturdu. Kral, öğleden gün batıncaya kadar uyudu; bu arada, midesi yediği eti sindirmişti;

23) Doğal güçleri kullanarak doğaüstü etkiler yaratma sanatı. (ç.n.)

uyanınca, Hasib ona içmesi için biraz şarap verdi ve yeniden uyumasını söyledi, Kral da sabaha kadar uyudu. Şafak söktüğünde, Hasib, Kral'a Yılan-kraliçenin etinden bir dilim daha yedirerek tedavisini tekrarladı, böylece üç gün içinde etin tamamını Kral'a yedirdi; üçüncü günün sonunda Kral'ın cildi çekmeye, pulları dökülmeye başladı ve terledi; öyle ki, tepesinden tırnağına su gibi ter boşandı. Kral bu terle sağlığına kavuştu, vücudunda hastalıktan en ufak bir iz kalmadı; Hasib, bunu görünce, "Artık hamama gitmekten başka yapacak bir şey yok," dedi. Böylece, Hasib, Kral'ı hamama götürüp vücudunu yıkadı; hamamdan çıktığında Kral'ın gövdesi bir gümüş çubuk gibi ışıl ışıldı, sağlığına tamamen kavuşmuştu, hatta hastalığa yakalanmasından önce olduğundan bile daha sağlıklıydı. Bundan sonra, Kral, en zengin giysilerini kuşanarak tahtına oturdu ve Hasib'i de yanına oturttu. Sonra, sofra kurulmasını emretti; yediler ve ellerini yudular; sonra, Kral şarap getirtti, her ikisi de içebildikleri kadar içtiler. Bunun ardından, bütün vezirleri, emirleri, komutanları, krallığının ileri gelenleri ve soyluları gelerek, sağlığına kavuşmasından dolayı Kral'ı kutladılar; davullar vuruldu, sevinç nişanesi olarak kent süslendi.

Sonra, Kral, huzurundakilere, "Ey vezirler, emirler ve ileri gelen zevat, bu, beni sağaltan Hasib Kerameddin'dir; burada bulunan herkes bilsin ki, onu Vezir Şemur'un yerine başvezirim yapıyorum ve her kim ki onu sever, beni sevmiş olur; her kim ki onu sayar, beni saymış olur; her kim

ki ona itaat eder, bana itaat etmiş olur," dedi. Hepsi, "Duyduk ve itaat ettik," diyerek kalkıp Hasib'in ellerini öptüler, vezirliğini kutladılar. Sonra, Kral, Hasib'e en küçüğü beş bin altın değerinde inciler ve mücevherlerle donatılmış, altın işlemeli brokar kumaştan muhteşem bir giysi verdi. Bundan başka, ona üç yüz beyaz erkek köle, aynı sayıda her biri birer ay parçası cariye ve üç yüz Habeş köle-kız ile hazine yüklü beş yüz katır ve koyun ve öküz ve camız ve boğa ve sayısız daha başka cins sığır hediye etti ve bütün vezirlerine, emirlerine, ileri gelen şahsiyete, soylulara, memluklarına ve genel olarak tüm uyruklarına ona hediyeler vermelerini emretti. Hasib, at binip, ardında vezirler, emirler, soylular ve birliklerle, Kral'ın kendisine verdiği konağa gitti; oraya varınca bir sandalyeye oturdu ve vezirlerle emirler birbirleriyle yarışarak gelip ellerini öptüler, vezirliğini kutladılar. Sonra, Hasib, yeniden atına binerek merhum Vezir Şemur'un evine gitti ve her şeye el koyarak kendi konağına taşıdı. Bu şekilde, Hasib, kör cehaletten ve okuma yazma bilmezlikten, Cenabı Allah'ın emriyle bütün bilimlerde usta ve her türden bilgide uzman oldu; öyle ki, bilgisinin ünü sınırların ötesine taştı; tıpta, astronomide, geometride, astrolojide, simyada, doğal büyüde, Kabala'da, ispritizmada ve bütün diğer sanat ve bilimlerde bir irfan ve ustalık okyanusu olarak tanındı. Bir gün, Hasib, annesine, "Babam Danyal son derece akıllı ve bilgili biriydi; kitaplardan yana acaba bana bir şey bıraktı mı, bırakmadı mı?" diye sordu. Bunun üzerine, anne-

si ona sandığı getirdi, kütüphane yitirildiğinde elde kalan beş yaprağı çıkarıp, "Bu beş tomar, sana babandan kalanların tümü," diyerek ona verdi. Hasib, bu beş yaprağı okudu ve annesine, "Bu yapraklar, bir kitabın parçaları. Gerisi nerede?" diye sordu. Annesi şöyle dedi: "Baban, bütün kütüphanesini yanına alarak bir yolculuğa çıktı ve bir deniz kazasına uğradığında bu beş yaprak dışında bütün kitaplarını kaybetti; Allah yüzüme bakıp da onu bana geri verdiğinde, çocuklu olduğumu görerek, 'Belki bir erkek çocuk dünyaya getirirsin; bu yüzden bu tomarları alıp sakla ve oğlun büyüyüp de bir gün babasının kendisine ne bıraktığını soracak olursa, bunları ona ver,' dedi. Baban, sana miras olarak sadece bunları bıraktı. Al, işte!" Artık çağının en bilge kişisi olan Hasib, Hazların Yok Edicisi ve Toplulukların Dağıtıcısı gelinceye kadar zevk ve sefa içinde bir hayat sürdü.

İçindekiler

1/ *P'u Sung-ling, Konuk Kaplan* [C. Hakan Arslan]
2/ *Saki, Lady Anne Susuyor* [Fatih Özgüven]
3/ *Beckford, Vathek* [İsmail Yerguz]
4/ *Cazotte, Aşık Şeytan* [İsmail Yerguz]
5/ *London, Midas'ın Müritleri* [Fahri Öz]
6/ *Chesterton, Apollon'un Gözü* [Çiçek Öztek]
7/ *Wells, Duvardaki Kapı* [Ülker Erzurumluoğlu]
8/ *Papini, Kaçan Ayna* [Şadan Karadeniz]
9/ *Stevenson, Sesler Adacığı* [Handan Balkara]
10/ *Wilde, Lord Arthur Savile'in Suçu* [Fatih Özgüven]
11/ *Kipling, Dilek Evi* [İrem Kutluk]
12/ *Villiers de L'Isle-Adam,*
Son Şenliklerin Davetlisi [Işık Ergüden]
13/ *Meyrink, Kardinal Napellus* [Zehra Aksu Yılmazer]
14/ *Poe, Çalınan Mektup* [Tomris Uyar / Memet Fuat]
15/ *Bloy, Sevimsiz Hikâyeler* [Işık Ergüden]
16/ *Melville, Kâtip Bartleby* [Yusuf Eradam]
17/ *Hawthorne, Büyük Taş Yüz* [C. Hakan Arslan]
18/ *Kafka, Akbaba* [Kâmuran Şipal]
19/ *Lugones, Tuzdan Heykel* [Banu Temel]
20/ *Hinton, Bilimsel Öyküler* [Hasan Fehmi Nemli]
21/ *Rus Öyküleri* [Mehmet Özgül]
22/ *Machen, Ateş Piramiti* [Hasan Fehmi Nemli]
23/ *Alarcón, Ölümün Dostu* [Mesut Özden Gözütok]
24/ *Voltaire, Micromegas* [Hasan Fehmi Nemli]
25/ *Dunsany, Yann'ın Ülkesi* [Hasan Fehmi Nemli]
26/ *James, Dostlarımızın Dostları* [Fatih Özgüven / Pınar Kür]
27/ *Burton, Bin Bir Gece Masalları* [Hasan Fehmi Nemli]
28/ *Galland, Bin Bir Gece Masalları* [Hasan Fehmi Nemli]

Yüzlerce beyit ve şarkı Bin Bir Gece Masalları'*nı süsler; Lane onları aslına sadık kalarak sade bir düzyazı halinde çevirmişti. Burton ise bir şairdi; 1880 yılında, Lady Burton'un FitzGerald'ın çevirdiği rubailerden daha üstün bulduğu evrimci bir rapsodi olan* Kaside'*yi yayınlamıştı... Hasmının bulduğu, şiirsellikten uzak, düzyazı tarzındaki çözüm onu hep kızdırmıştı ve o da seçimini metni İngilizce dizeler haline dönüştürmekten yana kullandı.*
Son çevirmen olan Littman, "dedi"*den başka formül tanımayan beş bin sayfalık esere* "sordu", "cevapladı" *gibi sözcükleri serpiştirdiği için suçlanır. Burton ise bu tür değişiklikleri şevkle ve cömertçe yapar. Kelime haznesi, çeşitlilikte, notlarından aşağı kalmaz. Arkaizm argoyla, hapishane veya denizci jargonu teknik terminolojiyle iç içe geçmiştir.*

Jorge Luis Borges

Franco Maria Ricci